

CHYDENIA

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

2016

ARKKITEHDIT **NRT**

1. JULKAISUTIEDOT

-Rakennushistoriaselvityksen tekijät: arkkitehti Tuomo Remes,
Arkkitehdit NRT Oy,

Taiteija Heikki Saarinen, Arkkitehdit NRT Oy

-Aalto-yliopisto Chydenia väriselvitys, Konservointi T. Sonninen Oy

-Työn tilaaja: Aalto yliopisto ACRE, Kari Talvitie

-Selvitys on tulostettu PDF-tiedostoksi ”Chydenia rakennushistoria-
selvitys 2016”, joka on toimitettu tilaajalle CD-levykkeellä

ISBN

2. PERUSTIEDOT

- Kohde: Töölön tyttönormaalilyseo, nykyisin ”Chydenia”, Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun käytössä
- Suunnittelija: Onni Tarjanne (Yrjö Vaskinen)
- Urakoitsija: Yleinen Rakennus Osakeyhtiö (1923)
- Rakennuttaja: Valtio, Yleisten rakennusten ylihallitus
- Suunnitteluajankohta: 1921-22
- Rakennusluvan myöntämisaikajankohta: Ei tiedossa
- Rakennuksen käyttöönoton ajankohta: 1923
- Alkuperäinen käyttötarkoitus: Tyttökoulu
- Käyttöön liittyvät muutokset: Tyttökouluna vuoteen 1969, jolloin siirtyi Kauppakorkeakoulun käyttöön. Toiminta aluksi kirjastona, sitten opetus- ja tutkimustiloina
- Nykyinen käyttötarkoitus: Kauppakorkeakoulun opetus- ja tutkimustiloja
- Omistus: Aalto-yliopistokiinteistöt ACRE
- Kaavatilanne: Asemakaava 1977. Merkintänä ”Yo, Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue”
- Kohteen koko: 7322 km² (luvan 2000 tieto)
- Rakennusoikeus: 9800 km² (luvan 2000 tieto), josta käytetty n.7300km², jäljellä n. 2500 km². Kaavassa on osoitettu paikka lisärakentamiselle Ilmarisenkadun varrelle. Lisärakentamisen räystäslinjan enimmäiskorkeudeksi on määritelty +27.000
- Suojelutilanne: Ei suojelua kaavassa. Rakennus sijaitsee Etu-Töölön RKY- alueella
- Aiemmat selvitykset: Suppea RHS on tehty 22.11.2000, Arkkitehtitoimisto Hannu Jaakkola.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JULKAISUTIEDOT	2
2. PERUSTIEDOT	3
3. JOHDANTO	5
4. ETU-TÖÖLÖN HISTORIASTA JA KAAVOITUKSESTA	8
5. TYTTÖLYSEON HISTORIAA	12
6. RAKENNUKSEN SUUNNITTELIJA, ONNI TARJANNE	17
7. KOULURAKENNUS 1923	19
8. MUITA AJANKOHDAN KOULURAKENNUKSIA	39
9. VÄRITUTKIMUKSET	40
10. KOULUN MYÖHEMMÄT VAIHEET	41
11. RAKENNUKSEN NYKYINEN KÄYTTÖ, SISÄTILOJEN INVENTOINTI	71
12. ULKOPUOLEN YLEISINVENTOINTI, VANHA OSA	84
13. ULKOPUOLEN YLEISINVENTOINTI, UUSI OSA	88
14. NYKYISET PIHA-ALUEET, YLEISINVENTOINTI	89
15. YHTEENVETO	90
LÄHTEET	92

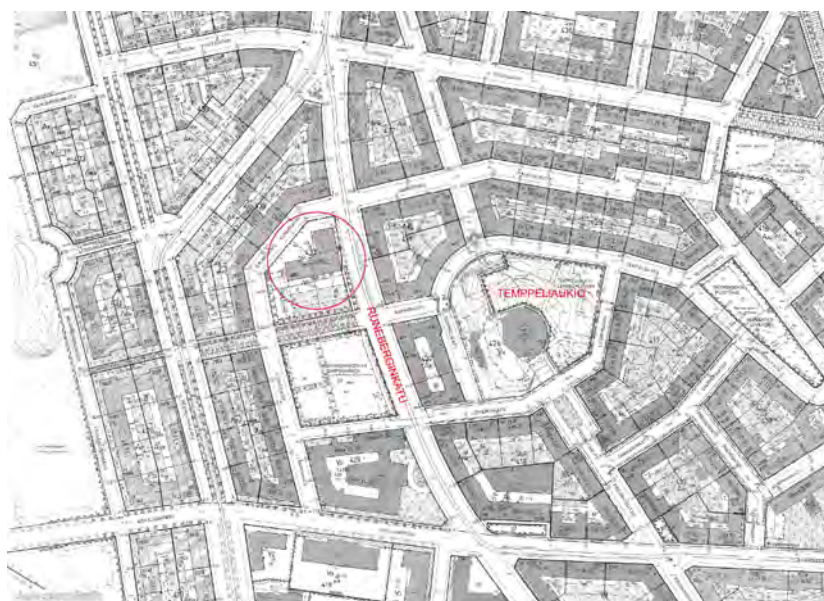
-Liitteet: Aalto-yliopisto Chydenia väriselvitys, Konservointi T. Sonninen Oy 8.1.2017

3. JOHDANTO

Kohde sijaitsee Helsingin 13. kaupunginosassa, Etu-Töölössä osoitteessa Runeberginkatu 22-24. Tilat ovat nykyisin Aalto yliopiston kauppakorkeakoulun käytössä. Kauppakorkeakoulu on lähitulevaisuudessa muutamassa tiloista pois, jolloin rakennukselle etsitään muuta käyttöä.

Kiinteistön omistaja Aalto-yliopiston ACRE on tilannut kohteen rakennushistoriaselvityksen Arkkitehdit NRT Oy:ltä lokakuussa 2016.

Selvityksessä esitetään aluksi alueen ominaispiirteitä ja kaavoitustilannetta hankkeen aloitushetkellä. Sen jälkeen kuvaillaan tyttökoulun vaiheita ja siirtymistä nykyiseen paikkaan. Suunnittelijan Onni Tarjanne henkilöä ja tärkeimpiä töitä on käsitelty seuraavassa kappaleessa. Rakennushanketta ja toteutunutta rakennusta kuvaillaan kohdassa ”Koulurakennus 1923”. Sen jälkeen esitetään rakennukseen tehtyjä muutoksia. Inventointiosassa selvitetään rakennuksen nykytilannetta. Lopuksi esitetään yhteenveto, arvotus ja toimenpide-ehdotuksia.

Kuva 1. Rakennus on esitetty asemakaavakarttaan ympäröitynä

Jo työn alkuvaiheessa on selvinnyt, että kohteesta on saatavana poikkeuksellisen vähän alkuperäistä piirustus- ja valokuvamateriaalia. Puute koskee erityisesti rakennuksen sisätiloja, joista ei ole löytynyt ainuttakaan alkuperäispiirustusta työselityksestä puhumattakaan. Rakennushanketta ei ole myöskään aikanaan julkaistu Arkkitehti-lehdessä, mikä osaltaan vaikuttanee siihen että esim. Arkkitehtuurimuseon arkistossa ei ole kohteesta lainkaan piirustusmateriaalia- vain jokunen valokuva. Kansallisarkiston materiaali koostuu alkuperäispiirustuksista, jotka ovat päiväämättömiä ja signeeraamattomia, varustettuja ainoastaan leimalla ”Yleisten rakennusten Ylihallitus”, sekä muutamia irtokalustussuunnitelmia eräisiin rakennuksen tiloihin. Kaupunginarkistossa ei myöskään ole vanhempaa piirustusmateriaalia. Rakennusvalvonnan arkistosta löytyvät luvat vuodesta 1946 alkaen. Sitä vanhempia rakennuslupia- ei myöskään alkuperäistä lupaa- ole tekijä ei ole löytänyt.

Foto Signe Brander

kuvateksti: Kuva 2. Näkymä Tempeliäkion kalliolta (koulun tontin yli) Seurasaaren suuntaan. Valokuva Signe Brander 1908, Kaupunginmuseon kuva-arkisto

Планъ расширения по направлению къ северо-западу города Гельсингфорса
Kartta Helsingin kaupungin luoteisesta laajennuksesta.

PLAN:TIL:UTVIDGNING: AF:
:HELSINGFORS:STAD:
:EMOT:NORDVEST:

Kuva 3. Asemakaava vuodelta 1906

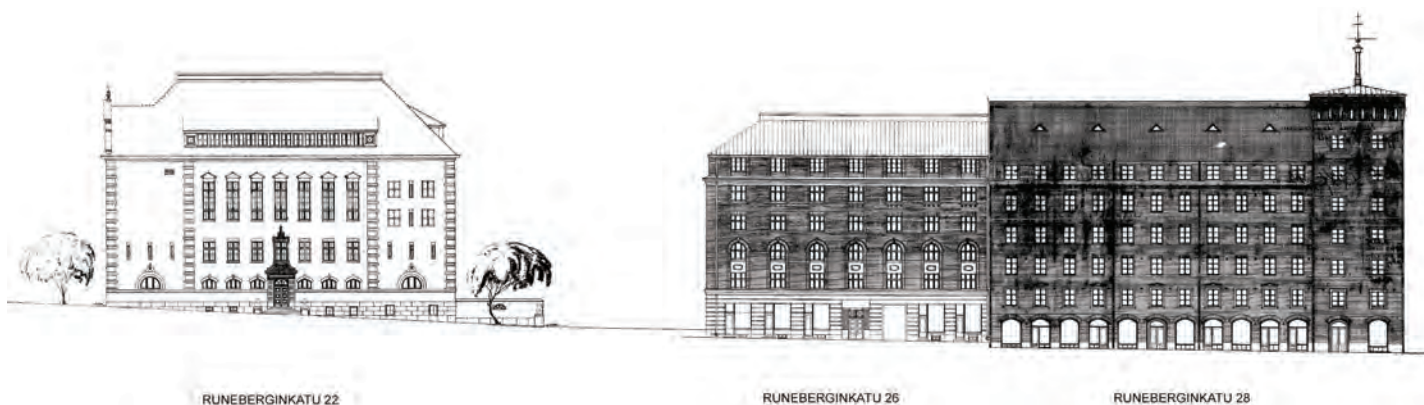
Kuva 4. Näkymä Sammonpuistikon yli kohti tyttökoulu

4. ETU-TÖÖLÖN HISTORIASTA JA KAAVOITUKSESTA

1800-luvulla Töölö oli vielä kaupungin varsinaisen rakennetun alueen ulkopuolella. Siellä oli kaupungilta vuokratuilla tonteilla joukko huviloita, joissa asui varsinkin teollisuuden ja käsityön palveluksessa toimineita henkilöitä.

Ensimmäinen asemakaavaehdotus Etu-Töölöä varten laadittiin 1883. Se perustui ruutukaavamalliin ja sen yhtenä tarkoituksena oli ratkaista alueen työväestön asunto-ongelma. Kaavaa ei kuitenkaan toteutettu. Kaupungin kasvaessa Gustav Nyström ja Lars Sonck suunnittelivat ensimmäisen Suomessa järjestetyn asemakaavankilpailun tuloksena alueelle asemakaavan, joka vahvistettiin vuonna 1906 ja jonka mukaisesti Töölö vähitellen rakennettiin osaksi Helsingin kantakaupunkia. Asemakaava määritteli Töölön ennen kaikkea asuntoalueeksi eikä liikekeskus laajentunut Töölöön. Asemakaava poikkeaa täysin perinteisestä ruutukaavasta, mitä oli käytetty vanhemmilla keskusta-alueilla. Tähän vaikutti paitsi alueen vaihtelevat maastomuodot myös ajankohdan kaavoitushanteet mm. itävaltalaisen Camillo Sitte:n edustama pittoreski suunnittelumalli vaihtelevine katu- ja tilänäkymineen. Kaavaa muokattiin ja tarkennettiin alueen rakentamisen yhteydessä ja arkkitehtuurin yksinkertaistuksessa kohti 20-luvun klassismia myös asemakaavoitus palasi säännöllisimpiin muotoihin, akseleihin ja symmetriaan. Lisäksi puistot ja istutukset saivat asemakaava-arkkitehti Bertel Jungin suunnitelmassa aikaisempaa enemmän tilaa.

Töölössä otettiin käyttöön myös uusi rakennustarkastuskeino vuoden 1923 jälkeen. Siinä tonttien ostajat sitoutuivat korttelikohtaisesti vahvistettuihin julkisivukaavioihin. Kaavioilla pyrittiin yhtenäisen kaupunkikuvan syntymiseen. Kaavioiden käyttö olikin v.1923 lähtien melko säännöllistä, vaikka asemakaavaosaston arkistossa niitä onkin säilynyt vain sattumanvaraisesti. Kaaviokuvissa oli jokaiselle korttelin talolle määrätty räystäslistan korkeus, kattokulma, julkisivun perusjako ja aukkojen sijoitus. Riitta Nikulan ”Yhtenäinen kaupunkikuva 1900-1930”- kirjassa on maininta, että löytyneet säilyneet kaaviot ovat kaikki vuosilta 1923-34 ja Birger Brunilan signeeraamia. Vaikka kohteena oleva rakennus onkin suunniteltu hieman aiemmin 1921-22(?) eikä se ole asuintalo vaan julkinen rakennus, noudattaa katujulkisivu (Runeberginkadulle) edellä mainittuja periaatteita. Lisäksi ensimmäiseen julkisivutoimikuntaan, joka käsitteli näitä asioita, nimitettiin rakennuksen suunnittelija Onni Tarjanne 1923. Onkin perusteltua olettaa, että katujulkisivun yhtenevyys oli tärkeä seikka jo myös koulurakennuksen suunnitteluvaiheessa. Katunäkymän lisäksi voidaan todeta, että rakennus muodostaa kauniin ja erittäin yhtenäisen päätteen puistonäkymälle nykyisen kauppakorkeakoulun suunnasta katsottuna.

Kuva 5. Lupapiirustuksista koottu katunäkymä Runeberginkadulta. Arkkitehdit NRT 2016

Töölön arkkitehtuurille leimallinen piirre on myös runsas tummaksi poltetun tiilen käyttö. 20-luvulla (jälleen) suosituksi tulleen tiilirakentamisen esikuvana toimi mm. hollantilainen ja tanskalainen asuntoarkkitehtuuri. Tiilijulkisivuista tehtiin sileitä ja muurimaisia ja niitä aukottavat säännöllisesti sommitellut ikkunat.

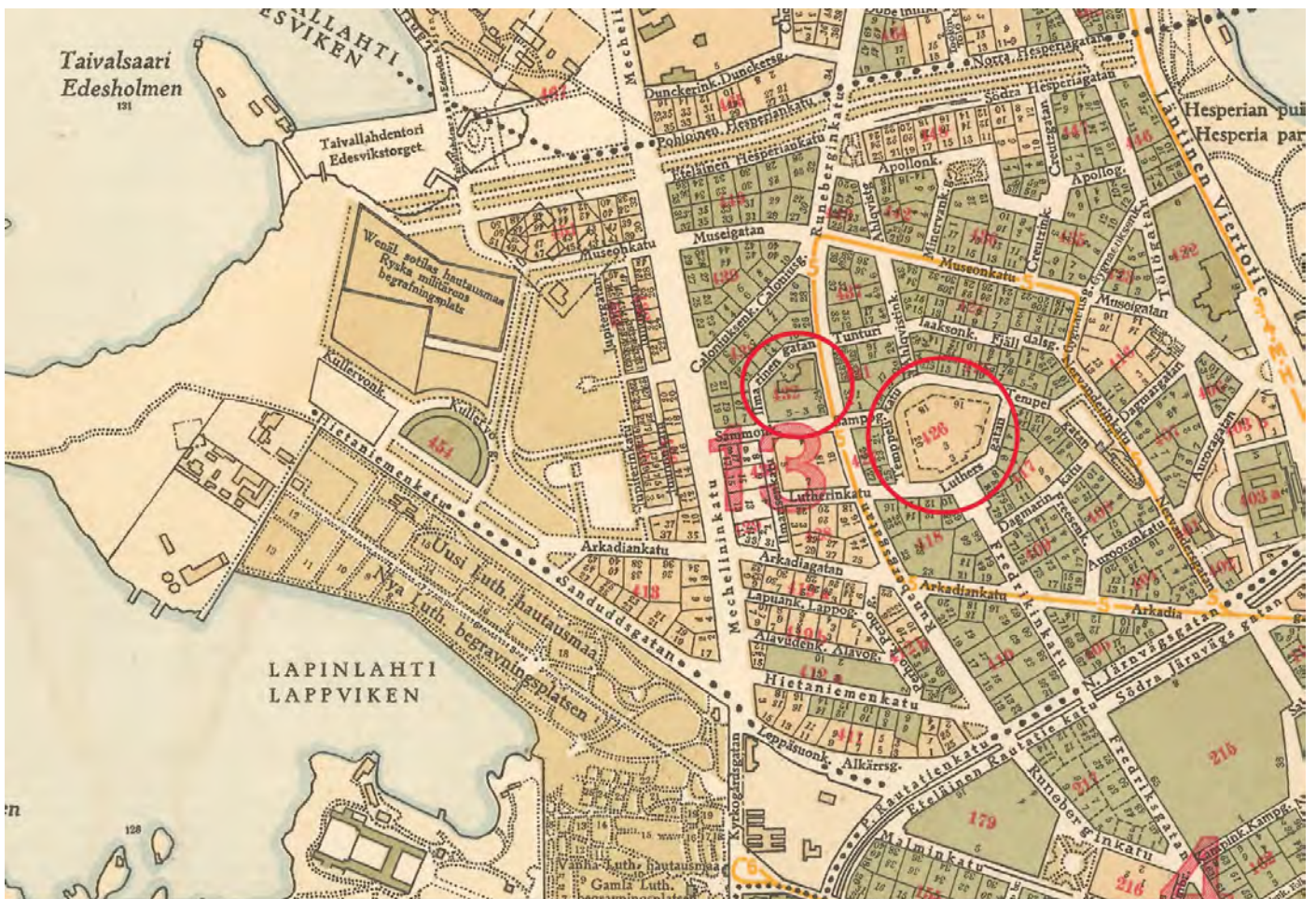
Töölön kaupunginosa oli 1923 koulun valmistuessa vasta rakennuskautensa alkuvaiheessa. Koulun edessä takana ja molemmilla sivuilla oli rakentamattomia tontteja ja ylimmän porrastanteen ikkunasta avautui mitä kaunein merinäköala Taivallahdelle päin. Ainoat rakennukset koulun ja Arkadiankadun välillä olivat matalat puiset koleraparakit nykyisen kauppakorkeakoulun kohdalla.

Näkymä yläkerran aulasta merelle päin, 20-luku. HESTEO:n arkisto

Ilmakuva Etu-Töölöstä. Tyttökoulu vasemmassa alakulmassa, Martikainen 1926, Kaupunginmuseon kuva-arkisto

Kuva 8. Töölön kartta, johon ympyröity sekä ”Temppelivuori”, että tyttökoulun sijoituspaikka. Osasuurennos kartasta ”Helsingin kaupungin kartta v. 1925” Helsinki Region Infoshare, Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen (CC BY 4.0)

5. TYTTÖLYSEON HISTORIAA

”Suurvaltain Armollinen keisari ja Suuriruhtinas! Teidän keisarillisen majesteettinne luona pyydämme allekirjoittaneet syvimässä alamaisuudessa esittää nöyrän anomuksen...” Näin alkaa Yrjö-Sakari Yrjö- Koskisen kirje vuodelta 1869 keisari Aleksanteri II:lle ja se on alkusysäyksenä suomenkielisen tyttökoulun syntymiselle. Tätä ennen tyttökoulujen opetuskielenä oli ollut ruotsi.

Helsingin suomalaisen tyttökoulun ensimmäinen sijaintipaikka oli Yrjönkadun ja Bulevardin kulmassa. Koulu oli perustettu 1884 ja valtion haltuun koulu siirtyi 1886. Aluksi kouluun ei ollut erityistä ruuhkaa, mutta vuosien varrella tilat kuitenkin kävivät ahtaiksi ja vuoteen 1919 mennessä oppilasmäärä oli jo kasvanut lähes kaksinkertaiseksi (=n.550h). Opetuksen järjestäminen muuten kuin ”vuoroluvulla” olikin mahdotonta.

Uutta rakennusta alettiin valmistella jo 1903 ja 1906 uusi koulutalo oli kouluylivaltuutuksen ja silloisen senaatin harkinnan alaisena. 1909 rakennukselle oli jo varattu paikkakin ja rakentamispäätös tehty, mutta erinäisistä syistä hanke lykkäytyi ja sota lopulta pysäytti koko hankkeen. Sodan jälkeen ei edelleenkään saatu aiemmin luvattua paikkaa ja päädyttiinkin lopulta siirtää rakennus Töölön 13. kaupun-

ginosaan. Töölössä oli harkinnassa kortteli 426 ”Temppelivuori”, joka oli aikoinaan varattu kirkon paikaksi (nyk. Paikalla sijaitsee Temppe-
liaukion kirkko), mutta kirkolliset viranomaiset olivat luopuneet
paikasta.

Rahatoimikamari ryhtyi kuitenkin vastustamaan paikkaa aivan liian
edustavana ko. tarkoitukseen. Yleisten rakennusten Ylihallituksen
ylijohtajana professori Tarjanteen mielestä paikka oli myös liian
vaativa ja koulutalo tulisi valtiolle kalliimmaksi kuin muualle raken-
nettuna. Erityisesti Tarjanne oli huolissaan siitä, että maan arkkitehti-
kunta voisi vaatia vaativaan paikkaan piirustuskilpailua ja tämä suuria
kustannuksia aiheuttava mahdollisuus oli jo etukäteen torjuttava!
Temppelivuoren sijaan koululle tarjottiin korttelia 432 Runebergin-
kadun varrelta.

Paikka oli tosin ahdas niin ettei siinä ollut tilaa kunnolliselle laajen-
nukselle, mutta ylijohdajan mukaan koulu ei tulisi sellaista tarvitse-
maankaan. Koulun opettajakunta sai toimittaa mielensä mukaisen
tilaohjelman yleisten rakennusten ylihallitukseen, mutta siellä suori-
tettiin varsin säälimätöntä karsintaa. ”Naisoppilaitosten vaatimuksilla
ei ole minkäänlaisia rajoja” oli ylijohdaja Tarjanteen vastaus ja siihen
saatiin tyytyä.

Rakennustyöt aloitettiin elokuussa 1921. Sokkelikivinä käytettiin
ankaran rakennusmateriaalipulan aikana myös kierrätysmateriaalia:
Palaneen Turun kasarmin graniittikivien pinnat hakattiin uudelleen
ja kivet käytettiin rakennuksen sokkelissa. Lisäksi käytettiin tontille
tuotuja purkutiiliä- sekä savi-, että kalkkihiiekkatiiliä. Urakoitsijana
toimi Yleinen Rakennus Osakeyhtiö.

Kaupunginosa XIII
Stadsdel

Hela kv.
Kortteli N:o 432
Kvarter

Suomalainen tyttölyseo
Tontti N:o vid
Tontt

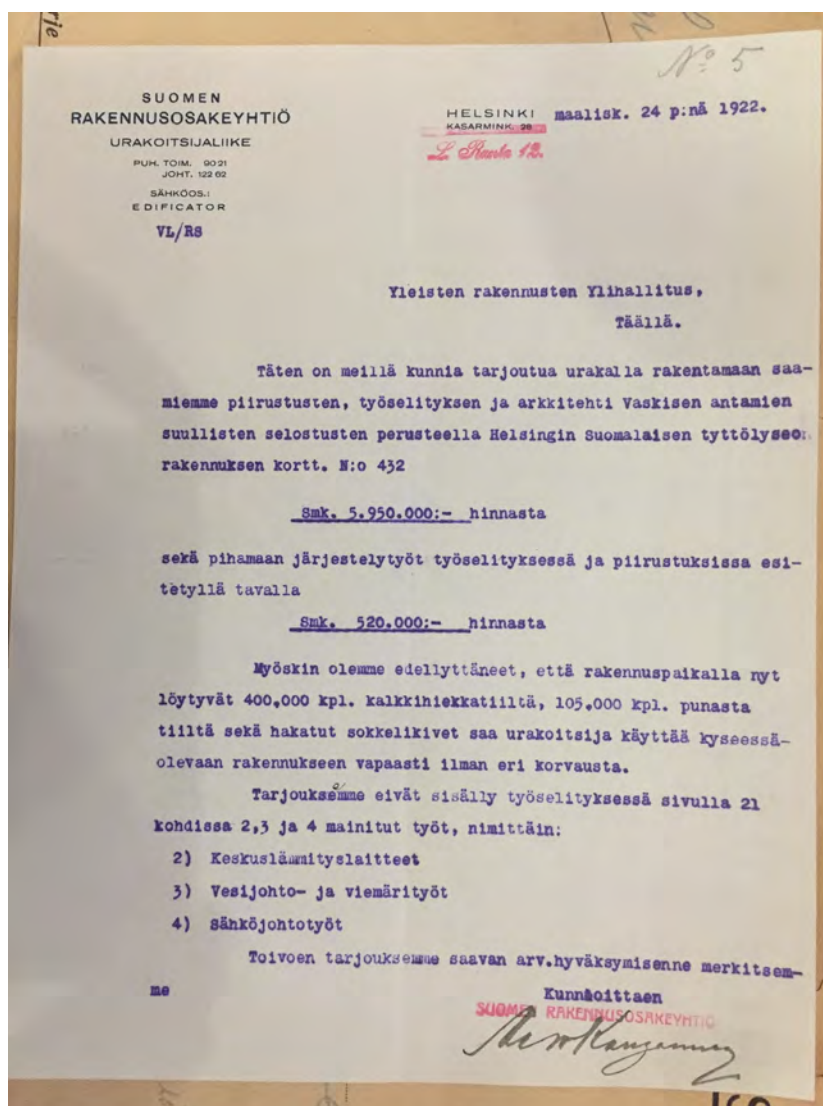
handa vavr.
gatan

Osoite Runebergg. 20-24 Samson hata N:o 3-5 ja Ilmariaa hata N:o 7-11
Adress gatan och

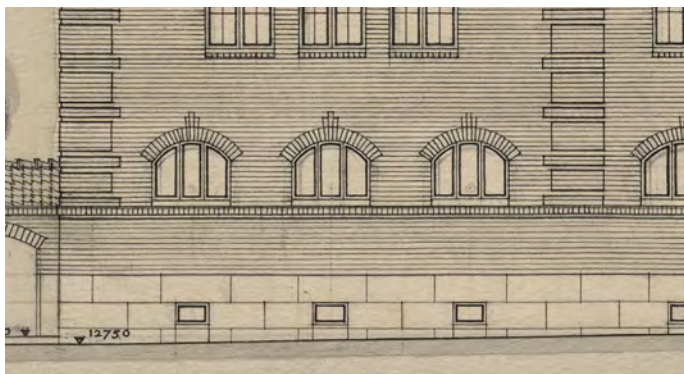
Kilvenkirjan pöytäkirja Fasterevels datum	Pinta-ala Areal m ²	Myyjä Säljare	Ostaja Köpare	1 lain- vakuu- sää- pöytä- 1 oppi.	Itäns Klapparna	Sy. omistajan sakotteen Oraak 62 onhyt en Agner
1921	5543.0	Staden	Suomalainen tyttölyseo	1921	sakoton.	

Kuva 9. Tontinluovutustodistus, H:gin kaupunginarkisto

Koulun johtajatar rehtori Taimi Wuorinen oli usein nähty vieras työmaalla, mutta hänen huomautuksensa kaikuivat yleensä kuuroille korville sillä valvova nuori arkkitehti ilmoitti, että vasta lopputarkastuksessa oli aika valittaa. Ko. rakennustöitä (ja mahdollisesti myös suunnittelua) hoitanut henkilö oli todennäköisesti Yrjö Vaskinen, yleisten rakennusten ylihallituksen ylimääräinen arkkitehti (ks. lähteet tekstiosan lopussa).

Kuva 10- Eräs kilpaileva urakkatarjous. Tekstiosassa on mainittu rakennushanketta ilmeisestikin hoitanut arkkitehti Yrjö Vaskinen. Kansallisarkisto.

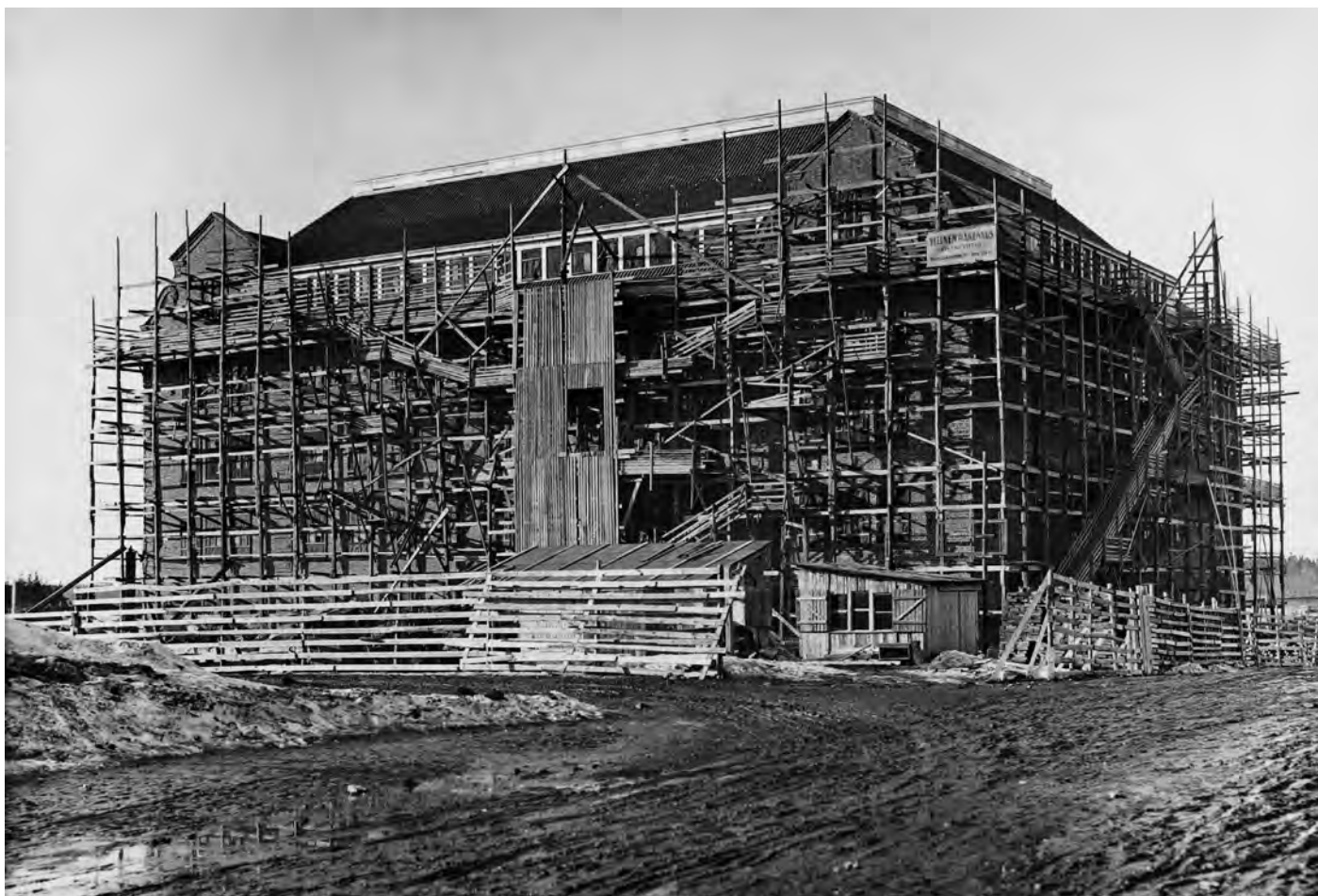

Kuva 12. Suunnitellut ikkunat rakennuksen reunoilla 1.kerroksessa Sammonkadun puolella Osasuurennos alkuperäisestä julkisivupiirustuksesta, Kansallisarkisto

Kuva 11. Toteutetut ikkunat rakennuksen reunoilla 1.kerroksessa Sammonkadun puolella

Eräiltä osin tehdyt valitukset kuitenkin saatiin myös läpi: Kyseessä on 1. kerroksen (johtajattaren) rehtorin asunto (Sammonkadun puoleisen sivun länsipääty), jossa ikkunat olivat lattiasta niin korkealla, ettei niistä nähnyt ulos. Asia korjattiinkin toteutusvaiheessa ja muutoksen mielenkiintoa lisää se, että säilyneissä piirustuksissa näkyy vielä tilanne ennen muutosta. Suunnittelijana on helppo arvata, että arkkitehti on tehnyt kyseisen muutoksen ”pitkin hampain”, koska madalletut ikkunat katkaisevat ikävästi muuten yhtenäisen ja sommittelun kannalta tärkeän vaakalinjan. Vastaava muutos on tietysti symmetrian vuoksi tehty myös rakennuksen toisella puolella.

Kuva 13. Koulun rakennustyöt käynnissä 1922-23. Kaupunginmuseon kuva-arkisto

YLEINEN RAKENNUS OY.

Helsinki - Hakasalmenkatu 1

OSAKEPÄÄOMA
SUOMEN MARKKAA 2,000,000:—
Puhelin 11467
Sähköosoite: BYGGALLAN

RAKENNUSLIIKE.
RAKENTAA URAKALLA JA LASKUUN

Lehtimainos vuodelta 1923, Arkkitehti-lehti 8/-23

Lopullinen urakkasopimus tehtiin huhtikuussa 1922 ”Yleinen Rakennus Osakeyhtiö”- nimisen urakoitsijan kanssa. Koulutyö uudessa erältä osiltaan keskeneräisessä rakennuksessa voitiin aloittaa elokuussa 1923. Ajankohdan huono taloudellinen tilanne vaikutti myös rakentamiseen. Esimerkkinä tästä voidaan mainita, että käytävien ja aulojen lattiat päällystettiin jollain uudella (ja halvalla) lattiaa-alla, joka pian valmistumisen jälkeen todettiin kelvottomaksi ja jouduttiin kokonaan uusimaan. Kun vielä urakkasopimuksen jälkeen rahan arvo laski, oli tämä lopullinen isku urakoitsijalle, joka sitten menikin konkurssiin.

Jo helmikuussa 1938 tilanahtaus johti siihen, että opettajakunta anoi kouluhallitukselta uutta koulua varten tonttia. Eri vaihtoehtojen jälkeen todettiin, että kantakaupungin alueelle ei ollut enää mahdollista rakentaa koulua. 1961 kiinteistölautakunta luovutti valtiolle tontin tyttökoulua varten Etelä-Haagasta ja viimein v. 1968 uusi koulu valmistui. Samaan ajankohtaan (1967) ajoittui koulun muuttuminen normaalilyseoksi .

Kauppakorkeakoulu hankki rakennuksen omistukseensa 1969 ja muutti tiloihin remontin valmistuttua 1970. 1960-luvulta alkaen rakennuksessa on tehty huomattavia muutoksia sisätiloissa ja myös julkisivuissa ja erityisesti 1969 suunniteltu remontti muutti rakennuksen ominaispiirteitä oleellisesti. Toinen suuri remontti on ollut v.2000 aloitettu remontti, jolloin rakennettiin uusi laajennusosa: Auditorio L-massan sisäpuolelle sekä parkkipaikat sen alapuolelle. Lisäksi tehtiin lukuisia muita rakenteellisia ja tilallisia muutoksia.

Tytöt luokassa, kuva vuodelta 1930, HESTEO:n kuva-arkisto

Kuva 14. Onni Alcides Tarjanne, kuva 1910-luvulta. Museoviraston kuvakokoelmat/ historian kuvakokoelma/ kuvaaja Emil Rundman

6. RAKENNUKSEN SUUNNITTELIJA, ONNI TARJANNE

Onni Tarjanne (suomennettu 1906 nimestä Törnqvist) 1864- 1946.

Tarjanne valmistui 1885 polyteknisestä opistosta ja täydensi opintojaan valmistumisensa jälkeen 1886-87 Münchenissä. Sen jälkeen toimi hän lehtorina Turun teollisuuskoulussa 1887-89. Lisäksi hän kartutti tietojaan lukuisilla Skandinaviaan ja Keski-Eurooppaan suuntautuneilla opintomatkailaan. Polyteknillisen opiston opettajana hän toimi 1889-1898 ja 98-08. Vuosina 1908-1917 ja 1921-1928 hän oli Teknillisen korkeakoulun rakennusopin professori ja 17-21 yleisten rakennusten ylläpidon ylikokkuri. Hän toimi myös monissa luottamus tehtävissä. Tarjanne oli tuottelias arkkitehti ja hänen tunnetuimpia töitä ovat mm. Kansallisteatteri, ns. Heimolan talo (purettu) ja Marian sairaala Helsingissä sekä Takaharjun parantolana tunnettu Kruunupuisto – Punkaharjun kuntoutuskeskus.

Kansallisteatteri, Vilhonkatu 11, kuva Helsingin kaupunginmuseo

Heimolan talo, kuva Helsingin kaupunginmuseo

Tarjanteen ensimmäinen suuri työ, KOP:n pääkonttori Alekski 42:ssa (1892) oli nelikerroksinen uusrenessanssirakennus. Muotokieli on kuitenkin hillitympi mitä tyyliin yhdistetään ja jo tuolloin Tarjanne käytti suunnittelussaan suomalaiskansallista ornamenttiikkaa. Vuosisadan vaihteessa arkkitehti työskenteli yhdessä Lars Sonckin kanssa ja yhteistyöstä syntyi pari asuintaloa, joiden arkkitehtuurin aikalaiset yhdistivät oitis uudenaikaiseen wieniläistyyliiseen arkkitehtuuriin. Kansallisteatterin suomalaiskansallisen arkkitehtuurin vastapainona oli Takaharjun tuberkuloosiparantola Punkaharjulla (1899-03) pelkistetyn rationalistisen tyyliuuntauksen edustajana. Vaikutteita oli selvästi saatu itävaltalaisesta instituutioarkkitehtuurista ja muiden muassa Otto Wagnerin töistä.

Tuottelias Tarjanne suunnitteli pääkaupunkiin ja muualle Suomeen asuinkerrostaloja ja liikerakennuksia sekä tutkimus-, opetus- ja voimalaitosrakennuksia. Hallituskadulla sijainnut näyttävä itävaltalaisvaikutteinen Art Nouveau-rakennus ”Heimolan talo” purettiin 1969, vaikka se näytteli merkittävää rooli Suomen tasavallan alkuhistoriassa! Kuvaavaa ajankohdan suhtautumiselle vanhoihin rakennuksiin onkin, että juuri samana vuonna tehtiin tyttölyseossakin rajuja ja peruuttamattomia muutos- ja purkutöitä.

Takaharjun parantola Punkaharjulla, kuva Museovirasto, Soile Tirilä

Ammäkosken voimalaitos, kuva SeppVei

Kuva 15. Eteläfasadi nähtynä Sammonpuistikosta. 1920-luvun loppu (?). Arkkitehtuurimuseon kuva-arkisto.

7. KOULURAKENNUS 1923

Itsenäisyyden ajan alkuvuodet olivat Suomessa niukkuuden aikaa, eikä suuria julkisia rakennushankkeita toteutettu kovinkaan paljon. Talouselämä elpyi kuitenkin suhteellisen nopeasti ja Helsingissä valmistui 1920-luvulla kolmesta koulua. Aikakauden vallitseva tyyli, klassismi näkyi rakennusten perusratkaisuissa ja julkisivujärjestelyissä toisaalta antiikkiin perustuvina muotoina ja aiheina, toisaalta puhtaina perusmuotoina ja symmetriana. Vuosikymmenen loppua kohden koristeaiheiden käyttö vapautui säännönmukaisuudesta ja samalla rakennusten ilme pelkistyi. Aikakauden helsinkiläiskoulut olivat kaupunkikuvassa merkittävässä ja hallitsevassa asemassa. Pohjaratkaisu on selkeä ja järjestelmällinen ja perustuu joko leveähkään sivu- tai keksikäytävään. Pääaula portaikkoineen on juhlava. Edellä oleva kuvaus (Opintiellä, Helsinkiläisiä koulurakennuksia 1880-1980 H:gin ksv 2004, s.34) sopii hyvin kohderakennukseenkin.

Tarjanne oli suunnitellut aiemmin jo muitakin kouluja Helsinkiin, esimerkkinä Kruunuhaan ala-aste 1899. Pohjakerrosta ja sokkeliä lukuunottamatta rakennuksen pääasiallinen julkisivumateriaalina on punatiili, kuten tyttölyseossakin. Pääjulkisivu on romanttisine parvekkeineen jugend-vaikutteisesti lievästi epäsymmetrinen. Klassisoivia aiheita on käytetty kuitenkin niukasti ja julkisivun yleisilme on hyvinkin rationaalinen.

Kruunuhaan yläaste, valmistunut v.1899

Töölön tyttönormaalilyseon alkuperäiset suunnitelmat on tehty Yleisten rakennusten ylihallituksessa Tarjanteen ylijohtajakaudella (1917-1921). Yleisten Rakennusten Ylihallituksen toiminta oli näinä vuosina melkoisissa vaikeuksissa. Päällimmäisenä syynä oli määrärahojen niukkuus ja virkamiesten palkkojen alhaisuus. Tarjanteen työskentelyyn oltiin kuitenkin tyytyväisiä sillä vaikeissa oloissa hän teki kaiken voitavan. Itse hän ei ollut rakennushallinnon oloihin tyytyväinen. Tarjanne palasikin TKK:n rakennuskonstruktio-opin professorin virkaan 1921.

Sisäpiha vuonna 1964. Pekka Kyytinen, Museoviraston kuvakokoelmat

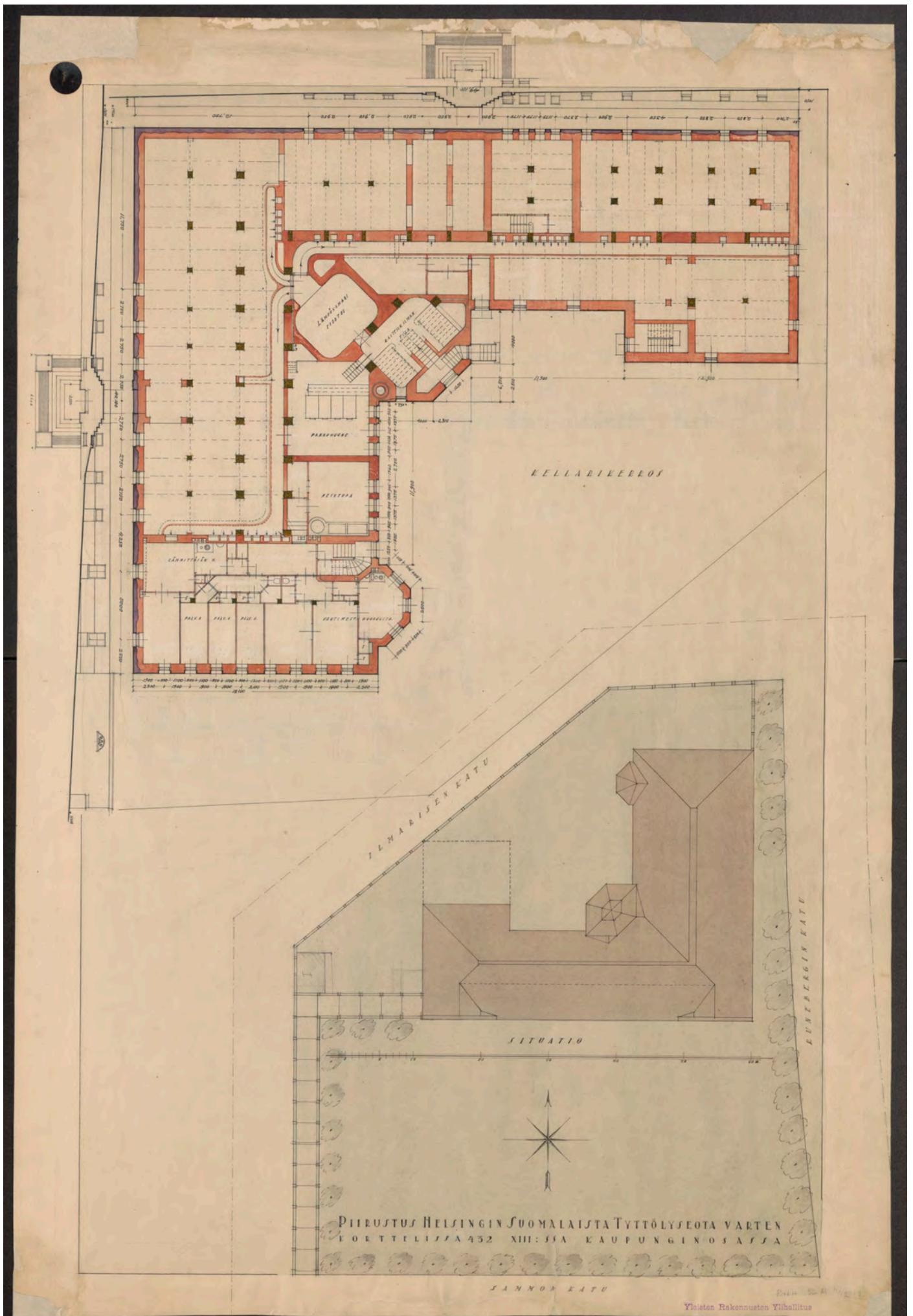
1923 valmistunutta Tyttökoulu-projektia ei ole julkaistu aikanaan Arkkitehti-lehdessä, mitä voitaneen pitää merkinä siitä, että rakennusta ei tuolloin pidetty (ainakaan lehden toimituksessa) aivan kehityksen terävimpään kärkeen kuuluvana. Säilyneet piirustukset ovat päiväämättömiä ja signeeraamattomia. Vaikka Onni Tarjanne onkin yleensä nimetty rakennuksen suunnittelijaksi, voidaankin arvioida hänen henkilökohtaisen panoksensa määrää varsinaisessa suunnittelutyössä: Ylijohtajalla tuskin oli aikaa varsinaiseen piirustustyöhön ja onkin todennäköistä, että hän on lähinnä ohjannut nuorta alaistaan Yrjö A. Vaskista (1892-1963). Vaskinen kunnostautui sittemmin lukuisten kirkkojen suunnittelijana.

Rakennus on sijoitettu ahtaalle kolmion muotoiselle tontille ja huoneohjelman mahdolluttaminen ko. tilaan on johtanut L-muotoiseen pohjaratkaisuun. Jo hankkeen alkuvaiheessa esitettiin kritiikkiä siitä, että esitetty rakennuspaikka on liian ahdas, eikä siihen ole mahdollista sijoittaa myöhemmin ehkä tarvittavaa laajennusta. Asemapiirroksessa on kuitenkin esitetty katkoviivalla (ainakin teoreettinen) mahdollisuus jatkaa rakennusrunkoa U-muotoon lisäosan avulla. Rakennuksessa on viisi kerrosta, kellari sekä ajankohdalle tyypillinen tilava ullakko jyrkähkön vesikaton alla. Rakennus porrastuu maastoon siten, että puiston puolella maasto on korkeimmillaan ja pohjoispuolen huoltopihan alue on painettu ympäröivän katutason alapuolelle tukimuurien ympäröimänä. Asemapiirroksessa (ja julkisivussa) esitettyä pergola-aihetta ei ole koskaan toteutettu.

Rakennuksen huoneilat ryhmittyvät kaikissa kerroksissa L-muotoisen rakennusmassan pihasivulle sijoitetun avaran hallimaisen sivukäytävän varrelle. Pohjaratkaisu oli aikakauden kouluille tyypillinen. Porrashuone on sijoitettu rakennuksen sisäkulmaan ja se työntyy apsiksena ulkotilaan. Pääsisäänkäyntejä on kaksi, Runeberginkadulta ja puiston puolelta ja ne sijaitsevat keskeissymmetrisesti julkisivuissa. Molemmat sisäänkäynnit johtavat avaraan vaateaulaan.

Alkuperäisessä suunnitelmassa pohjakerrokseen *) on sijoitettu henkilökunnan asunnot, pesutupa, pannuhuone, lämmitysjärjestelmän kanavistot sekä polttoainevarastot.

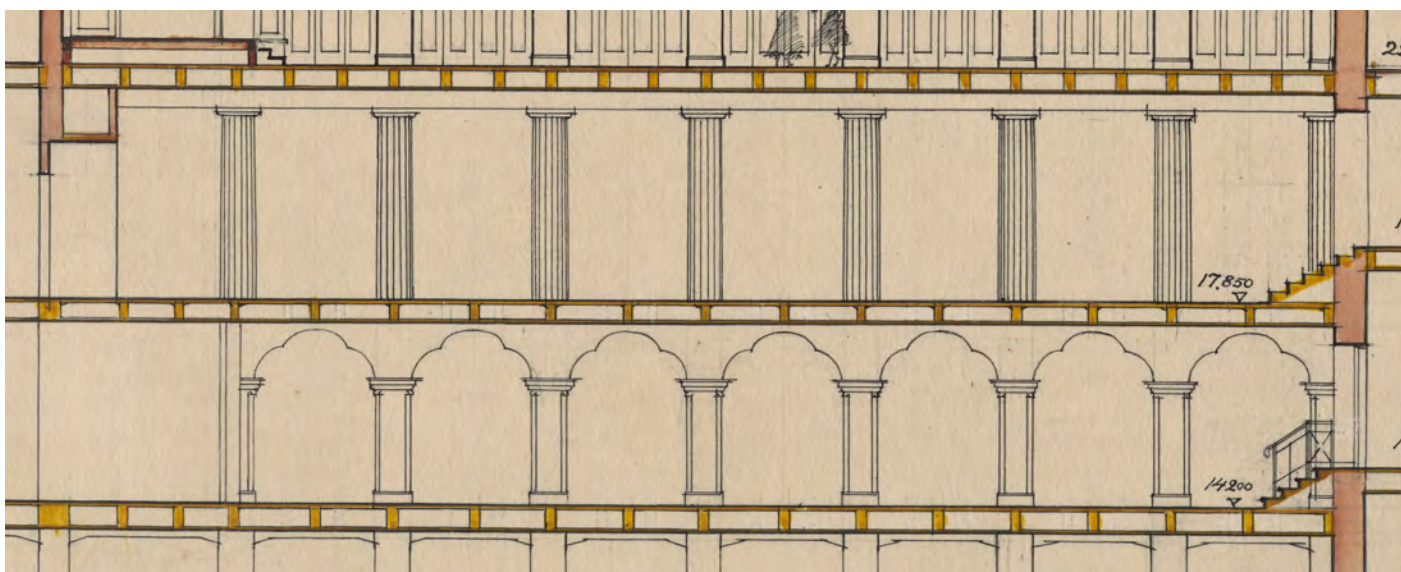
*) Huomaa että alimpien kerrosten nimeäminen on muuttunut ajan kuluessa: Alkuperäinen ”kellari” on nyt ”pohjakerros”, sen alla on kellari. Sisääntulokerros on 1. kerros. Tätä nimeämistapaa on johdonmukaisuuden vuoksi käytetty tekstissä ja myöhemmissä pohjissa.

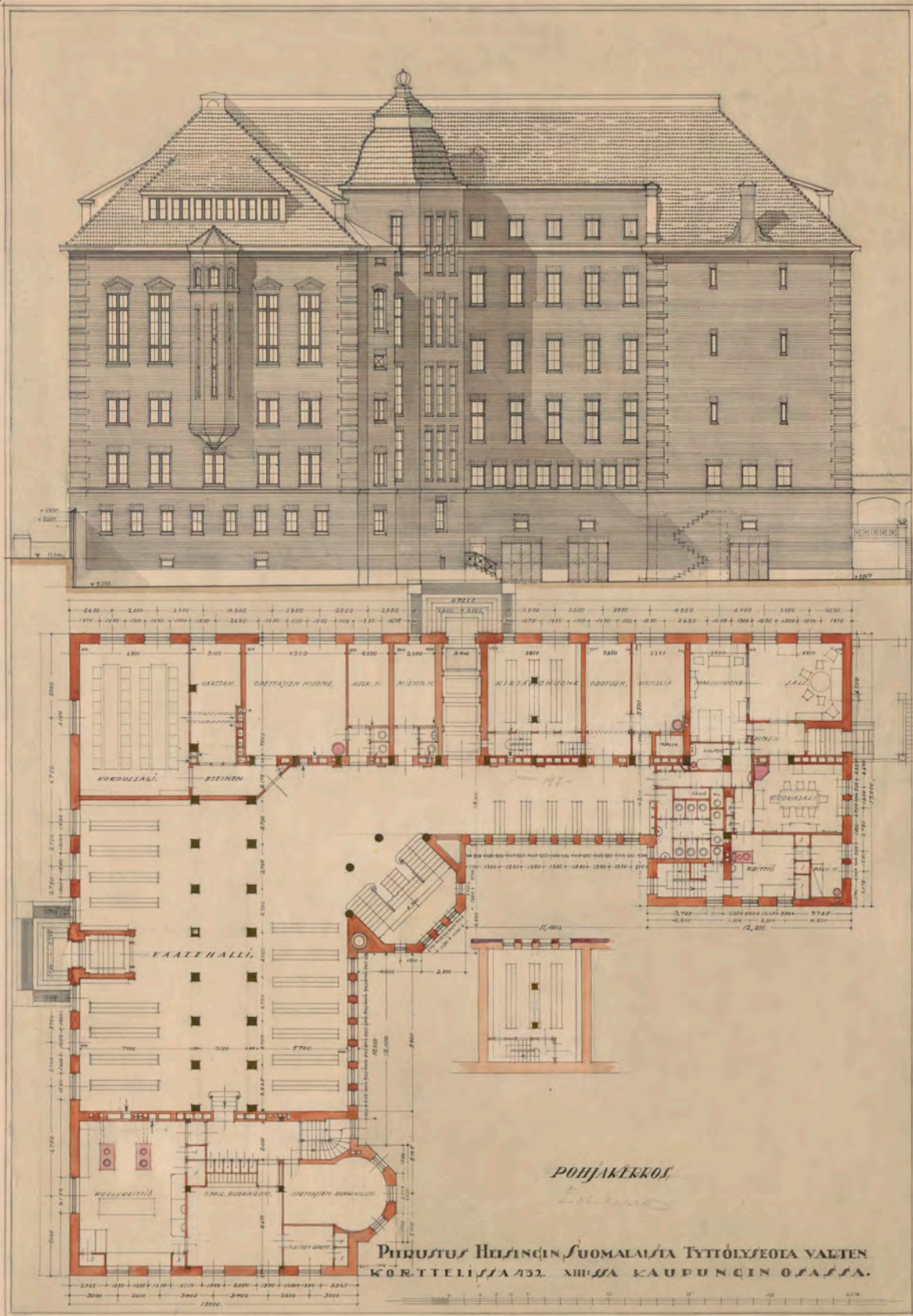
Kuva 18. Asemapiirros ja kellari. Alkuperäispiirustus, Yleisten Rakennusten Yllähoitaja 1921 ?Kansallisarkisto

1. kerroksessa on suuren ala-aulan lisäksi opetuksen ja hallinnon aputiloja, rehtorin asunto sekä wc-tilat. Keittiö- ja ruokailutilat on sijoitettu rakennuksen pohjoispäättyyn. 1. kerroksen hallitsevana arkkitehtonisena aiheena on pilarien kannattama kaksoisarkadi apilanlehtikaarineen. Pilareissa on lisäksi särmäviisteet siten, että apilanlehtikaarien alapuolelle muodostuu vielä yksi lisäpari kaaria. Pilariosaa on korostettu eri värillä ja sen alapäässä on erillinen basis/ jalkaosa, sekin eri värillä korostettu. Samaa aihetta on käytetty avoportaankohdalla sekä valearkadina sydänmuuriseinän aulan puoleiseen osaan profiloituna. Pilariarkadit antavat tilalle erikoisen sakraalin vaikutelman sivu- ja keskilaivoineen. Arkadiaihe on arkkitehdin suunnitelmassa esitetty hieman poikkeavasti: Kuvassa esitetyt kapiteelit on toteutuksessa jätetty pilareista pois.

Lattia on päällystetty (keraamisilla?) laatoilla. Sileitä kattopintoja on jäsenetty reuna-alueilla ornamenttinauhoilla ja todennäköisesti sävyeroilla.

Osasuurennos alkuperäispiirustuksesta, jossa näkyy 1. ja 2. kerrosten aulojen rakenteita. Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ? Kansallisarkisto

Yleisten Rakennusten Ylihallitus

Kuva 19. 1 kerros ja pihajulkisivu. Alkuperäispiirustus Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ?Kansallisarkisto

kuva 17. Näkymä 1. kerroksen sissäntulohallista. Eric Sundström 1923. Kaupunginmuseon kuva-arkisto

Aulan toinen hallitseva arkkitehtoninen aihe on aulan sisänurkkaan sijoitettu väljä avoporras. Portaat nousevat kaksivartisina välitasanteeseen asti ja jatkuvat siitä yksivartisina aina seuraavaan kerrokseen asti. Porrastaset ovat mosaiikkibetonia. Välitasanteiden reunoilla tasoa kiertää tumma kehysraita. 2.-4. kerroksissa porrastusujen alapäässä porrastaset kaareutuvat komean barokkivaikutteisesti sivuseinille. Porrastornin yläosan päätteenä on 8-sivuinen kupuholvi.

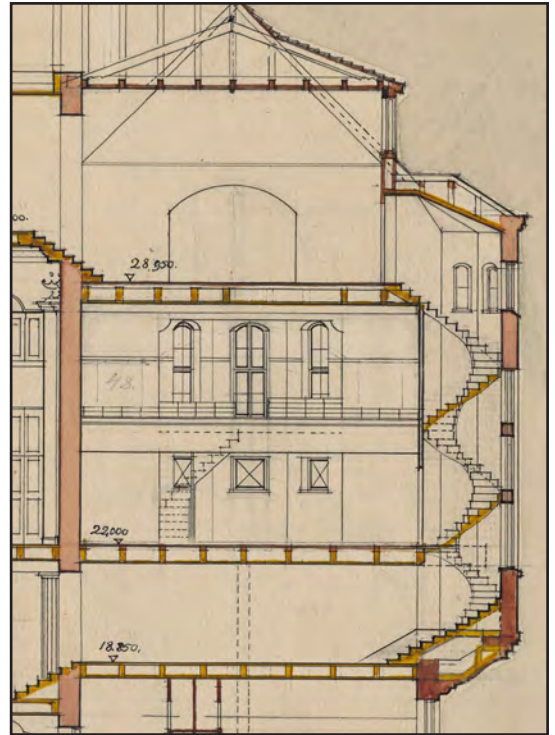
Pystypanoraama portaasta Arkkitehdit NRT Oy

2.kerroksessa on 9 luokkahuonetta sekä liikuntatilojen puku- ja peseytymistilat, joista on yhteys ylempänä sijaitseviin voimistelusalaisiin pienen kierreportaan kautta. Porras muodostaa pohjoispätyyn torniaiheen.

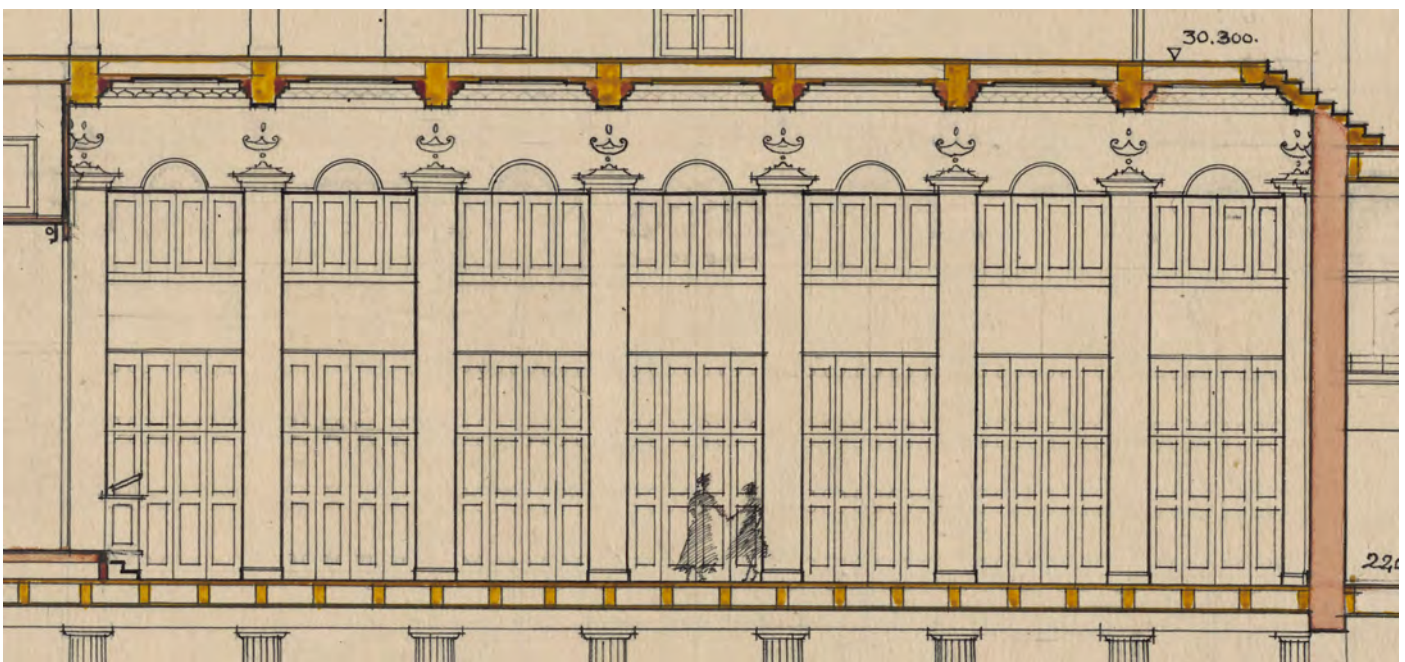
2. kerroksen aulassa kantavaa rakennetta ovat jäsenneilty 1.kerroksesta poikkeavasti: Pyöreät, ilman kapiteeleja olevat, matalalta jalustalta nousevat pylväät kantavat alapinnastaan kasetoitua palkistoa. Alkuperäisessä suunnitelmassa esitettyjä kapiteeleja eikä pilarien kanneluureja (urituksia) ole tehty (ks. kuva alla). Sydänmuurissa on vastaavat pilasteriaiheet.

3. kerroksessa on 6 luokkahuonetta sekä erilliset juhla- ja voimistelusalit. Juhla- sekä voimistelusalit ovat kahden kerroksen korkuisia. Voimistelusalista johtaa julkisivun erkkeriä myötäillen porras ylempällä tasolla olevaan parvikerrokseen. Juhlasalin aulan puoleisen seinän pilareissa on lähinnä korinttilaista tyyliä muistuttavat abstrahoidut kapiteelit sekä matala palkisto. Pilari-palkkiväleissä on juhlasaliin avautuvat puupeiliiovet.

Juhlasalin seiiniä kiertävät kahden kerroksen korkuiset pilasterit kapiteeleineen detaljoinnin ollessa 1920-luvun klassismille tyypillisen epätekoninen; kapiteelien päällä leijuvat abstrahoidut malja(?) -aiheet muuten sileässä seinäpinnassa. Ikkunoiden yläpuolella on lisäksi kaariaiheet muuripintaa rytmittämässä. Ovien ja ikkunoiden jaotus on esitetty alkuperäisessä leikkauspiirustuksessa.

Pukutiloista yllä sijaitseviin liikuntatiloihin johtava kierreportas. Alemman salin parvi myös esitetty. Osasuurennos alkuperäisestä leikkauksesta, Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921? Kansallisarkisto

Osasuurennos alkuperäisestä leikkauksesta, sekä valokuva ”konventista 1962”. Vanhat puupeiliiovet ovat vielä nähtävissä aulan puoleisessa seinässä. Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921?, Kansallisarkisto sekä HESTEO:n Facebook kuva-arkisto

“kuusijuhlia”, 60-luku? HESTEO:n Facebook kuva-arkisto

”Kuusijuhlia” 60-luku ? Ikkunaseinällä on nähtävissä kapiteelimaiset veistosjalustat. Arkkitehtonista jäsentelyä on korostettu sävyerein.

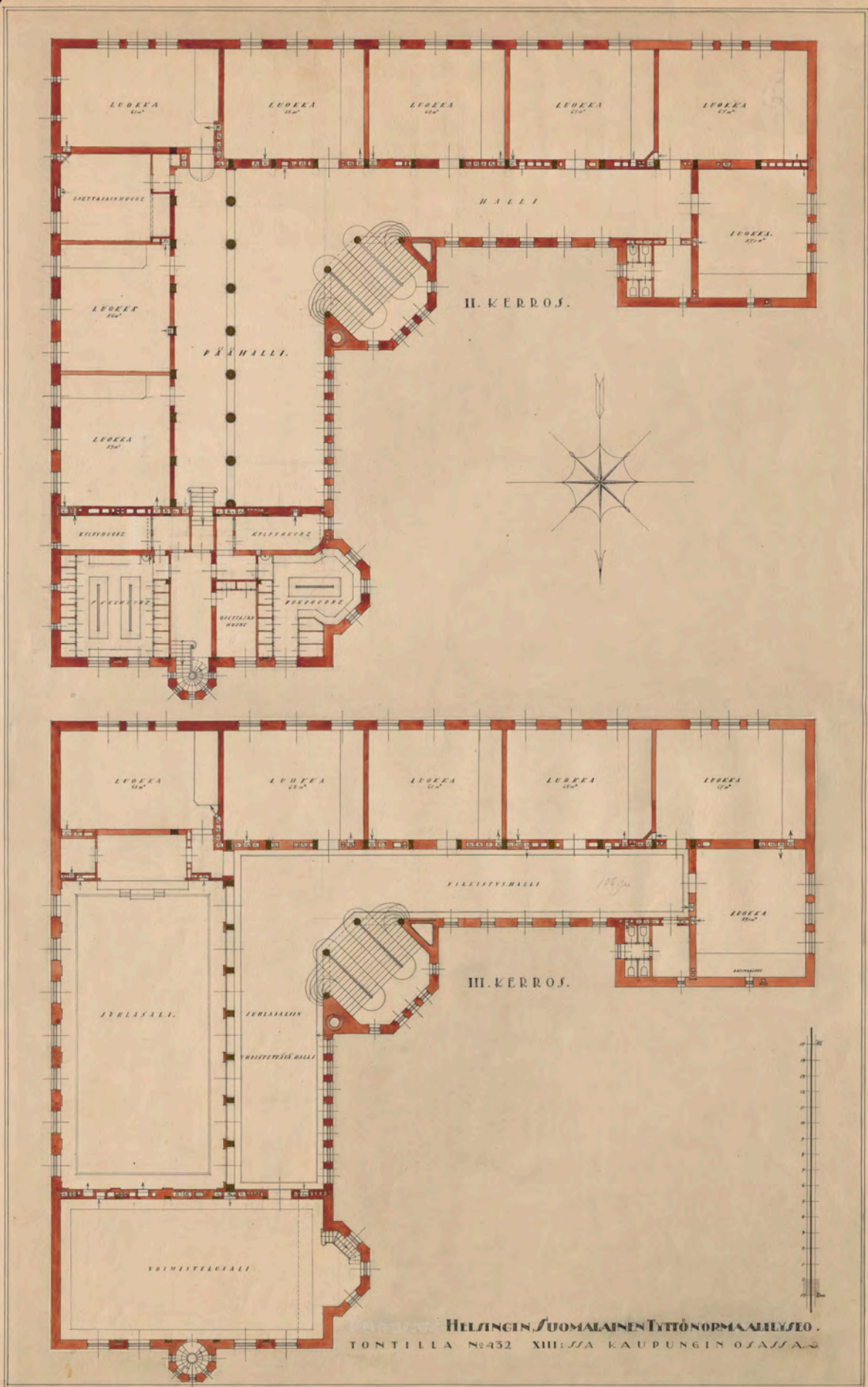

Oikeassa yläkulmassa vilahtavista kurkisteliijoista on pääteltävissä, että 5.kerroksen käytävällä on ollut saliin avattavat ikkunat. Kaikki kuvat on otettu ennen 1969 remonttia. HESTEO:n Facebook-kuva-arkisto

Valokuvien mukaan ovet ovat olleet alunperin maalattuja puupeiliovia ja yläikkunat todennäköisesti maalattuja avattavia puuikkunoita. Kaikki ovet on voitu aukaista viereiselle käytävälle. Ulkoseinän alaosassa on pilastereiden kohdilla ollut lisäksi eräänlaiset ylimääräiset kapiteelit veistosjalustoina. Jalustojen päällä on ollut merkkihenkilöiden (?) rintakuvia.

Salin katto on jäsennöity voimakkaalla palkistoiheella ja palkkivälien kasettiaiheita on reunustettu profiloinneilla ja munasauvaornamenteilla. Kasettien keskellä on ollut todennäköisesti paikat valaisimille. Todennäköisesti arkkitehtonista jäsentelyä on alunperin myös korostettu värierioilla (valkoinen+ korosteväri).

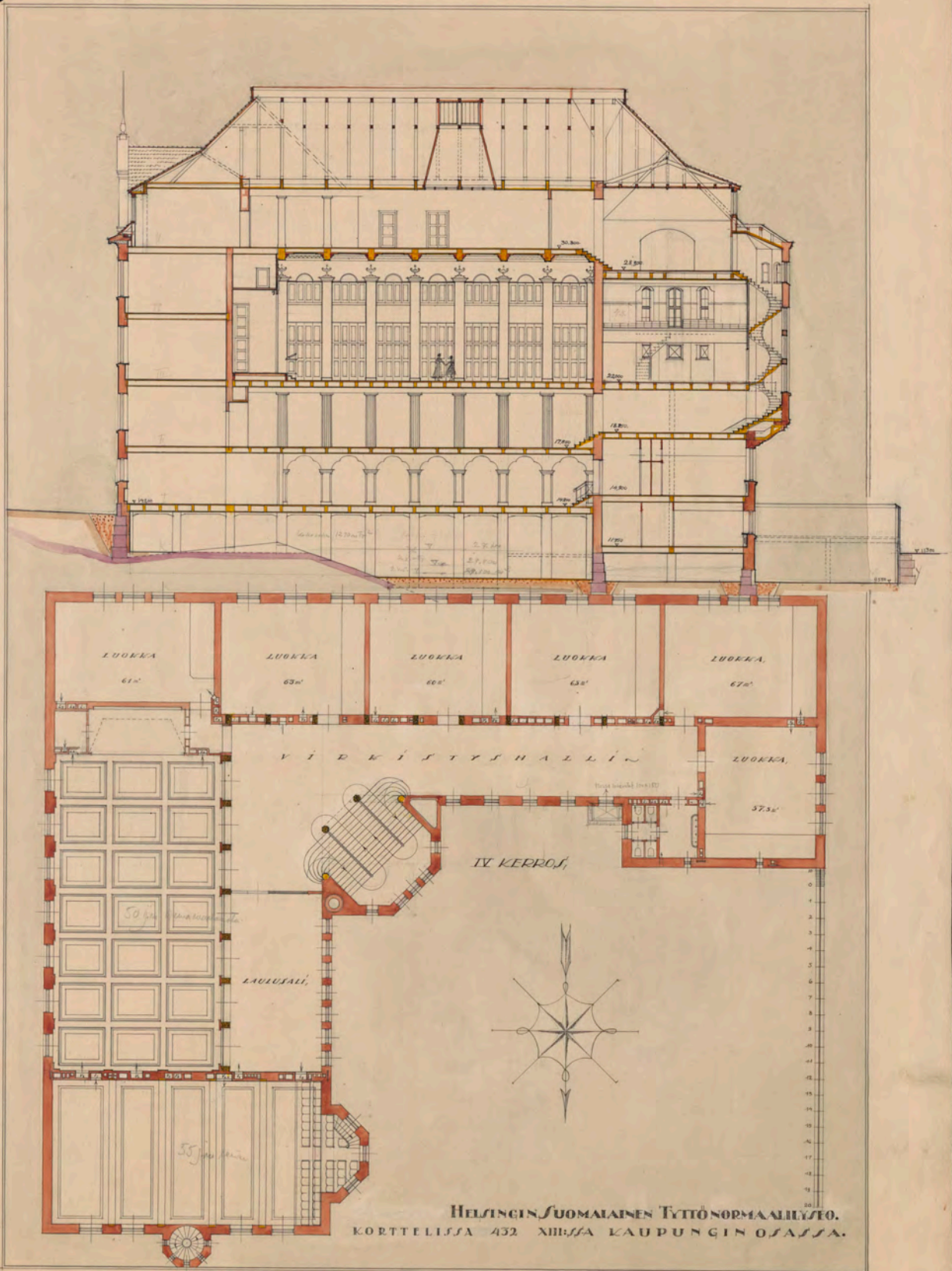
3.

Kuva 20. 2. ja 3. kerrokset. Alkuperäispiirustus Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ? Kansallisarkisto

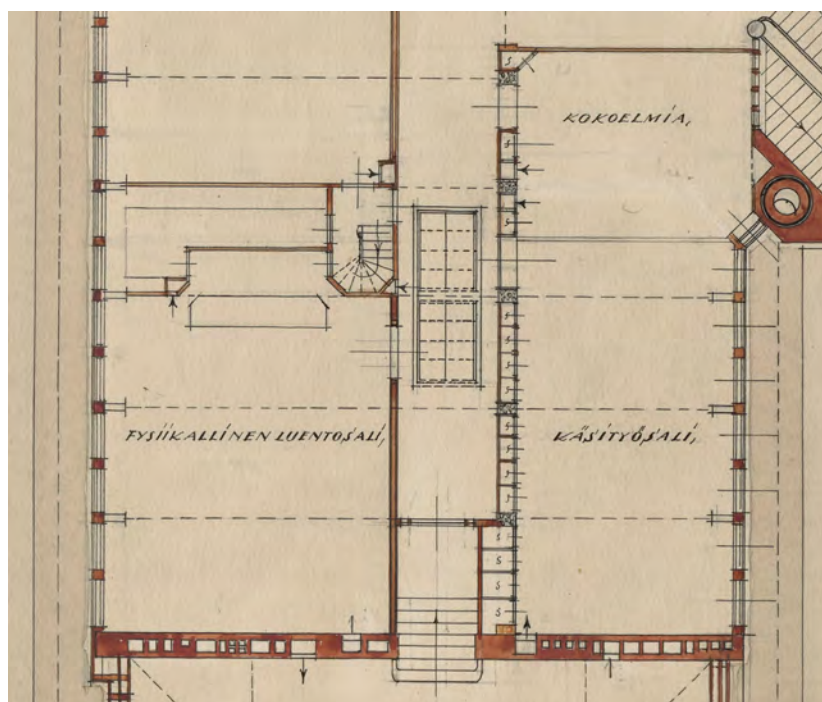
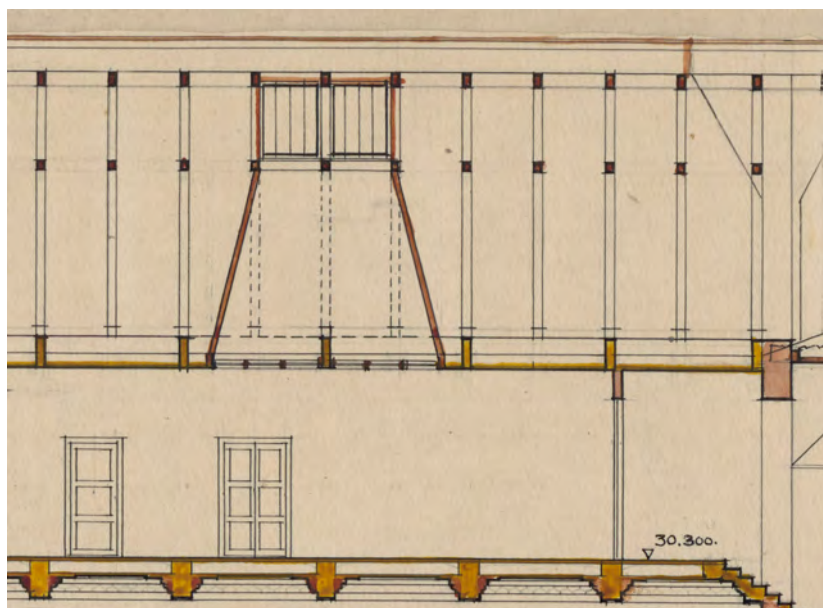
4. kerroksessa on 6 luokkahuonetta sekä aulasta (ilmeisesti lasiseinällä) rajattu ”laulusali”. Juhlasalin vastainen seinä on jäsennöity pilari-palkki-kaari aiheella. Pilarien kapiteelit on minimoitu listamaisiksi eikä jalustaa ole. Palkisto on selkeän suoraviivainen ja se kantaa puolikaaren muotoisia seinäpintaan profiloituja valekaaria.

Pilari-palkkiväleissä on juhlasaliin avautuvat maalatut puikkunat.

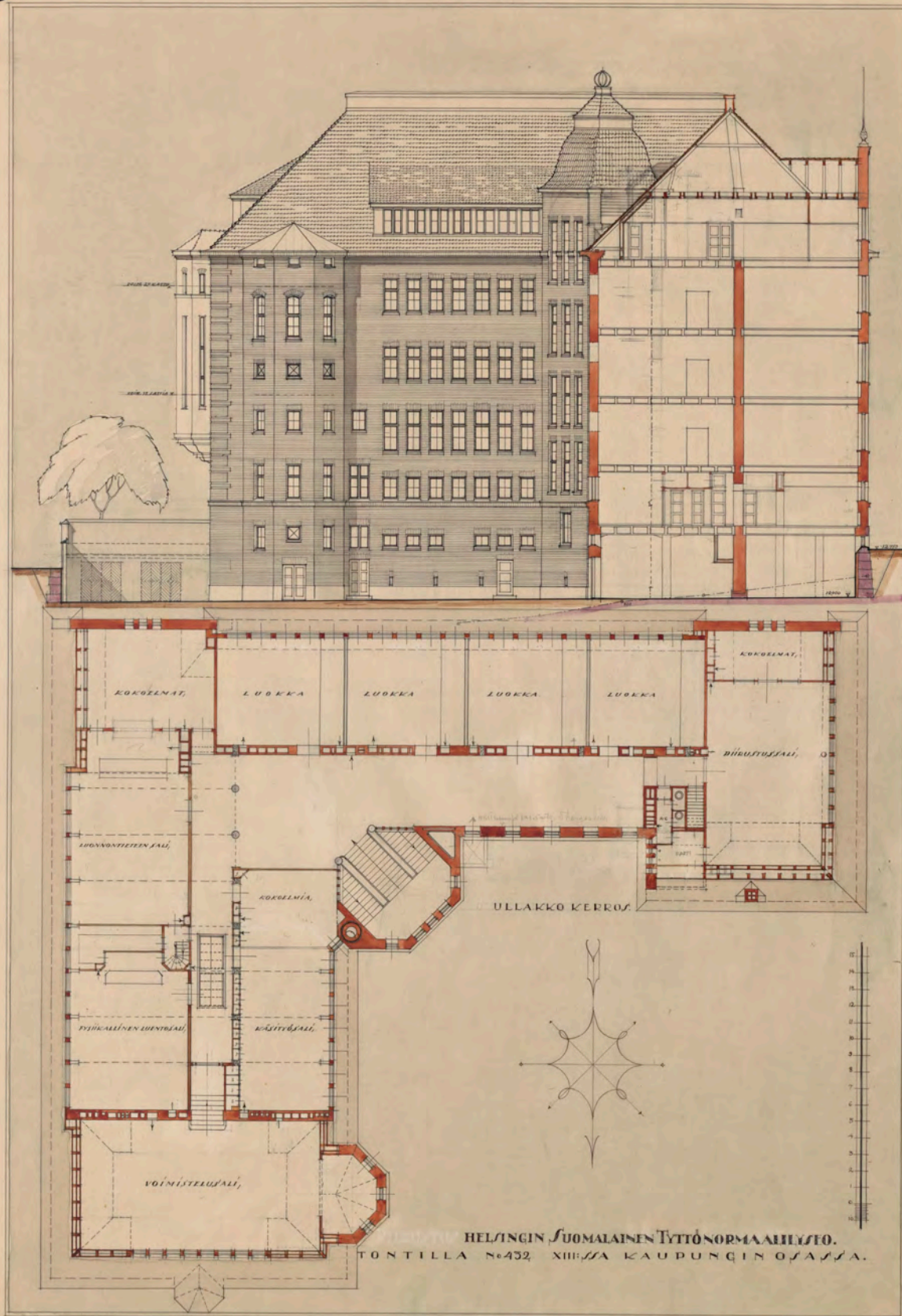

Kuva 21. 4.kerros ja leikkaus. Alkuperäispiirustus Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ? Kansallisarkisto

5. kerroksessa on 4 normaaliluokkahuonetta, toinen voimistelusalii, fyysikaalinen luentosalii, luonnontieteen salii, käsityösali, piirustussali sekä kokoelmatiloja. Piirustussalista oli lähteiden mukaan vielä alkuaikoina esteetön näköala merelle asti. Fysiikan- ja käsityösalin väliin jäävälle keskikäytävälle oli otettu luonnonvaloa kattoikkunoiden kautta. Avaraa jyrkän vesikaton alle jäänyttä ullakkotilaa lienee käytetty ainakin osittain opetuksen aputiloina (varasto?), koska vanhassa pohjassa on esitetty luonnontieteiden salista ullakolle johtavat portaat. Nekin on sittemmin poistettu.

Portaat ullakolle ja käytävänkattoikkuna. Osasuurennokset alkuperäisestä leikkauksesta ja pohjasta. Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ? Kansallisarkisto

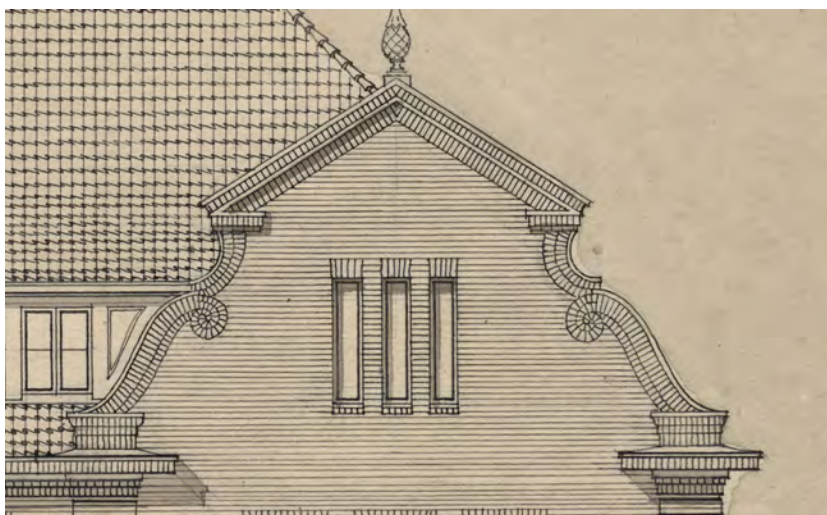

Kuva 22. 5. kerros ja leikkaus. Alkuperäispiirustus Yleisten Rakennusten Yhdistys 1921 ? Kansallisarkisto

Julkisivut jakautuvat vertikaalisuunnassa selkeästi jalustaan, neljän kerroksen korkuiseen ikkunoilla aukotettuun tiilimuuriosaan sekä voimakkaan arkkitraavimaisen räystäslinjan yläpuoliseen vesikattoosaan, johon on sijoitettu 5. kerros. Vesikattoa on taitettu sitten että 5. kerrokselle muodostuu yhtenäinen ”klerestoriomainen” nauhaikkuna. Rakennuksen pohjamuodosta huolimatta julkisivut Runeberginkadulle sekä puistoon ovat symmetriset klassismin hengen mukaisesti. Muuten kokonaan samassa tasossa (ei ulokkeita, risaliitteja) olevaan Sammonpuistikon puoleiseen fasadiin muodostuu sen reunoilla räystäslinjan yläpuolella päätykolmiot, joita on muotoiltu barokkihenkisin voluutoin. Alkuperäisissä suunnitelmissa päätykolmioiden korostuksena on vielä ollut 20-luvun klassismille tyypilliset ”spiirat”, joita ei ilmeisesti kuitenkaan koskaan toteutettu, koska niitä ei näy vanhimmissakaan valokuvissa.

Kuva 23. Fasadi Sammonkadulle. Alkuperäispiirustus Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ?Kansallisarkisto

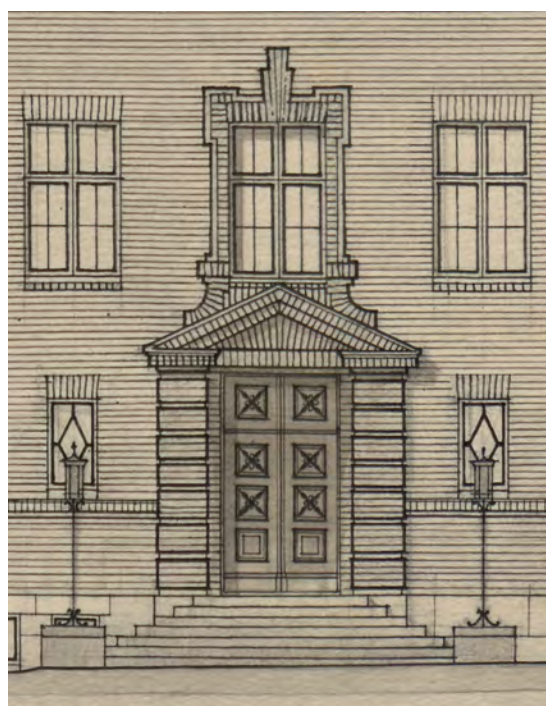
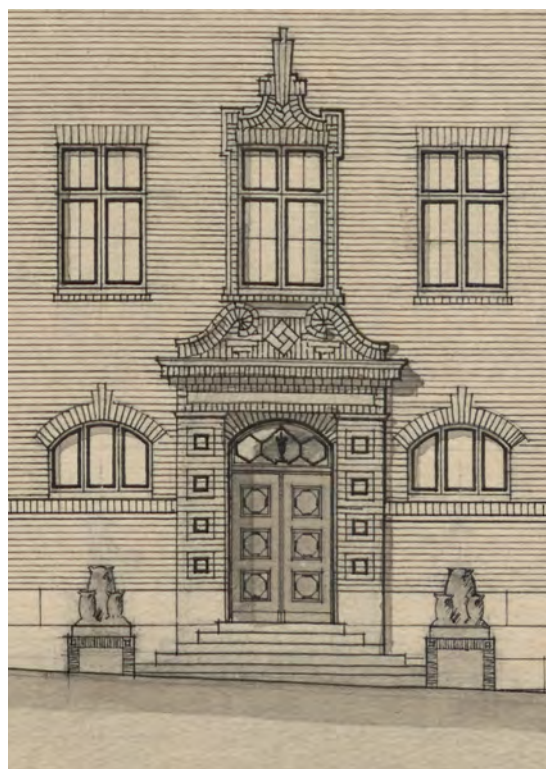

Tiilimuurausten detaljeja julkisivupiirustuksissa. Osasuurenokset alkuperäispiirustuksesta, Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ? Kansallisarkisto

Julkisivut puiston ja Runeberginkadun puolella ovat keskiakselin suhteen symmetriset. Kadun puolella symmetrian rikkoo ainoastaan räystäslistan yläpuolinen vesikaton osa. Sisäänkäynnit molemmilla sivuilla sijaitsevat korostetusti keskiakselilla ja ne on koristeltu muuhun julkisivuun verrattuna melko runsaasti. Jalustaosan alaosa on tehty graniittiharkoista. Vaakalistan päältä nousevat rakennuksen reunoissa 4 kerroksen korkuiset pilasteriaiheet räystäslistaan asti viittauksena klassismin kolossaalijärjestelmiin. Räystäslistat muodostavat rakennuksen kulmissa sekä puiston puolella päätykolmioiden reunoilla pilastereille kapiteelimaiset päätteet.

1. kerroksen tiiliholvatut segmenttikaari-ikkunat lepäävät jalustaosan vaakalistan päällä. Kadun puolella reunoissa on lisäksi suuremmat pyörökaari-ikkunat. Sammonkadun julkisivun reunoilla on rakennusaikana tehty muutos: Ikkunoiden alareunoja on pudotettu niin, että vaakalista katkeaa. Muutoksesta ei ole säilynyt (löytynyt?) suunnitelmaa (ks. luku5).

Kaikki julkisivut on muurattu punatiilestä. Jalustan alaosassa on käytetty vuoro- eli renessanssilimitystä, muualla munkkilimitystä. Tiilimuurausten koristekuvioinnit on esitetty huolellisesti arkkitehdin julkisivupiirustuksissa.

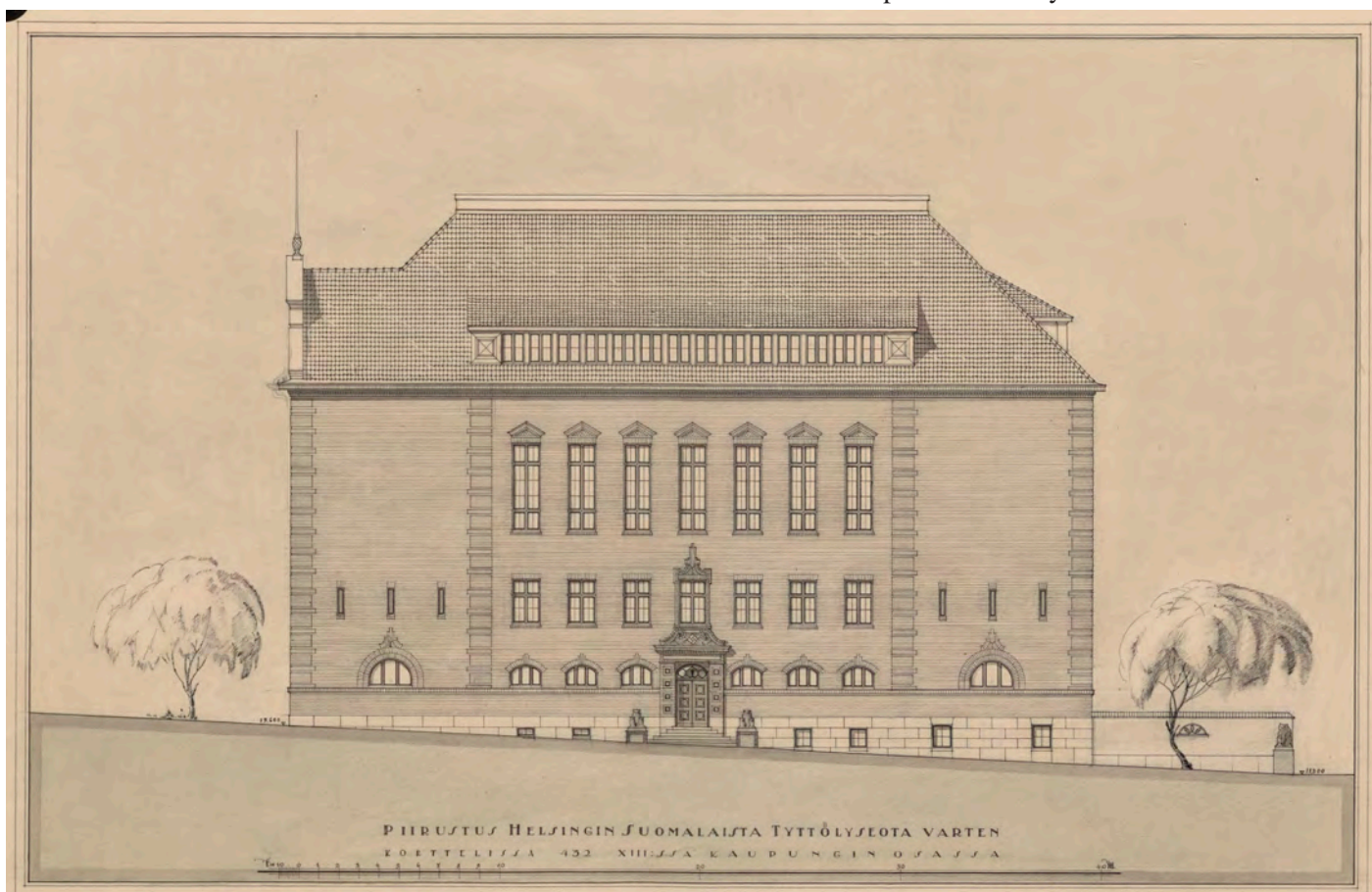

Ilmarinkadun puoleisen pohjoispäädyn keskiosassa sekä päädyn sivussa sisäpihan puolella on erkkeriaiheet (alkuperäisen liikuntasalin portaat), mitkä ovat myös ympäröiville saman aikakauden rakennuksille tyypillisiä.

Rakennuksen pääjulkisivut ovat selkeästi puiston ja Runeberginkadun puoleiset sivut sekä sekä L-massan päädyt. L-massan sisäpuoliset sivut on jäsennöity pelkistetymin eikä niissä ole käytetty juurikaan koristeaiheita, kuten muilla sivuilla on tehty. L-massan sisäkulmassa rakennuksen pääportaan päällä on torniaihe, jota ei ole kuitenkaan haluttu korostaa liikaa, eikä se näykään pääkatsomissuunnista (puisto, Runeberginkatu) sen katon jäädessä muun rakennuksen harjankorkeuteen.

Vesikatot on tehty pääosin punaisista kattotiilistä.

Rakennus on perustettu leikkauspiirustusten perusteella kantavan maan (perusmaa tai kallion) päälle tehtyjen perusmuurien varaan. Leikkauksessa on kuvattu kiviharkkoperustus, mutta ilmeisesti rakenne on ainakin osin betonia (ks. v.2000- korjauksen rakennetyypit). Koulutalon maanpäälliset kantavat rakenteet ovat yleensä massiivitiilimuureja ulkoseinien ollessa 2-kiven paksuisia. V. 1917 rakennusjärjestyksessä oli useampikerroksisten rakennusten ulkoseinän paksuudeksi kaikissa kerroksissa määrätty 570mm= kaksi kiveä. Kantavat väliseinän paksuudeksi oli määrätty 250mm= yksi kivi. Kevyet seinät voitiin tehdä ½ tai ¼ kiven seiniksi. Näin lienee tässäkin tapauksessa tehty.

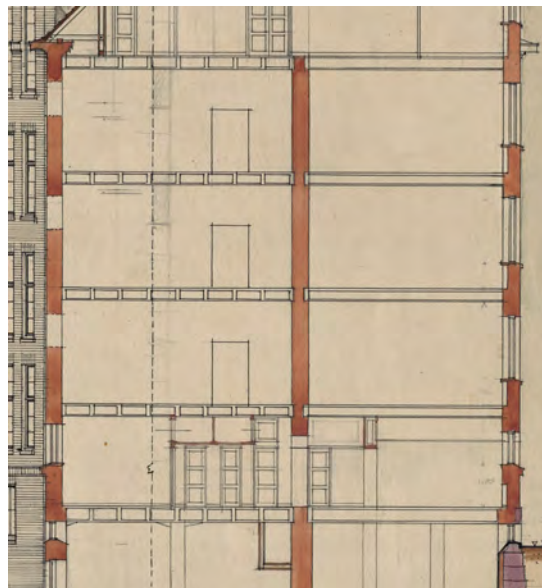

Kuva 24. Fasadi Runeberginkadulle. Alkuperäispiirustus Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1921 ?Kansallisarkisto

Alapohjana (kellari) on kitkamaatäytön päälle tehty betonilaatta. Välipohjarakenteet ovat betonia v.2000 rakennetyypin mukaisesti: Betoninen pintalaatta, laudoitus, alalaattapalkisto, välikoolaukset, turvepehku- ja painotäyte. 1900- luvun alkupuolella betoni alkoikin toden teolla syrjäyttää puurakenteisia välipohjia. Yläpohja on puurakenteinen ja vesikatteenä on aluskatteen päälle ladotut kattotiilet. Sammonkadun suuntaisessa siivessä sekä pohjoispään entisen voimistelusalin väliseinänä on sydänmuuri ilmahormeineen. Sydänmuurin sisään on kuitenkin piirustusten mukaan tehty lisäksi betonipilarit. R-kadun siiven keskiosan rakenne muodostuu selkeästi betonipilareista ja -palkeista.

Jo viime vuosisadan lopulla oli uunilämmityksen ohella käytössä ollut eräänlainen lämpimän ilman käyttöön perustuva keskuslämmityssystemi, jota nimitettiin kalorifeerijärjestelmäksi. Järjestelmän käyttö rajoittui lähinnä julkisiin rakennuksiin ja se syrjäytyi vähitellen vuosisadan alussa ja kun rakentaminen 1920- luvulla suurella paineella suuntautui Töölöön päin, sijoitettiin sinne rakennettaviin taloihin melkein järjestään lämpöjohdot.

Koulurakennuksen lämmitys on kuitenkin suunnitelmissa vielä esitetty hoidettavaksi kalorifeerilämmitys- järjestelmällä. Kalorifeeriuuni sijoitettiin rakennuksen kellaritiloihin ja sen lämmittämä ilma johdettiin seinissä ja katoissa olevia kanavistoja pitkin huonetiloihin. Järjestelmään kuuluva lämpöhuone ("lämpökamari"), jonne uuni ja kuumennetut savutorvet sijoitetaan sekä ilman jakokanavistot ovat selvästi nähtävissä alkuperäisen suunnitelman kellarikerroksen pohjakuvassa. Rakennukseen on kuitenkin ilmeisesti ilmalämmityksen lisäksi jo rakennusvaiheessa (?) asennettu myös vesikiertoinen keskuslämmitys lämpöpattereineen. Lämpöpatterien syvennykset on esitetty

Leikkauksessa on esitetty mm. ikkunoiden alapuoliset patterisyvennykset Talotekniikan osalta voidaan vielä todeta, että rakennus liitettiin alueen vesijohto-, viemäri-, ja sähköverkostoihin.

alkuperäisissä leikkauksissa ikkunoiden alla.

Talotekniikan osalta voidaan vielä todeta, että rakennus liitettiin alueen vesijohto-, viemäri-, ja sähköverkostoihin.

Kuten aiemmin on jo todettu, rakennusta ei aikanaan julkaistu Arkkitehti-lehdessä. Sen sijaan toinen, varsinkin muotokieleltään hyvin samantyyppinen koulu, julkaistiin. Kyseessä on Snellman-koulu (R. Eklund, E. Flinckenberg) Albertinkadin ja Punavuorenkatujen kulmassa (ks. luku 8), joka valmistui vuonna 1921. Julkaisuun liittyneessä tekstissä rakennuksesta muuten pidettiin, mutta arkkitehtuuri sai myös kritiikkiä. ”...Tosin esiintyy niinhyvin erikoisosien käsittelyssä, varsinkin sisäänkäyntien kohdalla ja muuallakin noita rakennustaiteestamme kitkemättömiä ”saksalaisuuksia”. Kaikenlaiset , kattolistan yläpuoliset päätymuodostelmat ja ulokkeet olisivat myöskin rakennuksen rauhallisuutta silmällä pitäen voineet olla toisin sommitellut...”. Tästä sekä lehdessä esitellyistä muista projekteista voi päätellä, että Töölön tyttölyseon ja Snellmanin koulun kaltaisia projekteja pidettiin arkkitehtonisen muotoilun osalta jo hiukan vanhentuneina ja että suuntaus oli kohti yhä yksinkertaisempaa ja pelkistetympää ilmaisua.

Kaisaniemen ala-aste, wikipedia MKF 2011

8. MUITA AJANKOHDAN KOULURAKENNUKSIA

Saman ajankohdan, 1920-luvun alun, koulurakennuksia Helsingissä ovat esimerkiksi Kaisaniemen ala-aste 1924 ja Snellmanin ala-aste 1921 (molempien suunnittelijoina olivat Runar Eklund sekä Einar Flinckenberg) sekä Elias-koulu 1921, suunnittelijana Matti Finell.

Vaikka koulut ovat keskenään erilaisia, ovat niissä käytetyt arkkitehtonisen jäsentelyn perusratkaisut samantyyppisiä kuin selvityksen kohteena olevassa rakennuksessa: Fasadin jako osiin pystysuunnassa, ikkunoiden listoitukset ja hierarkia eri kerroksissa, räystäslisä, kattomuoto jne.. Klassisoivien aiheiden käyttö on kaiken kaikkiaan kuitenkin melko niukkaa. Muualla Suomessa samanlaista rakennustyyppiä edustaa esim. Turun tyttölyseo (Yleisten Rakennusten Ylihallitus 1925).

Snellmanin kansakoulu. Arkkitehdit Karl Hård af Segerstad, Runar Eklund ja Einar Flinckenberg / Helsingin kaupungin rakennuskonttori 1921, Helsingin kaupungin museo

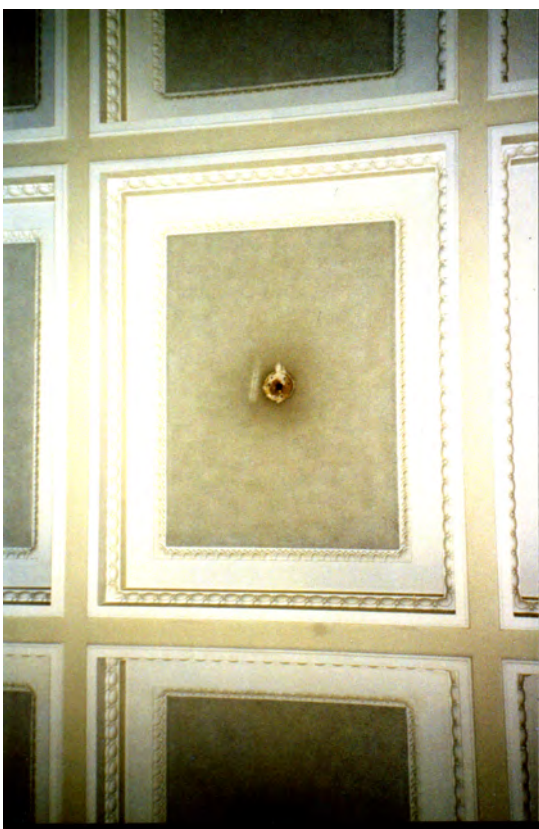
Elias-koulu, Arkkitehti Matti Finell valmistunut 1920. Helsingin kaupungin museo

9. VÄRITUTKIMUKSET

Nykytilassaan rakennuksen sisätilojen yleisvärinä on valkoinen. 20-luvun klassismin rakennuksissa kuitenkin käytettiin yleisesti hyvinkin voimakkaita värejä. Alkuperäisiä suunnitelmia tai valokuvia (lukuun ottamatta joitakin mustavalkovedoksia) ei ole kuitenkaan todentamassa asiaa. Se on kuitenkin selvää, että ennen vuoden 2000 remonttia rakennuksen yleisväritys ei ollut valkoinen.

Tämän historiaselvityksen liitteeksi tehtiin ”kevyt” väritutkimus, jonka suorittajana oli konservaattori Tiina Sonninen. Ennen seuraavaa remonttia onkin syytä tehdä perusteellisempi selvitys aiheesta. Yleensä korkeissa tiloissa tämä vaatii kuitenkin telineiden pystyttämistä, mikä tätä selvitystä tehtäessä ei ole ollut mahdollista.

Sisäkuvia ennen v. 2000 remonttia. Valokuvat Hannu Jaakkolan toimisto 1999.

10. KOULUN MYÖHEMMÄT VAIHEET

1960 ja erityisesti 1969 lähtien, jolloin rakennuksen käyttäjäksi tuli Kauppakorkeakoulu, rakennuksen sisätiloissa on tehty perusteellisia muutoksia. Usein aiemmassa luvassa esitetyt muutokset on poistettu ja muutettu jo seuraavassa remontissa. Vaikka osaa muutoksista ei nykyisin ole lainkaan havaittavissa on muutoshistorian kokonaiskuvan hahmottumiseksi tässä selvityksessä päädytty esittämään niistä pääosa. Kauppakorkeakoulu on lähitulevaisuudessa muuttamassa rakennuksesta pois, jolloin rakennukselle tullaan pohtimaan uutta käyttöä. Se on ollut myös tämän selvityksen lähtökohtana.

Rakennusta koskevat haetut rakennusluvut H:gin rakennusvalvonnan arkistossa. Lupatunnus ja luvan päätöspäivä:

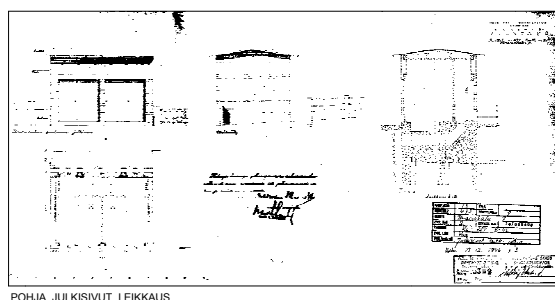
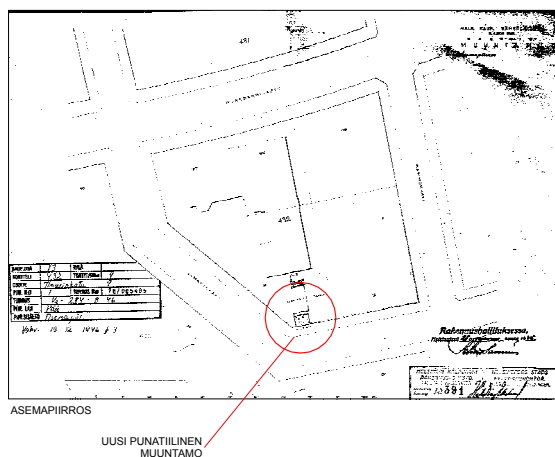
1946_Ke-0284-46-B, 1960_Ke-1236-60-C, 1963_Ke-1030-63-C,
1969_13-1449-69-C, 1970_13-1141-70-C, 1983_13-0696-83-C,
1983_13-3037-83-C, 1992_13-1444-92-C, 1996_13-2503-96-C,
1999_13-3784-99-B, 2004_13-2115-04-C, 2011_13-0123-11-D,
13-1117-00-RAM.

Näihin rakennuslupiin liittyviä suunnitelmia on alla käsitelty tarkemmin.

1946- muutokset, lupa Ke-0284-46-C, päätöspäivä 19.12.1946

Tontille on rakennettu punatiilinen muuntamorakennus, joka säilyi vuoteen 1999 saakka.

Suunnittelijana Helsingin Kaupungin rakennustoimisto, talonrakennusosasto.

MUUNATAMORAKENNUS VUODELTA 1946

1960-muutokset (Ke-1236-60-C)

Tyttökoulun koko toiminnan (1923-1969) aikana rakennuksen sisätiloihin ei tehty merkittäviä rakenteellisia tai tilallisia muutoksia. 1960 tehdyistä muutoksista merkittävin oli pohjakerroksen Sammonkadun puoleiseen osan ottaminen käyttöön. Siihen rakennettiin oppilasruokala keittiö- ja aputiloineen. Pääportaasta puhkaistiin yhteys ruokalatiiloihin johtavalle käytävälle (aulaan) ja käytävän pihapuoleisia ikkunoita suurennettiin valon saamiseksi tiloihin. Vanha nykyisinkin paikalla oleva hissi lienee rakennettu 30-luvulla- sille ei ole haettu erillistä lupaa (?). 1. kerroksen aulaan rakennettiin vahtimestarinpiste ja erillinen tila opettajien vaatteille. 5.kerroksessa ollut ullakolle johtanut porraskäytävän kattoikkuna poistettiin.

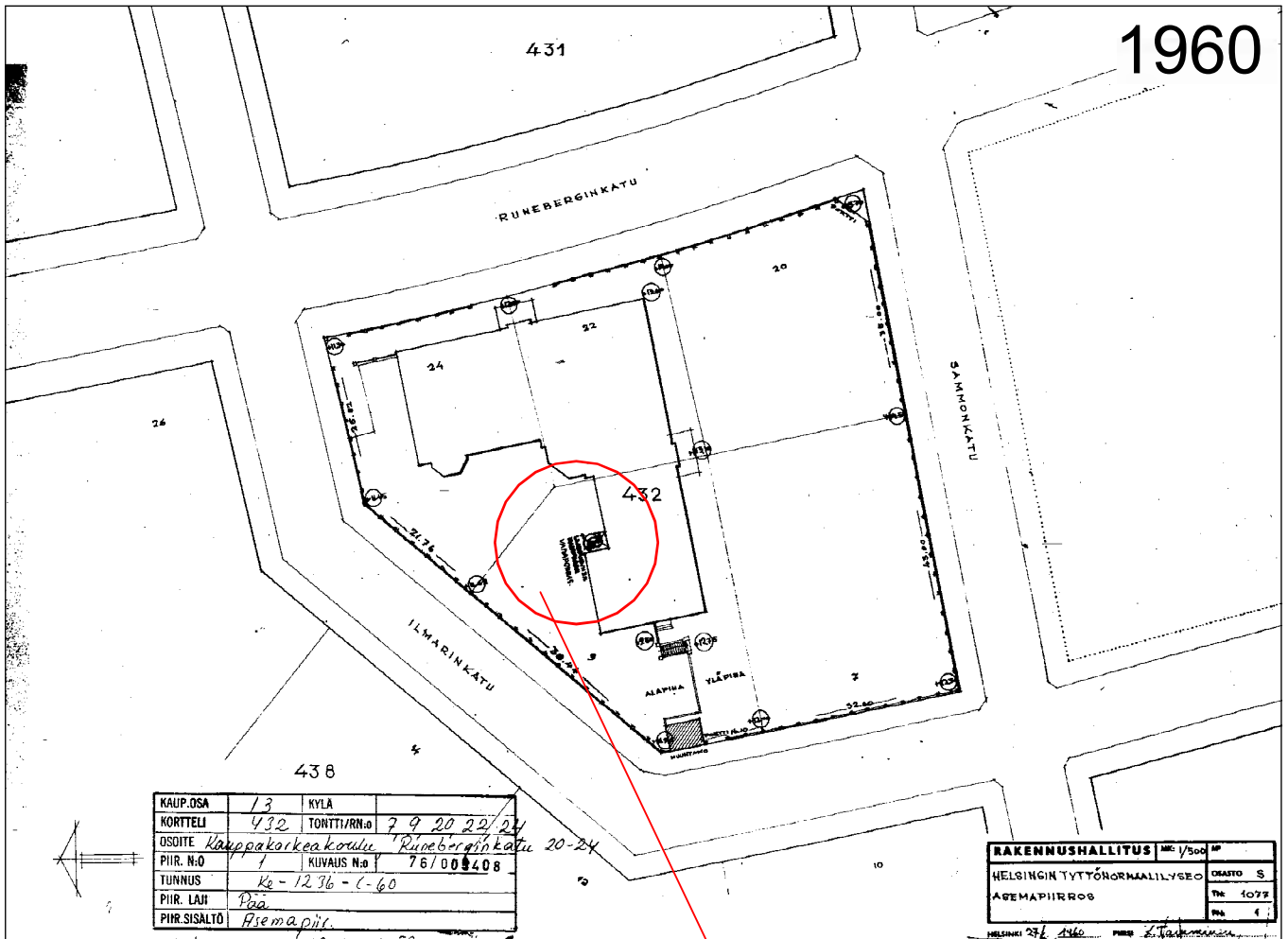
Julkisivun kannalta merkittävä muutos on ollut uuden teräsrakenteisen varaportaan rakentaminen sisäpihan puoleiselle sivustalle. Siihen asti suuri avoporraskäytävä oli toiminut rakennuksen ainoana poistumistienä !

Ko. porraskäytävää muokattiin useammassakin vaiheessa seuraavien remonttien aikana kunnes se lopulta v. 2000 tehdyissä Jaakkolan suunnitelmissa poistettiin kokonaan ja korvattiin uudella sisäportaalla.

Lupahakemuksen mukaan toimenpiteinä oli: ”Rakennuksen sisärakenteiden olennainen muuttaminen ja julkisivun muutos. ...Kellarikerroksen sisustetaan oppilasruokala, 1.-5. kerroksissa suoritetaan väliseinämuutoksia ja pesuhuone sekä keittokomerotilat uusitaan. Ullakolle rakennetaan palomuurit ja -permatotit. Rakennuksen ulkopuolelle rakennetaan kylmä varaporraskäytävä, jolloin Ilmarinkadun julkisivu muuttuu”.

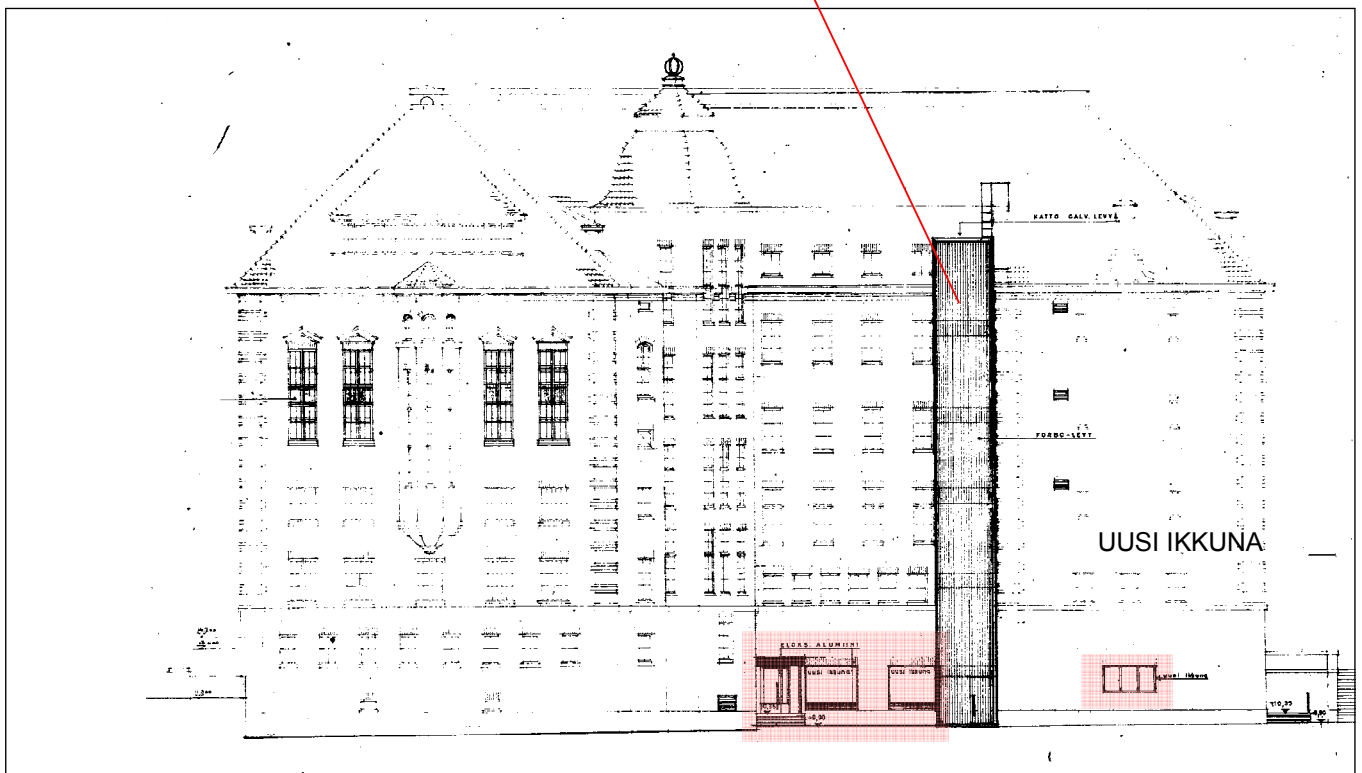
1963- muutokset, lupa Ke-1030-63-C, päätöspäivä 26.10.1963

Parannuksia ullakolla rakennuksen paloturvallisuuteen: Uusia seiniä ja palo-ovia

ASEMPIIRROS

UUSI TERÄSRAKENTEINEN
POISTUMISTIEPORRAS

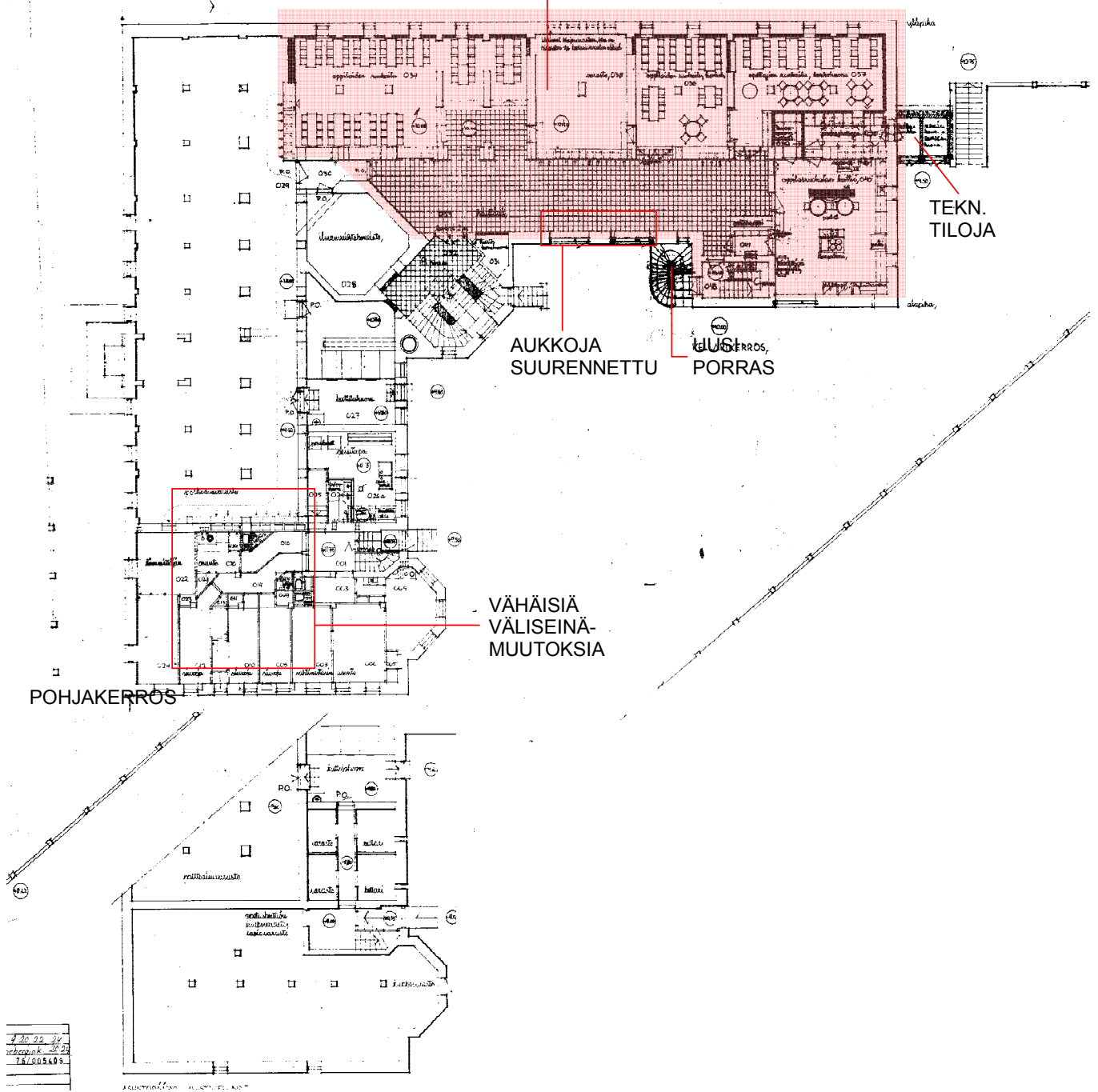

JULKISIVU ILMARINKADULLE

JULKISIVUA EI OLE ESITETTY V.1960 LUPASARJASSA, MUTTA 1969
PIIRUSTUKSISSA SE ON NÄHTÄVISSÄ

1960

KELLARITILA OTETTU KÄYTTÖÖN:
OPPIASRUOKALA JA KEITTIÖ APUTILOINEEN

1960

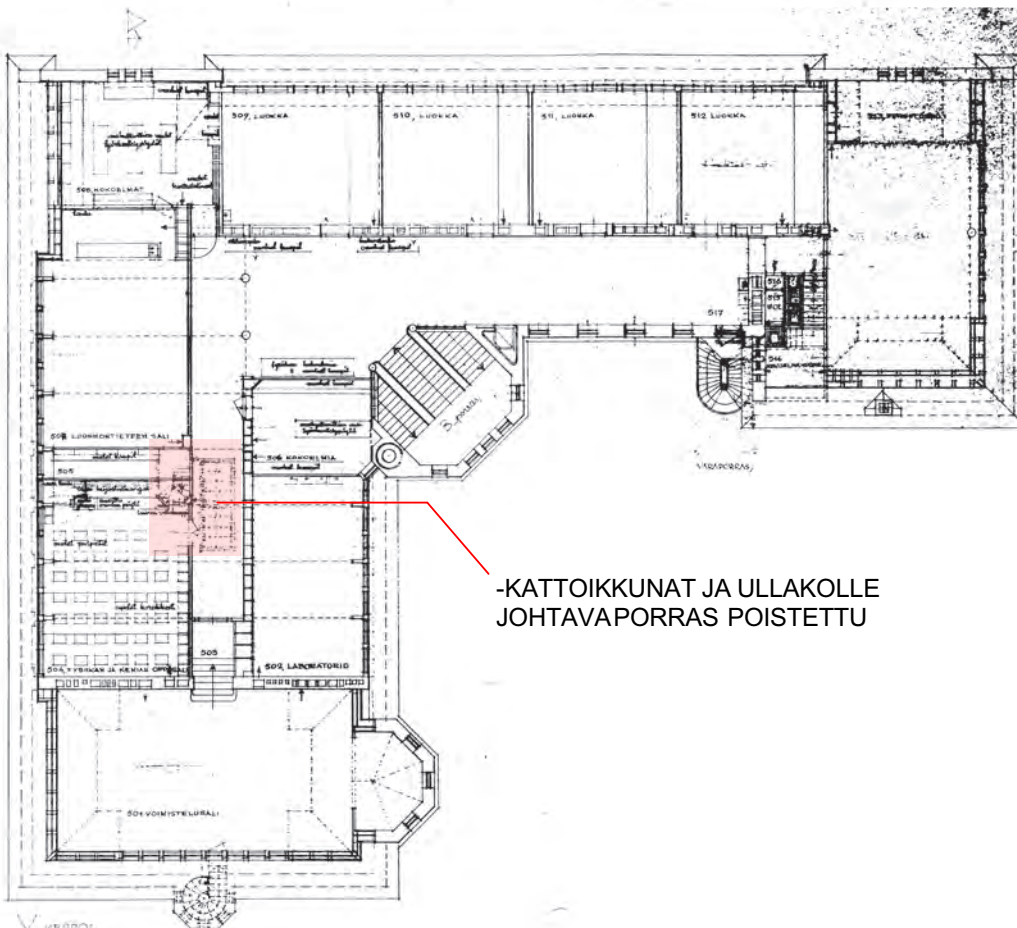
LISÄTTY OPETTAJIEN
VAATETILA SEKÄ
VAHTIMESTARIPISTE

MUUTOKSIA 1.-5. KERROKSISSA:
-UUSI POISTUMISTIEPORRAS
-UUSI HISSI (TEHTY JO 30-LUVULLA)
-WC-TILOJEN SISÄISTÄ RYHMITYSTÄ
MUUTETTU

2821940123
2. KERROKSISSA EI MUITA
MUUTOKSIA

1. KERROS

-KATTOIKKUNAT JA ULLAKOLLE
JOHTAVAPORRAS POISTETTU

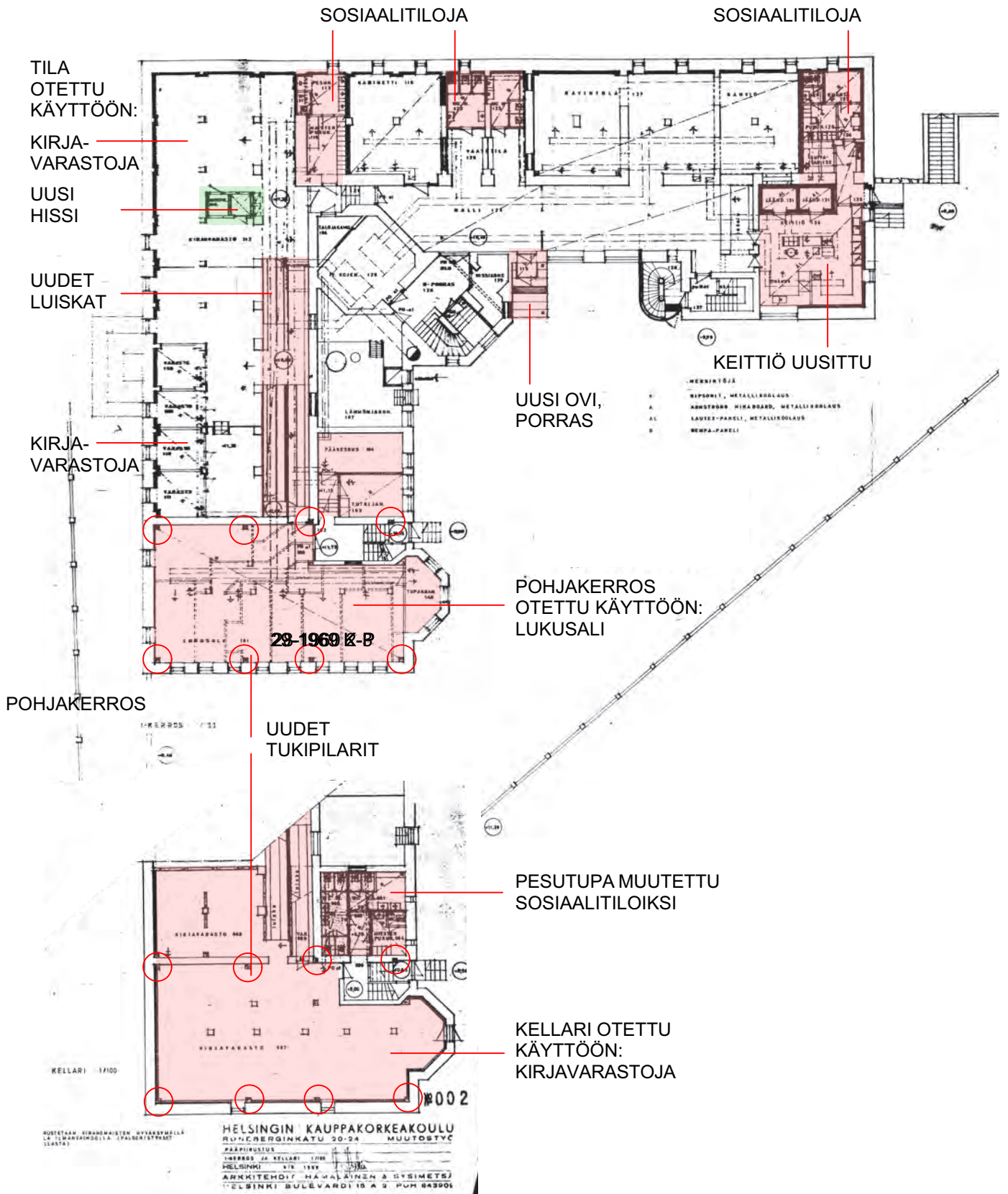
5. KERROS

1969- muutokset, 13-1449-69-C, ei päätöspäivää

Tyttökoulu lopetti toimintansa kyseisessä rakennuksessa 1969 ja muutti Haagaan valmistuneeseen uuteen kouluun. Kiinteistön omistaja myös vaihtui; se siirtyi Kauppakorkeakoulun käyttöön. Rakennuksen kannalta tämä merkitsi vedenjakajaa, sillä tähän asti kohtalaisen hyvin säilyneessä kokonaisuudessa tehtiin perusteellisia tilallisia ja rakenteellisia muutoksia.

Yksi merkittävimmistä on entisen voimistelusalin/ pukuhuoneiden käytön ”tehostaminen” poistamalla korkea salitila rakentamalla siihen uusi välipohja. Samalla purettiin salin päässä pihan puolella ollut yleisöparvi sekä sinne johtaneet portaat. Puku/pesutilat sekä syntyneet uudet tilat esitettiin lukusali-, seminaari- ja tutkijantilakäyttöön.

Pohjakerrokseen ja kellariin tehtiin lukusali- ja kirjavarastotiloja. Pohjakerroksen keittiön- ja oheistilat uusittiin. Kirjavarastosta 1. kerrokseen rakennettiin uusi hissi. Runeberginkadun siiven pihan puolen porrasta jatkettiin 1. kerroksesta ylöspäin. Runeberginkadun siiven päädyssä olleet tyttökoulun alkuperäiset keittiö- ja ruokailun tilat poistettiin kokonaisuudessaan ja tilalle tehtiin lehtilukusali.

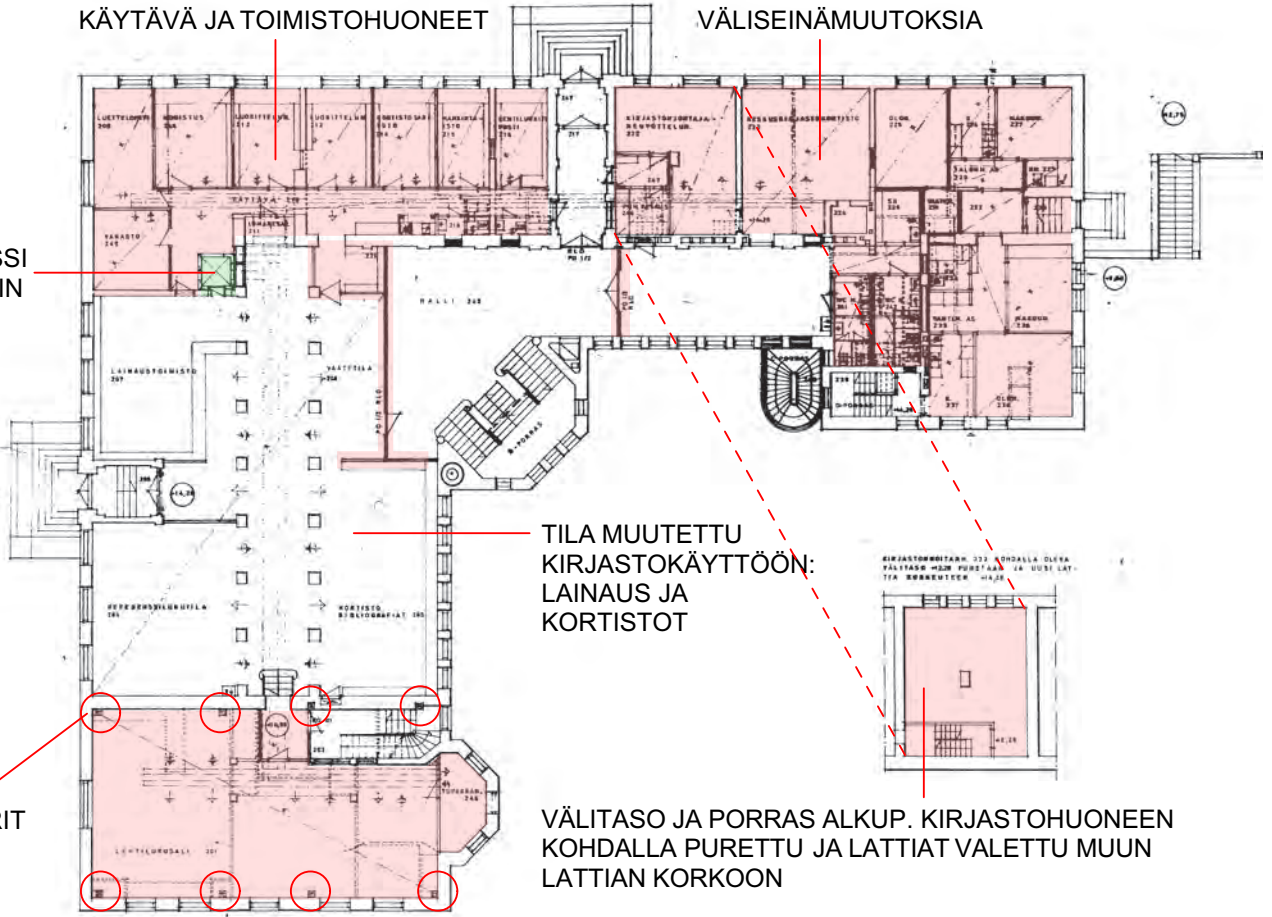
KELLARI

1.kerroksen Runeberginkadun sivu otettiin kirjaston lainaustoimiston ja oheistilojen käyttöön. Vanha avoporras rajattiin aulasta omaksi osastokseen rautalankalasisseinillä- sama tehtiin kaikissa muissakin kerroksissa. Sammonkadun puoleisen sivun toinen puoli ”kopitettiin” kirjaston toimistokäyttöön. Toiselta puolelta poistettiin koulun useammassa tasossa ollut kirjasto sekä sisäportaat. Päädyn asunnoissa tehtiin uusia tilajärjestelyjä.

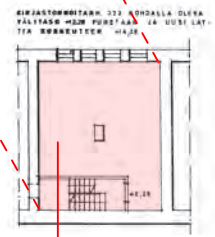
VÄLISEINÄMUUTOKSIA:
KÄYTVÄ JA TOIMISTOHUONEET

VÄLISEINÄMUUTOKSIA

UUSI HISSI
KELLARIIN

TIILA MUUTETTU
KIRJASTOKÄYTTÖÖN:
LAINAUS JA
KORTISTOT

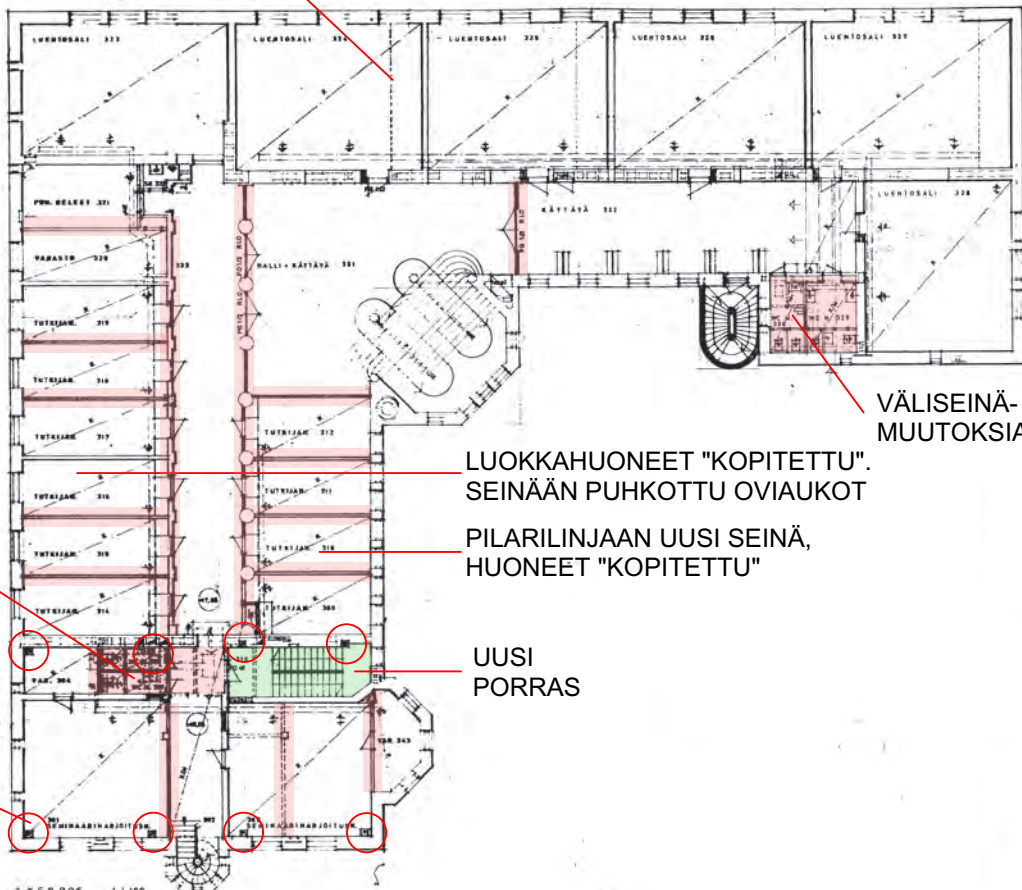
VÄLITASO JA PORRAS ALKUP. KIRJASTOHUONEEN
KOHDALLA PURETTU JA LATTIAT VALETTU MUUN
LATTIAN KORKKOOIN

PÄÄOSAAN KAIKKIEN KERROSTEN TILOISTA TILOISTA
ON RAKENNETTU ALAKATOT

UUDET
TUKIPILARIT

1. KERROS

OPETTAJAN KOROKKEET PURETTU

VÄLISEINÄ-
MUUTOKSIA

LUOKKAHUONEET "KOPITETTU".
SEINÄÄN PUHKOTTU OVIAUKOT

PILARILINJAAN UUSI SEINÄ,
HUONEET "KOPITETTU"

UUSI
PORRAS

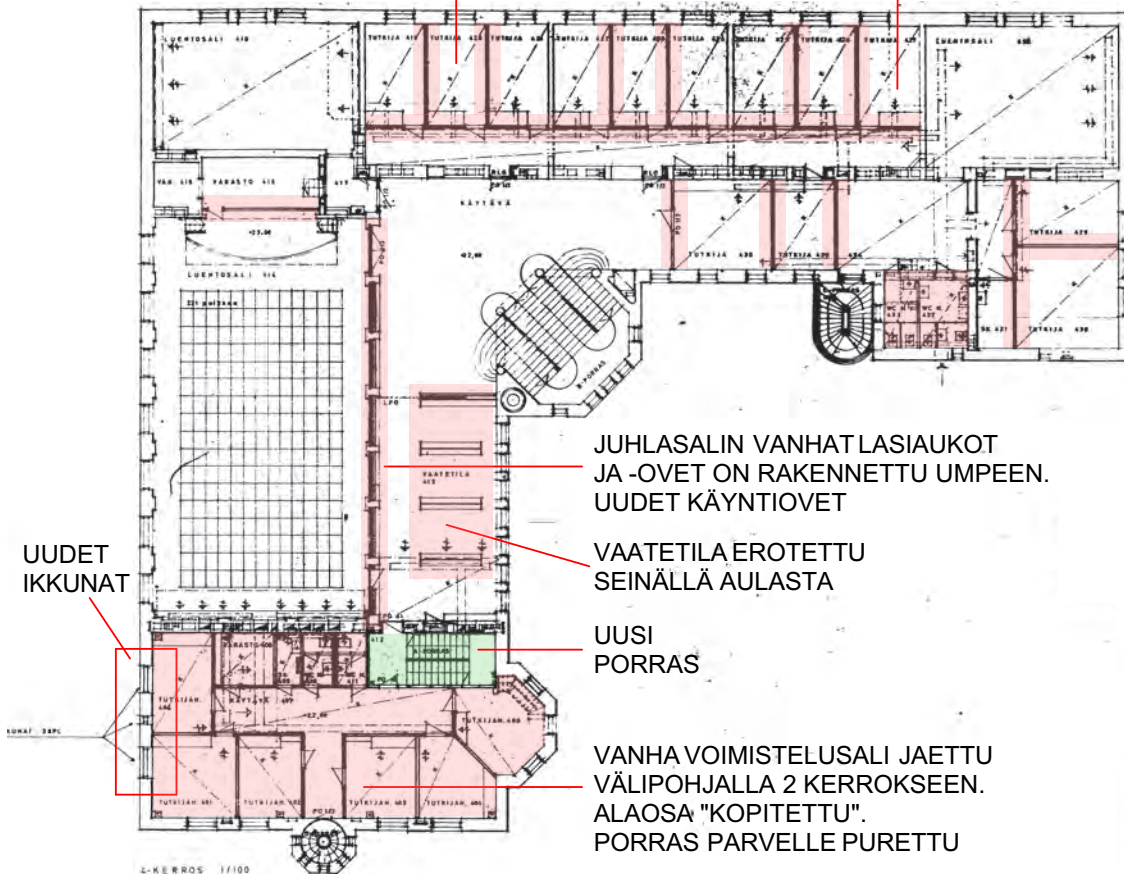
VÄLISEINÄ-
MUUTOKSIA

UUDET
TUKIPILARIT

2.- 5. kerroksissa ”kopitettiin” (jaettiin pieniksi työhuoneiksi) systemaattisesti sekä entisiä luokkahuoneita, että vanhaa avaraa sivukäytävätilaa. Luokkahuoneiden opettajakorokkeet purettiin. Vanhan juhlasali muutettiin luentosaliksi ja sen aulan puolella sijainneet vanhat peiliumpiovet poistettiin ja aukot rakennettiin umpeen. Runeberginkadun julkisivuun tehtiin uusia ikkunoita (alueelle, joka oli alunperin suunniteltu yhtenäiseksi muuripinnaksi !)

UUSI KÄYTVÄ JA LUOKKA -
HUONEIDEN "KOPITUS"

OPETTAJAN KOROKKEET
PURETTU

JUHLASALIN VANHAT LASIAUKOT
JA -OVET ON RAKENNETTU UMPEEN.
UUEDE KÄYNTIOVET

VAATETILA EROTETTU
SEINÄLLÄ AULASTA

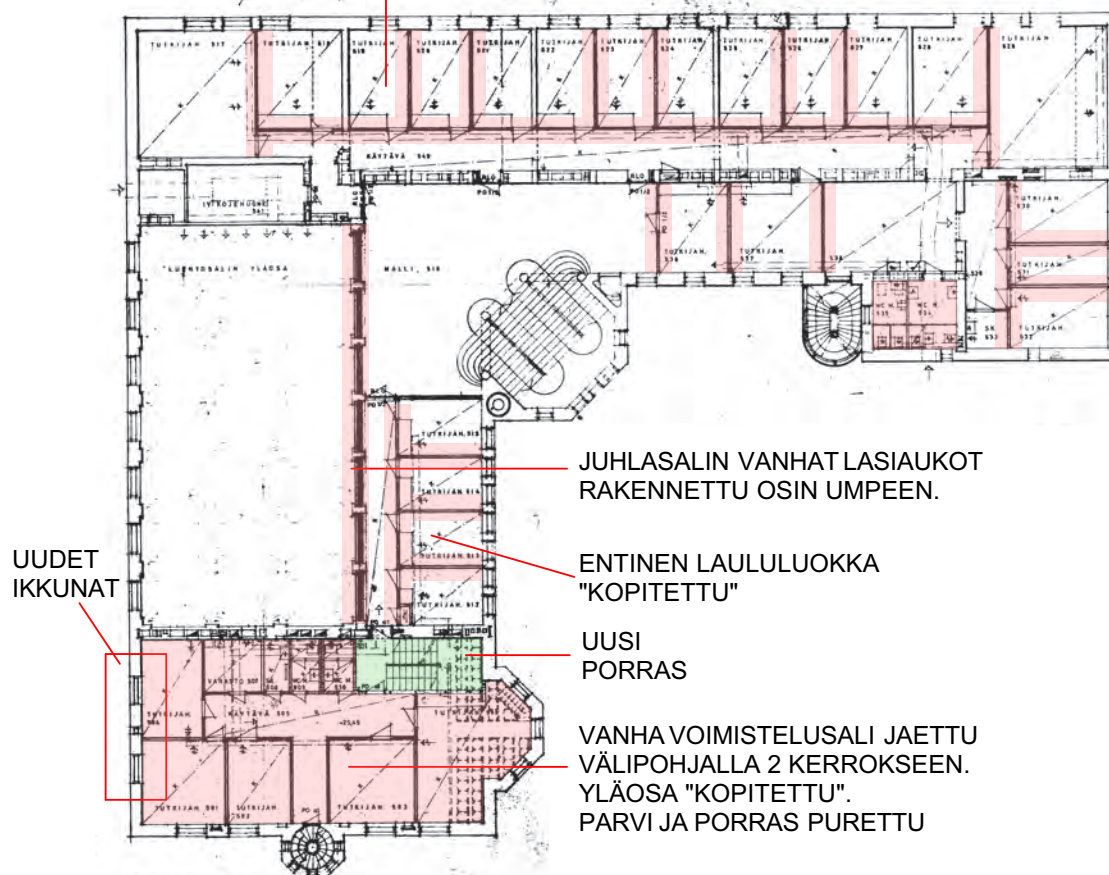
UUSI
PORRAS

VANHA VOIMISTELUSALI JAETTU
VÄLIPOHJALLA 2 KERROKSEEN.
ALAOSA "KOPITETTU".
PORRAS PARVELLE PURETTU

UUEDE
IKKUNAT

3. KERROS

UUSI KÄYTVÄ JA LUOKKA -
HUONEIDEN "KOPITUS"

JUHLASALIN VANHAT LASIAUKOT
RAKENNETTU OSIN UMPEEN.

ENTINEN LAULULUOKKA
"KOPITETTU"

UUSI
PORRAS

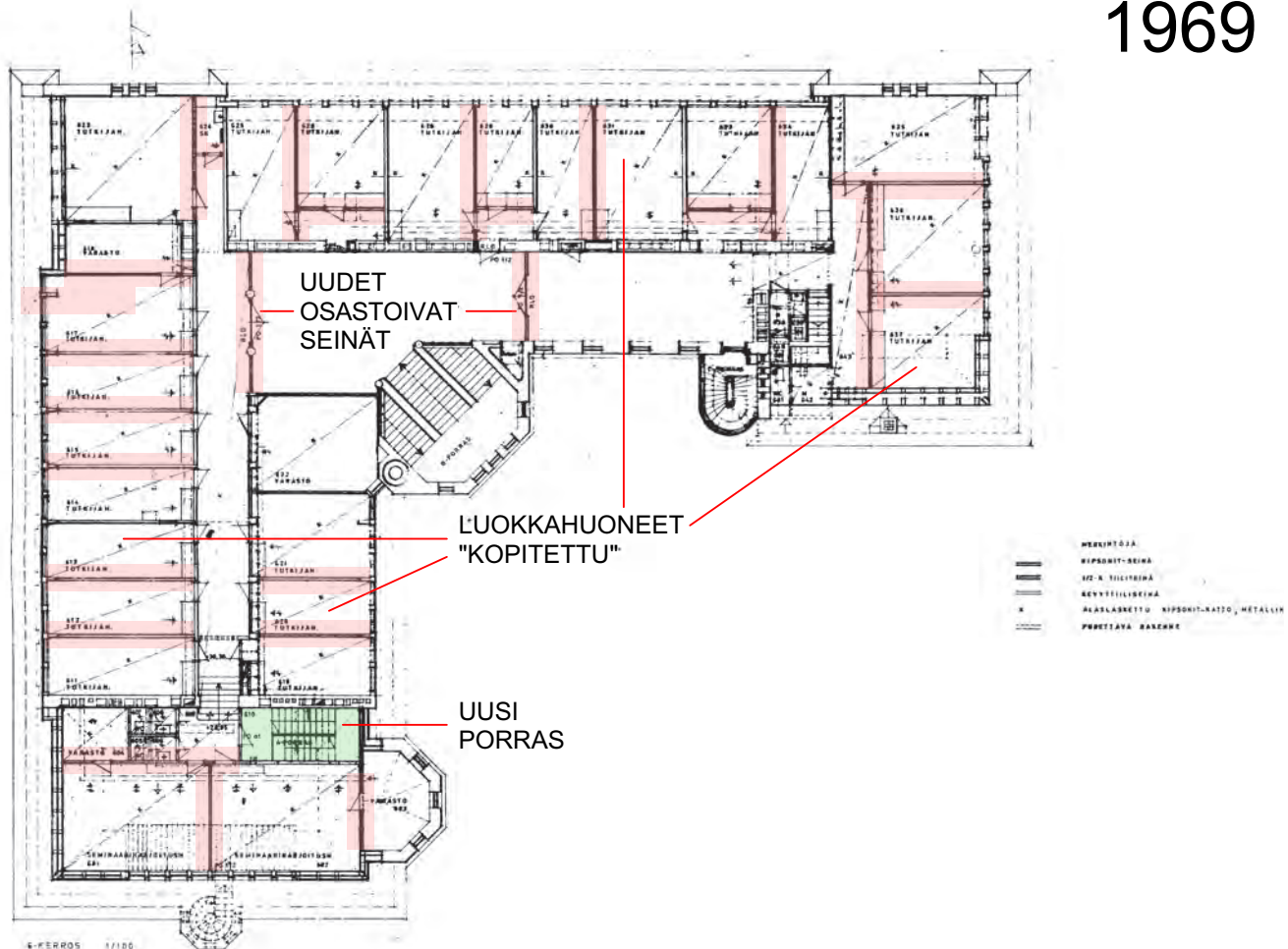
VANHA VOIMISTELUSALI JAETTU
VÄLIPOHJALLA 2 KERROKSEEN.
YLÄOSA "KOPITETTU".
PARVI JA PORRAS PURETTU

UUEDE
IKKUNAT

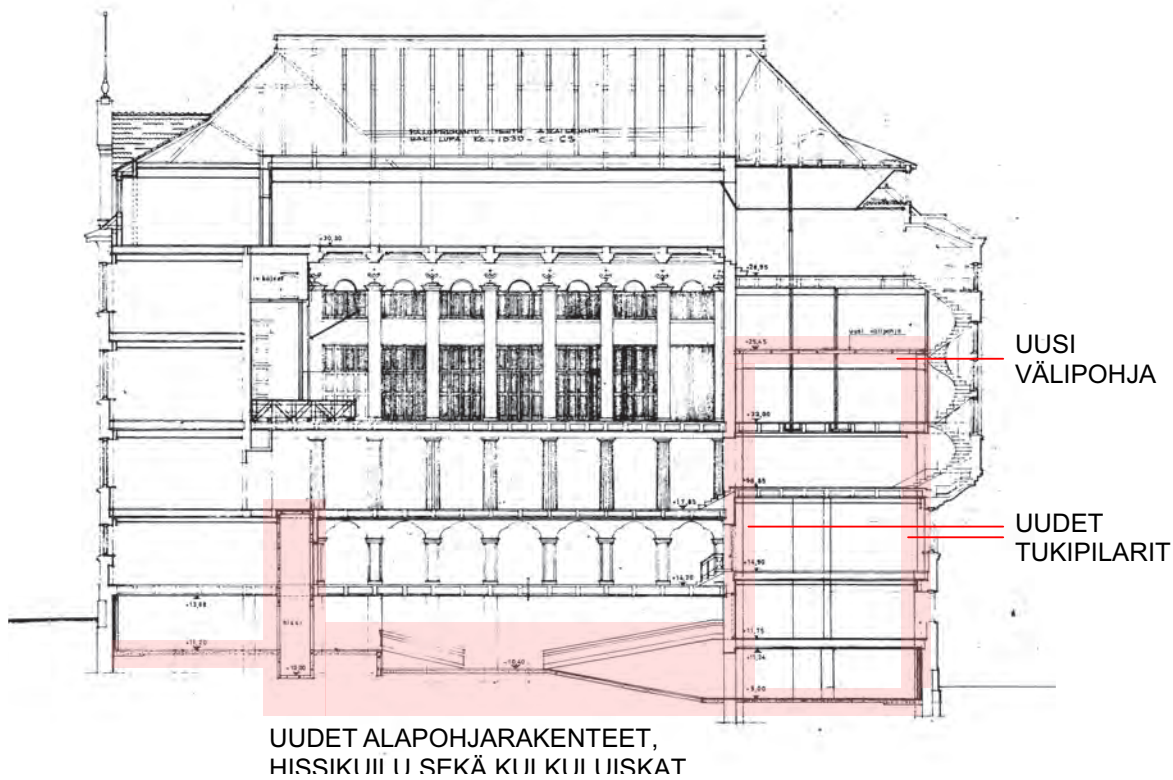
4. KERROS

Lupahakemuksen mukaan toimenpiteinä on: ”Tyttonormaalilyseon vanhan koulurakennuksen muuttaminen Kauppakorkeakoulun käyttöön. Työ käsittää pääasiassa väliseinämuutoksia sekä kellari-1-kerroksen nykyään maapohjaisten tilojen muuttamisen opiskelijaravintolaksi ja kirjavarastoksi. Vanha voimistelusalusi jaetaan betonivälipohjalla 2-kerrokseen ja Runeberginkadun puoleiseen siipeen tehdään varaporras. Ilmastointi uusitaan kokonaan, samoin sähkötyöt.” Lisäksi käsittelevän viranomaisen selostuksessa mainitaan: ”...pääporras osastoidaan uloskäytäväksi ja metallirakenteinen varauuloskäytävä varustetaan seinillä... Julkisivuissa suoritetaan ikkuna ja ovimuutoksia...”

Sammonkadun puoleinen piha-alue on esitetty autopaikoitusalueeksi.

5. KERROS

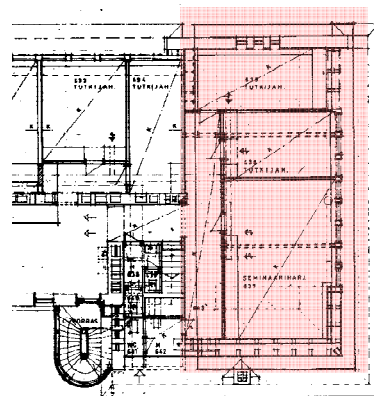
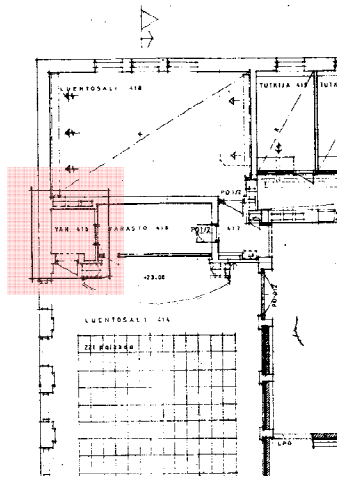
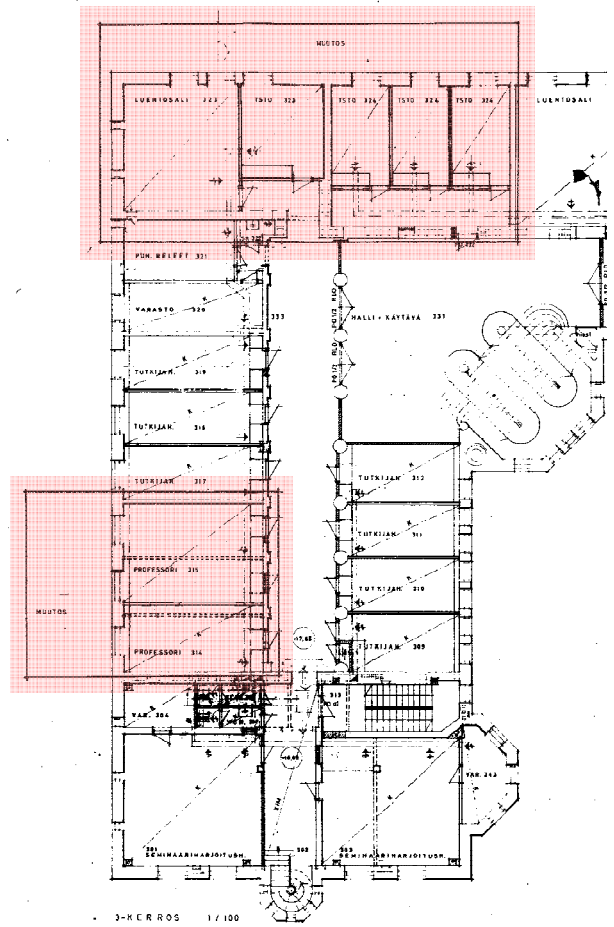
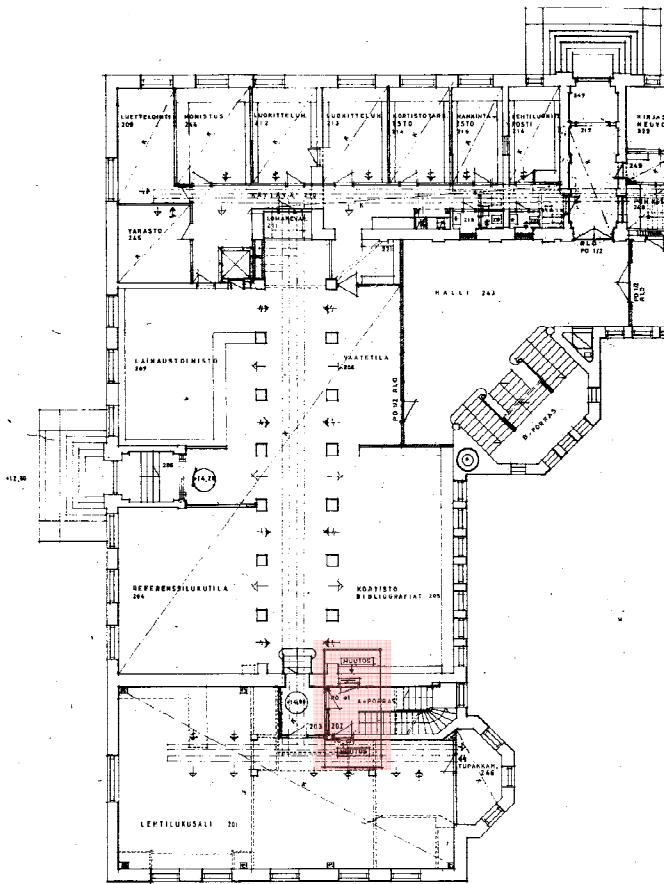

1970- muutokset, 13-1141-70-C, ei päätöspäivää

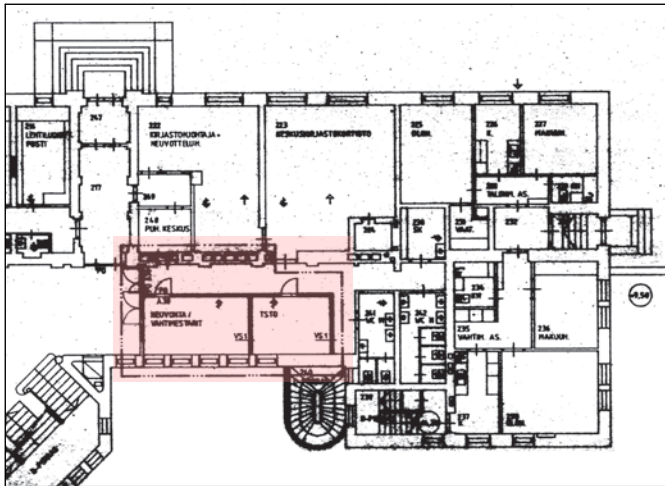
Alapihan entinen kivituhkapäällyste muutettiin asfaltiksi. 3. kerroksessa on laajennettu tilojen ”kopitusta” ja muissa kerroksissa on tehty joitakin vähäisempiä väliseinämuutoksia.

Lupahakemuksen mukaan toimenpiteinä on: Alapihan päällyste uusitaan: Sepelöinti sekä pinnoitus asfaltilla. Kellarin ikkunoihin on asennettu ”lämpölasit puukarmiin”. Kerroksissa vs- ja huonetilamuutoksia. Julkisivuissa säleikkömuutoksia. Ilmarinkadun puolella olevan voimistelusalin ikkunoihin tehdään umpiosat uuden välipohjan kohdalle (välipohja jakaa salin 2. kerrokseen)

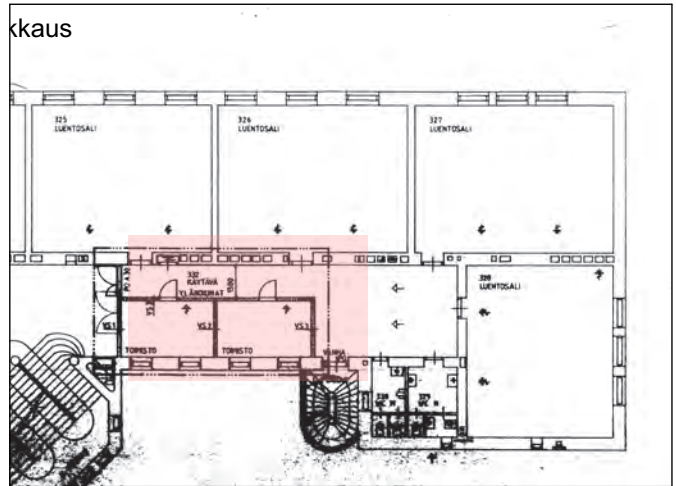
1970

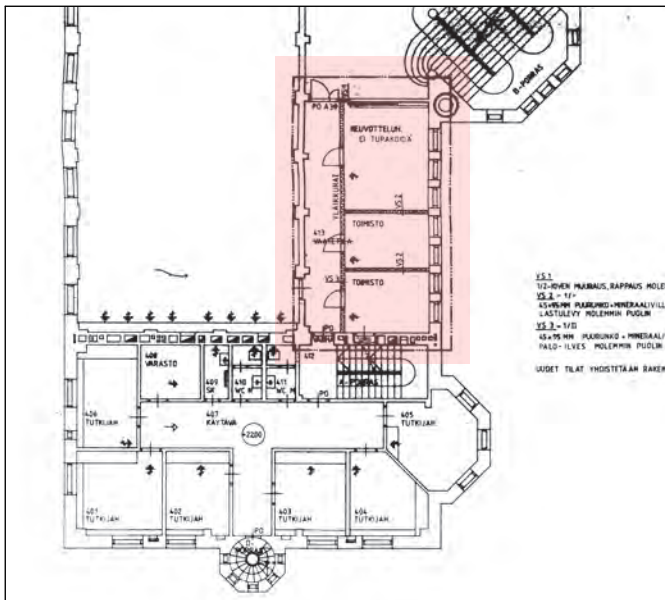
VÄLISEINÄMUUTOKSIA MERKITYILLÄ ALUEILLA

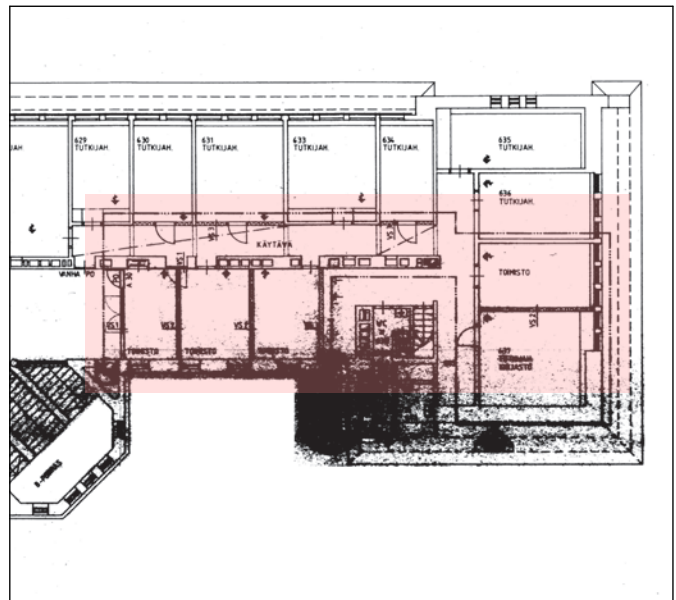
3. KERROS

3. KERROS

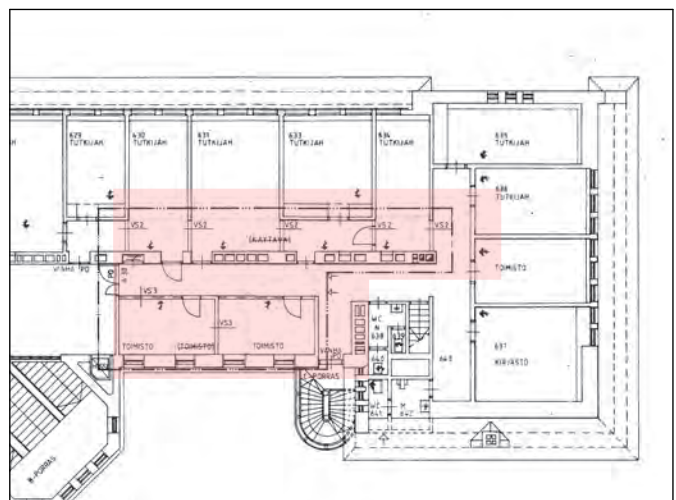

3. KERROS

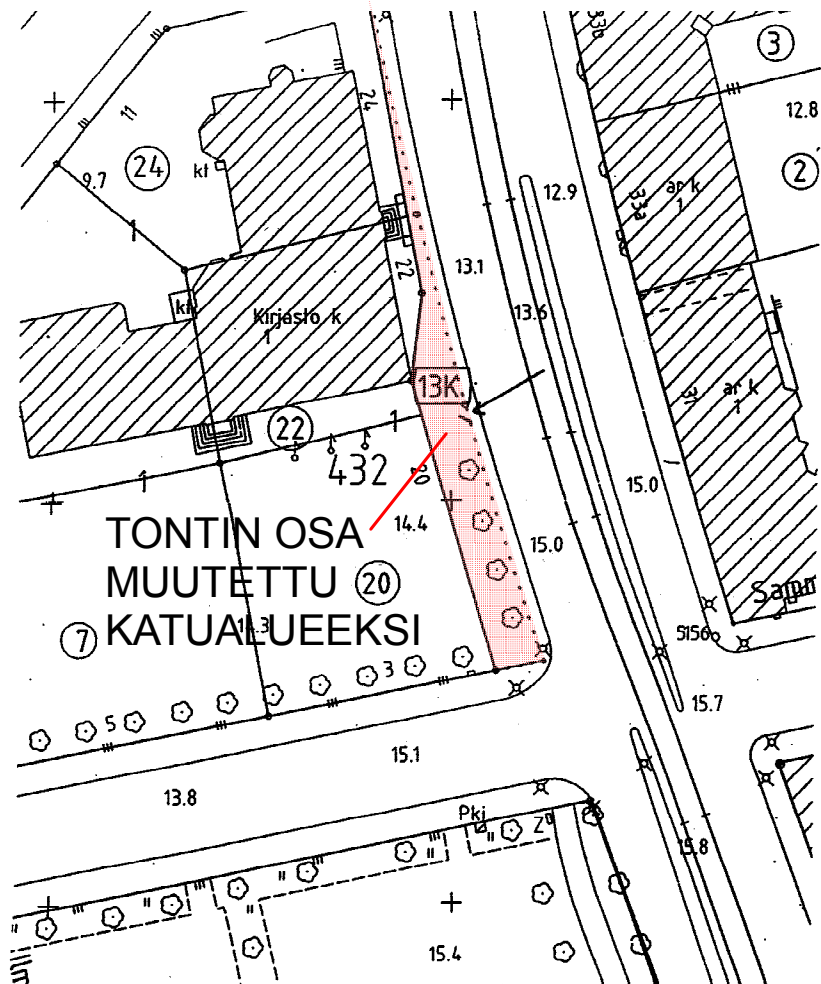
3. KERROS

VÄLISEINÄMUUTOKSIA MERKITYILLÄ ALUEILLA

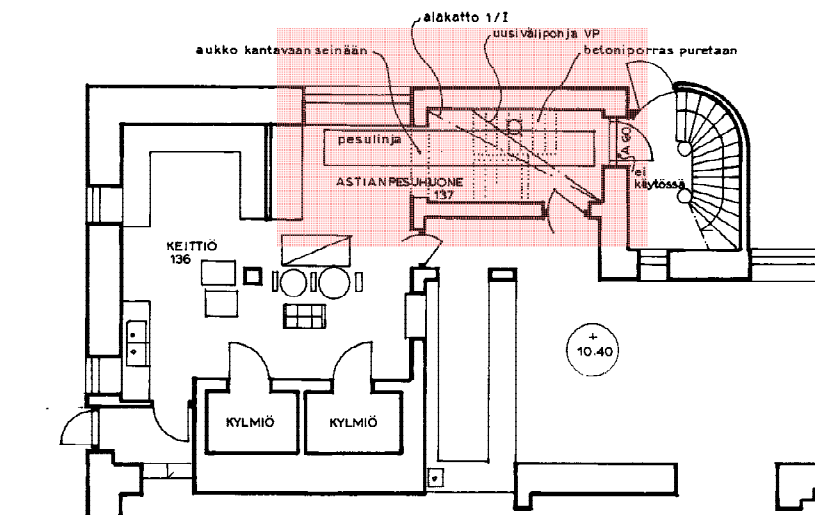
1983-muutokset, 13-0696-83_C, päätöspäivä 11.07.1983 ja 133037-83-C, päätöspäivä 02.01.1984

Väliseinämuitoksia 6. kerroksessa, väliseinämuitoksia 2.-6. kerroksissa.

1992-muutokset, 13-1444-92-C, päätöspäivä 09.06.2.1992

Tontin reunaan Runeberginkadun sivulla muutettu katualueeksi

1996- muutokset, 13-2503-96-C, päätöspäivä 16.07.1996

Muutoksia 1. kerroksen keittiössä, portaan purkaminen/ uusi välipohja, aukko kantavaan seinään

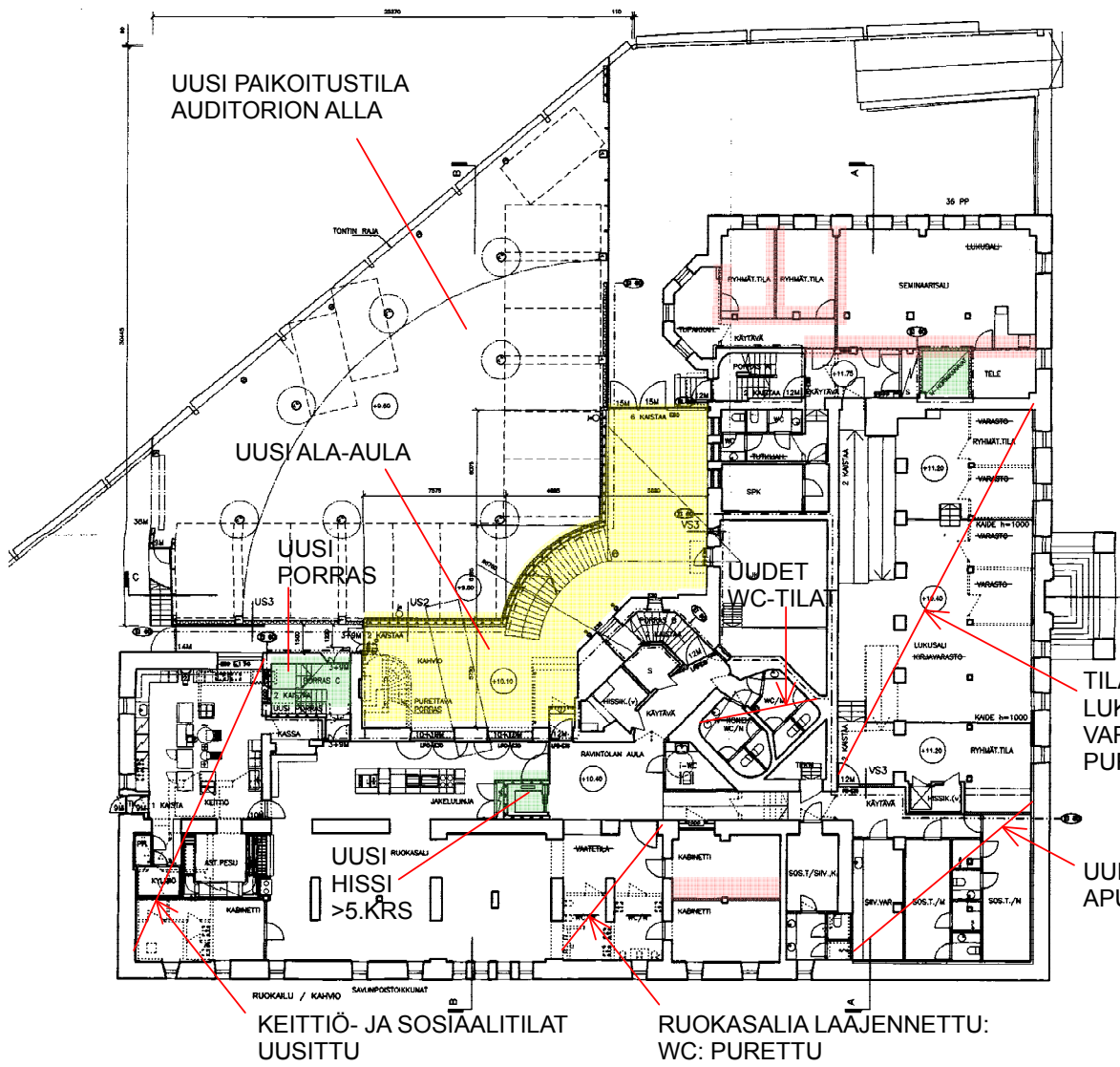
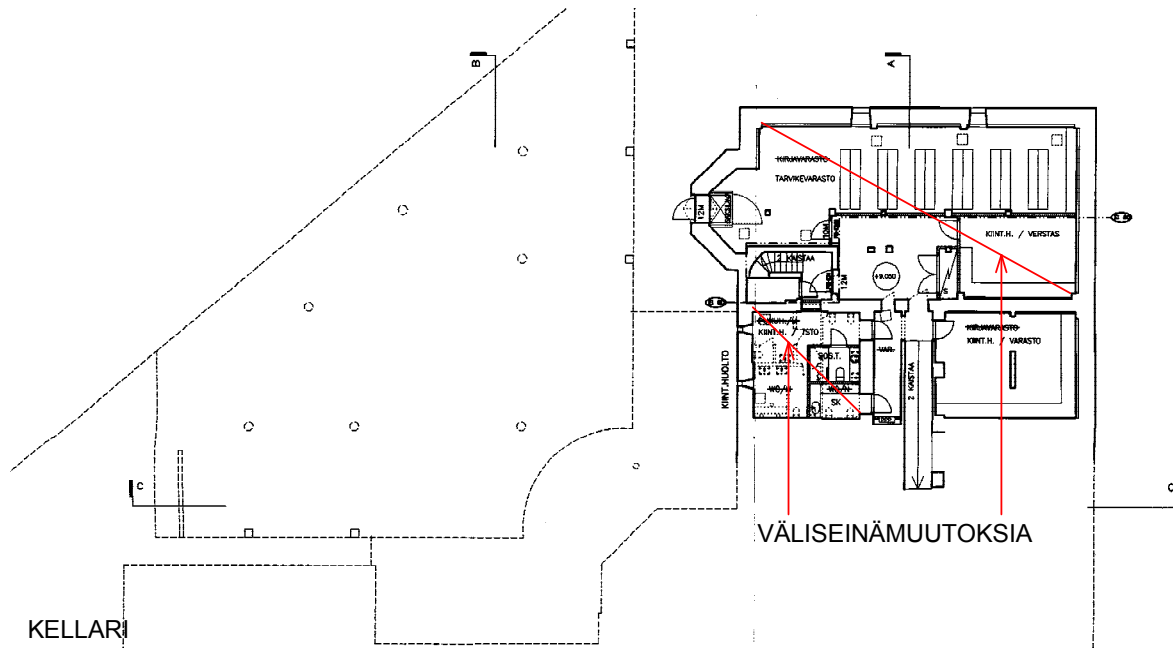
2000- muutokset, 13-3784-99-B, päätöspäivä 18.01. 2000

1969 suunniteltujen muutosten lisäksi koulurakennuksen muutoshistorian toinen merkkipaalu on v. 2000 tehdyt rakennuksen laajennusosan ja siihen liittyneiden muiden muutos- ja korjaustöiden suunnitelmat.

Suunnitelmiin sisältyi mm. seuraavia muutoksia: Kaikkiin kerrokseen vaikuttavia muutoksia ovat läpi kaikkien kerrosten ulottuvat uudet hormitilat, uusi hissi sekä vanhan portaan jatkaminen 1. kerroksesta 5. kerrokseen asti.

Pohjakerroksessa on tehty runsaasti väliseinämuutoksia, poistoja ja lisäyksiä. Keittiön ja ruokailutilat on uusittu, sosiaalitilat on järjestelty uudelleen. Ruokailutilat on avattu suurennetuilla oviaukoilla uuteen vanhan osan ja laajennusosan väliin jääneeseen ala-aulaan.

2000

POHJAKERROS

HUOM! POHJIEN ESITYSTÄ ON KIERRETTY 180
ASTETTA JAACKOLAN V.2000 SUUNNITELMISSA

1. kerroksessa on myös runsaasti väliseinä- ja tilamuutoksia. Osa alkuperäistä aulan tilakokonaisuutta pienentävistä seinistä on purettu toisaalta on rakennettu uusia rajaavia seiniä. Kadunpuoleisten kulmaluokkien tilamuoto on palautettu ja sisäänkäynnin toisella puolella alkuperäisen luokkahuoneen kantava seinä on purettu, jolloin yläpuolinen seinä on jouduttu tukemaan uusin tukirakentein. Päädyn asuinhuoneiston tilarakenne on poistettu kokonaisuudessaan ja uloskäynti on muurattu umpeen. Aulasta on avattu yhteys laajennusosaan erityisten kulkusiltojen välityksellä.

2. kerroksessa entisiä luokkahuoneita on ”kopitettu” edelleen. Myös Runeberginkadun puolelle on muodostettu erillinen toimistokäytävä. Aulatiloihin on sijoitettu uusia varasto- ja wc-tiloja. Aulaa on kalustettu kirjasto- ja taukotilakäyttöön.

2000

UUSI AUDITORIO-OSA

PORRAS ON PALAUTETTU
1. KERROKSEEN JA JATKETTU
YLOS 5. KRS ASTI

VÄLISEINÄMUU-
TOKSIA: PURKU-
JA JA LISÄYKSIÄ

UUSI
HORMI
ULLAKOLLE

UUSI
HORMI
ULLAKOLLE

VÄLISEINÄ-
MUUTOKSIA

VÄLISEINÄ-
MUUTOKSIA

UUSI
HORMI
ULLAKOLLE

MUURIT JA PORTAAT
PURETTU, OVIAUKKO
MUURATTU UMPEEN

1. KERROS

VANHA POISTUMISTIE-
PORRAS PURETTU

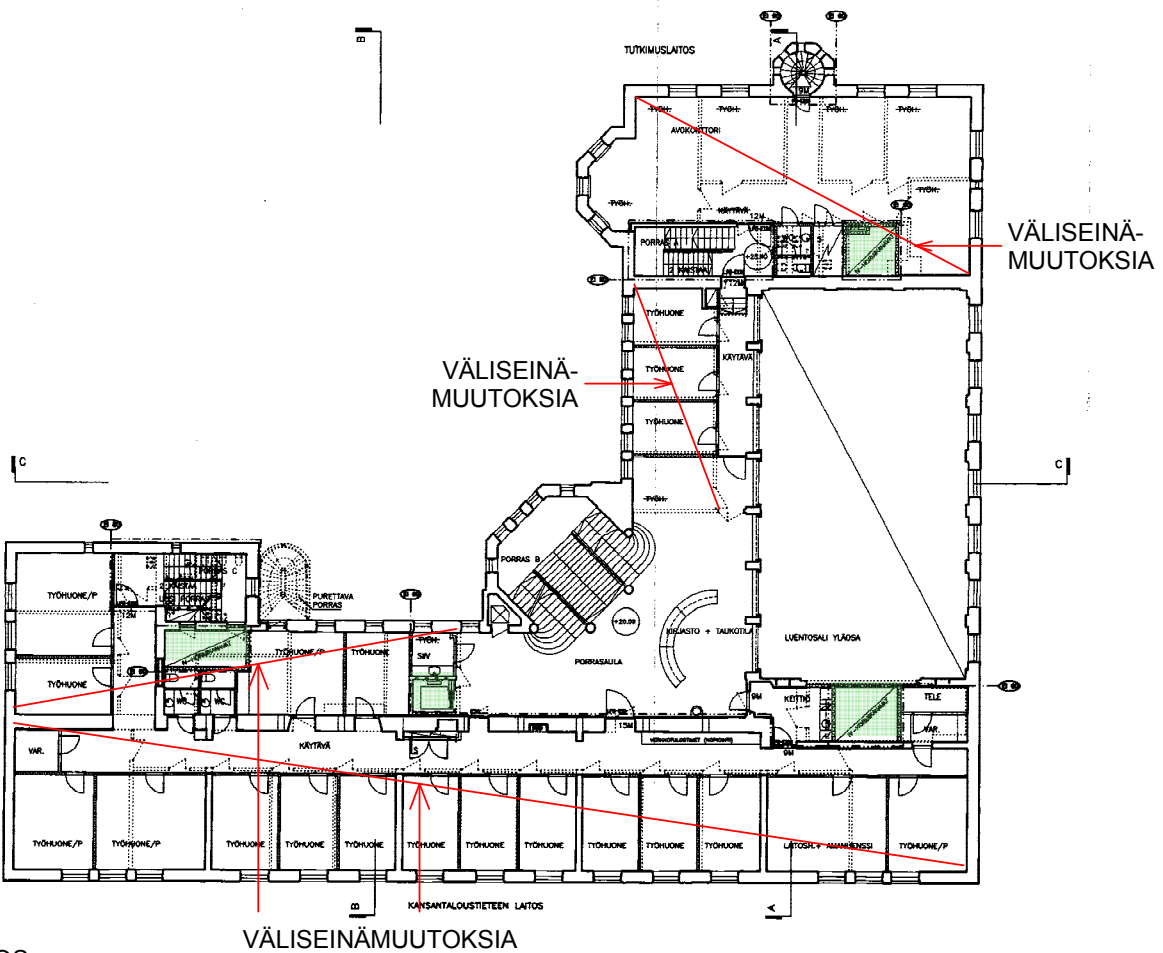
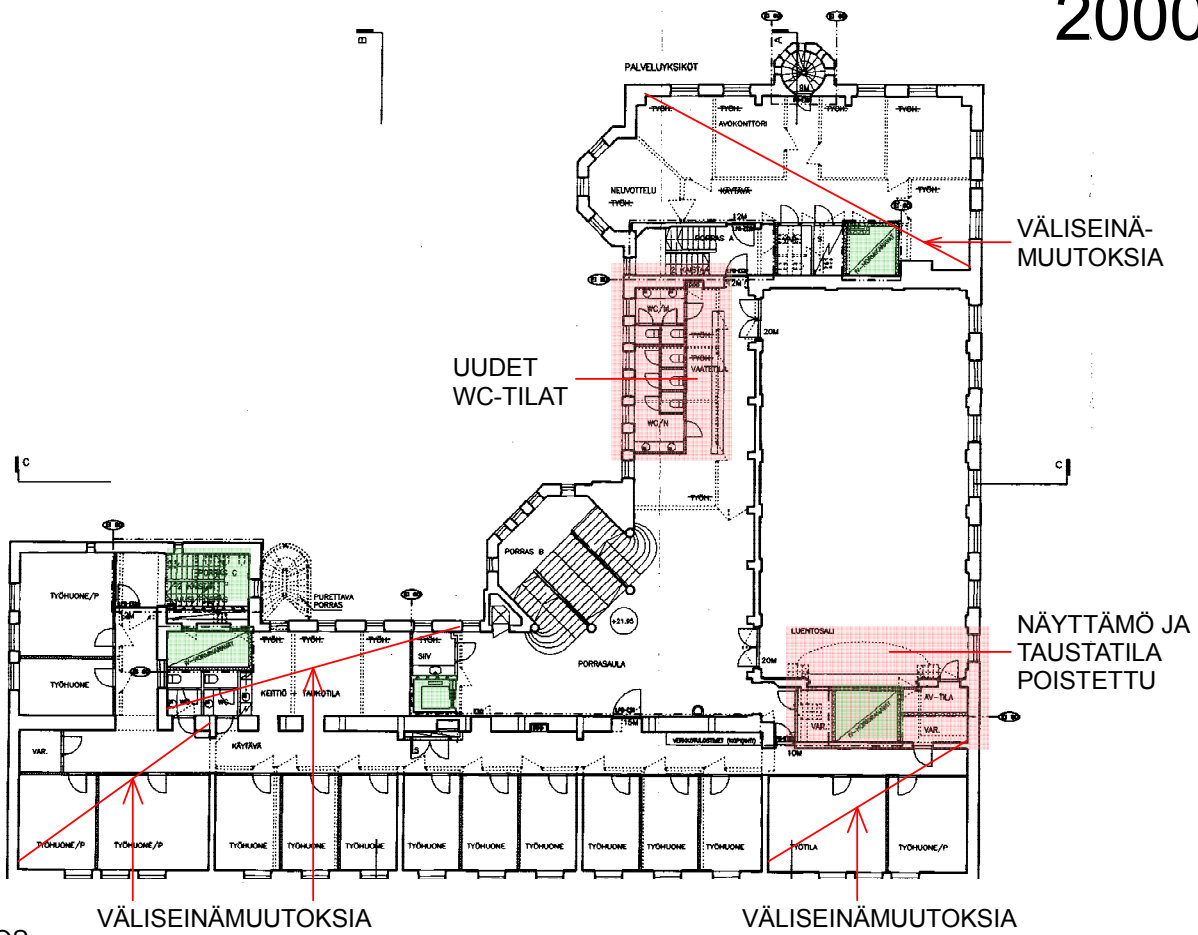
VÄLISEINÄ-
MUUTOKSIA

2. KERROS

LASKENTATOIMEN LAITOS

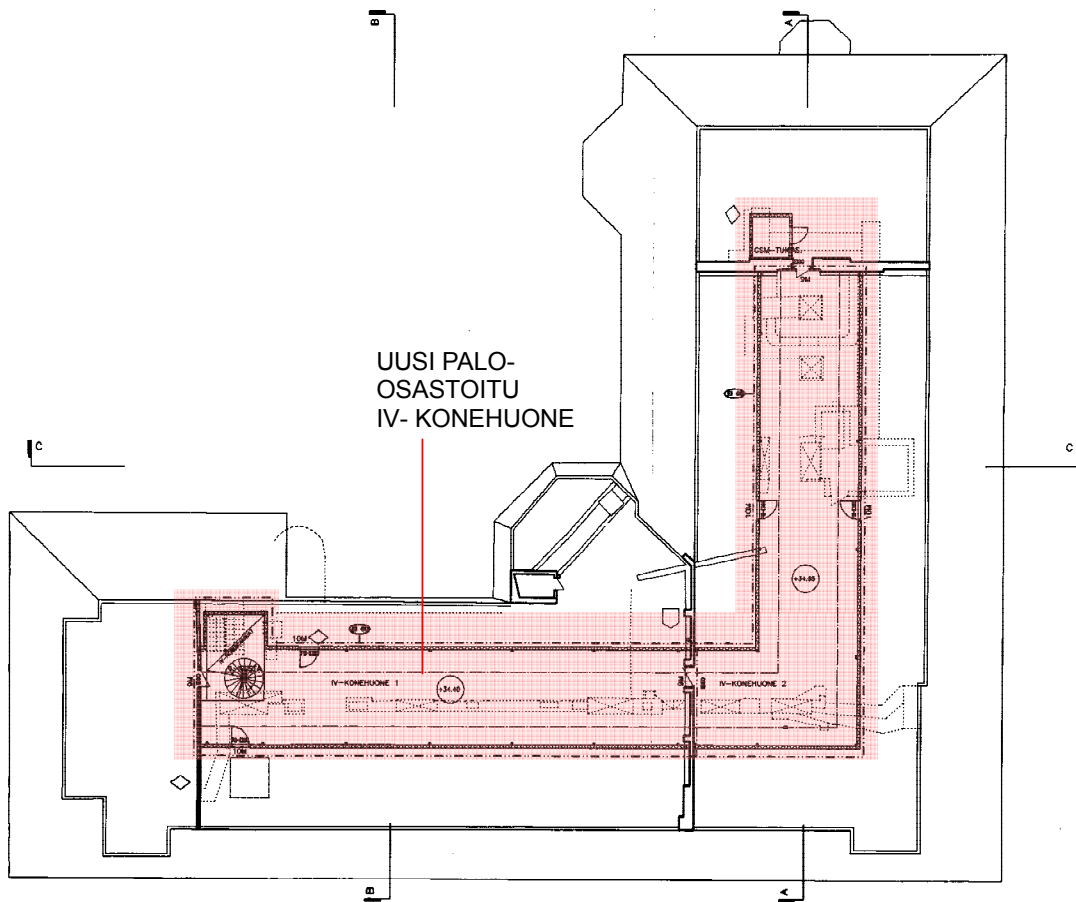
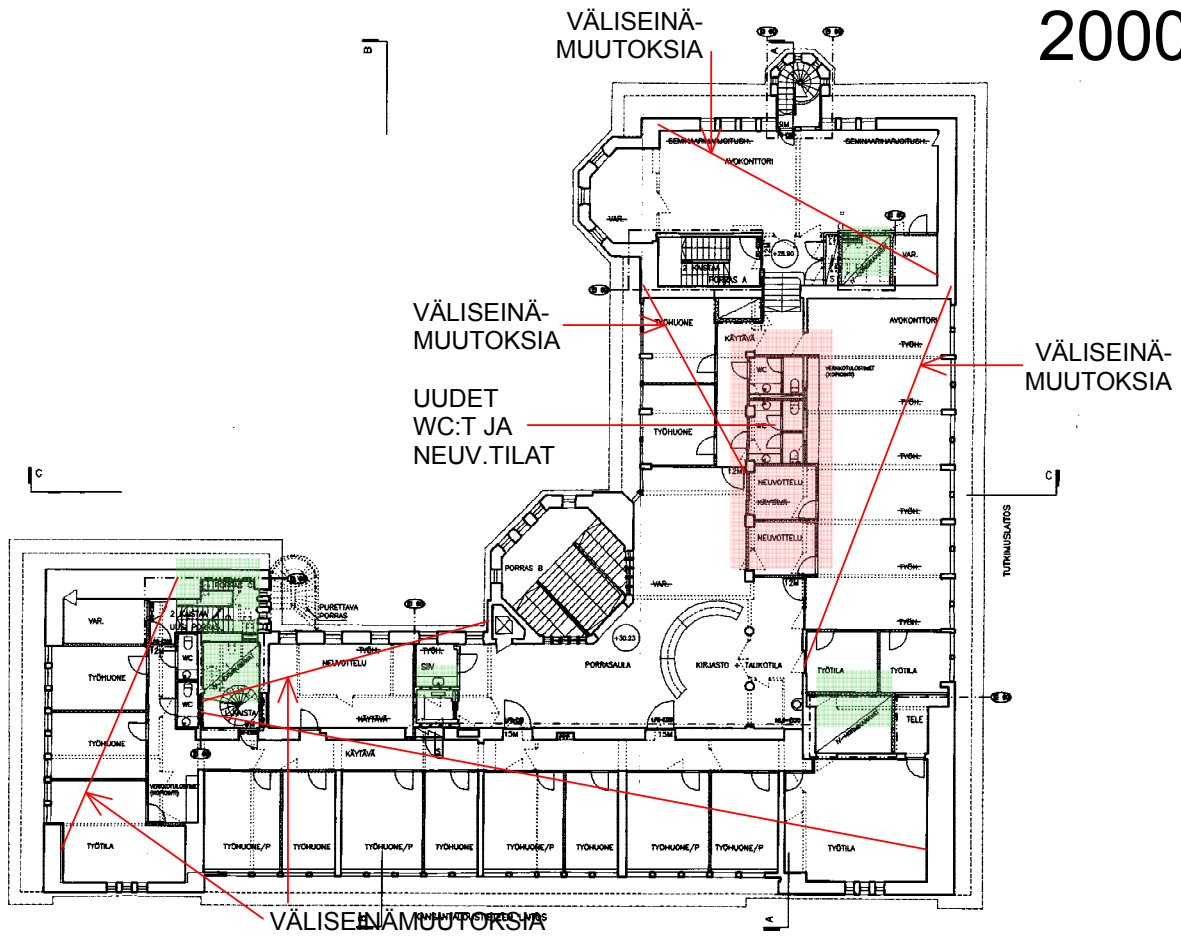
3. kerroksessa on luokkahuoneita edelleen jaettu pienemmiksi tiloiksi (Sammonkadun puoleiset päädyt). Porrasaulan aiempi vaatetila on muutettu wc- tiloiksi. Entisen voimistelusalin alue on jälleen muutettu avotilaksi. Vanhan juhlasalin umpeen rakennettujen aukkojen pinnat on uusittu; niiden jako mukailee alkuperäisten peiliovien jakoa. Varastona ollut esiintymislavan taustatila on poistettu (hormitila) ja itse lava on purettu.

4. kerroksessa suurin muutos on entisen voimistelusalin alueen muuttaminen avotilaksi. Muita tilallisesti merkittäviä muutoksia kerroksessa ei ole (aiemmat ”kopitukset” on uusittu). Aulaa on kalustettu kirjasto- ja taukotilakäyttöön. Luentosalin yläosan seinässä (ent. juhlasali) olevat aiemmassa remontissa umpeen rakennetut aukot on muutettu (kiinteiksi) ikkunoiksi.

5. kerrokseen on lisätty toimistokäytävä Sammonkadun siipeen. Toimisto-
tohuonejakoja on jonkin verran muutettu. Runeberginkadun sivulle
sekä pohjoispäättyyn on tehty avotilaa. Rakennusrungon keskelle on
rakennettu uusia wc- ja neuvottelutiloja. Aulaa on kalustettu kirjasto-
ja taukotilakäyttöön.

Ullakko on muutettu kokonaisuudessaan iv- konehuone- ja kanavati-
laksi.

Rakennuksen ulkoisessa hahmossa merkittävin muutos on uusi laajennusosa, jota suunnittelija itse (RHS Jaakkola 2000) kuvailee: ”Laajennusosa on rakennettu Ilmarinkadun puolelle yksikerroksisena paviljonkimaisena rakennuksena ja se liittyy vanhaan rakennukseen lasisten katto ja seinärakenteiden välityksellä. Kulku laajennusosan tiloihin tapahtuu kevyiden kulkusiltojen kautta. Laajennusosan ja vanhan rakennuksen väliin pohjakerroksessa muodostuu ulkotilanomainen kahvio-/aulatila. Laajennusosan alle Ilmarinkadun tason alapuolelle jää pysäköintitila jonne on osoitettu n. 15ap. Sammonkadun puoleinen piha-alue on käsitelty puistomaisena hiekkakenttänä ja autopaikat on keskitetty Ilmarinkadun puoleiselle reunalle.”

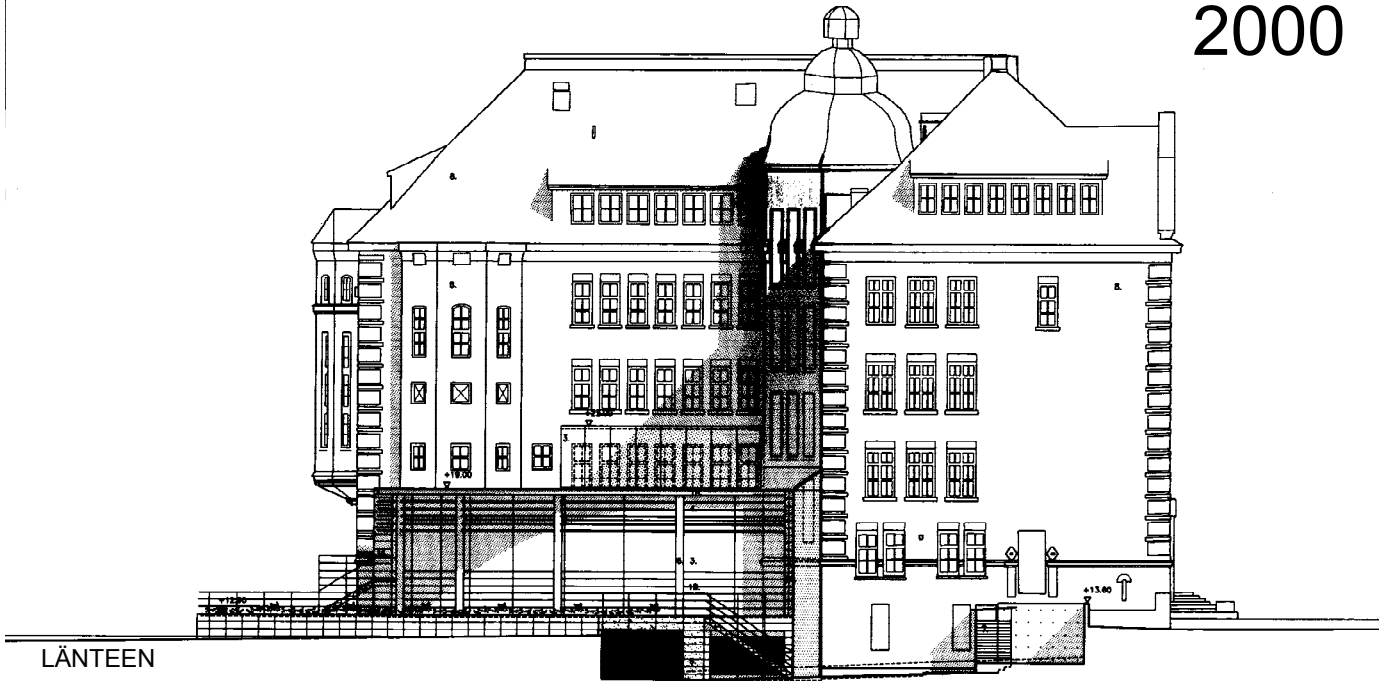
Museoviraston hankkeesta 6.10.1999 antaman lausunnon mukaan ”...Laajennusosa sisäpihalla on kaupunkikuvan ja rakennuksen ilmeen kannalta paras mahdollinen vaihtoehto.”

Rakennuslautakunta kuvailee pöytäkirjanotteessaan hankkeessa rakennukseen tehtäviä muutoksia: ”...luoteissivulle rakennuksen sisäkulmaan rakennetaan yksikerroksinen kokoontumis- ja opetustilan sekä sen alapuolisen 14 autopaikan autohallin käsittävä lisärakennus. ...Vanha osa peruskorjataan rakennustyön yhteydessä, jolloin mm. vanha poistumistieporras puretaan ja vanhan rakennusmassa sisälle rakennetaan uusi poistumistieporras ja hissi, rakennetaan ullakolle ilmanvaihtokonehuone vanhaa kattomuotoa muuttamatta ja muutetaan 1. kerroksessa olevat vahtimestarin ja talonmiehen asunnot serverihuoneeksi ja mikroluokaksi sekä tehdään muita tilajärjestelyjä kaikissa kerroksissa”.

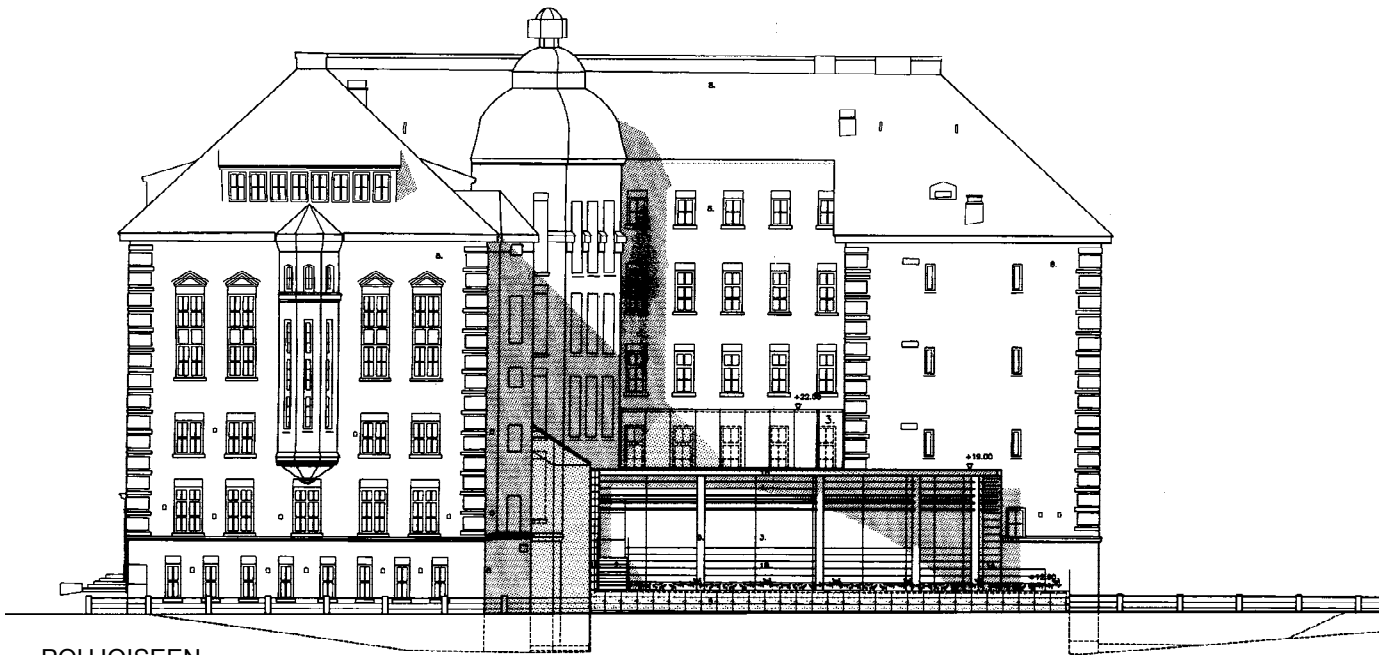
Lupaviranomaisen pöytäkirjassa on lisäksi maininta MusV:n puollosta edellyttäen RHS tekoa. Kyseinen (suppea) RHS on päivätty tehdyksi 22.11.2000.

Lupaan liittyy 30.03.2000 vahvistettu RAM-lupa 13-1117-00-RAM.

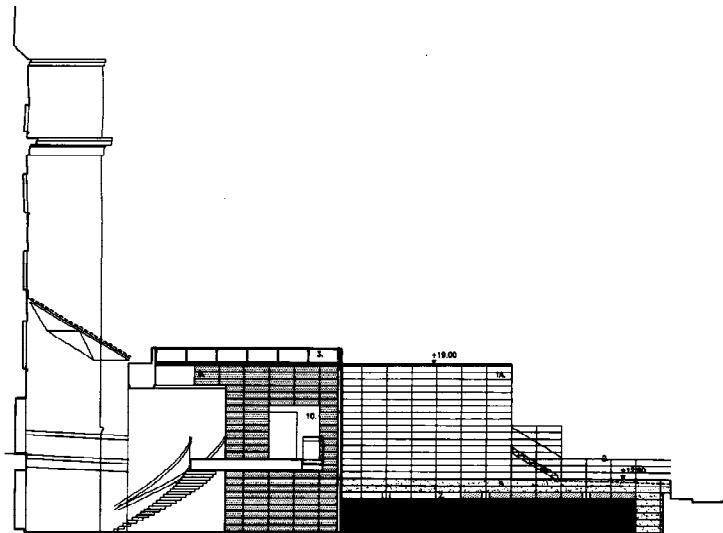
2000

LÄNTEEN

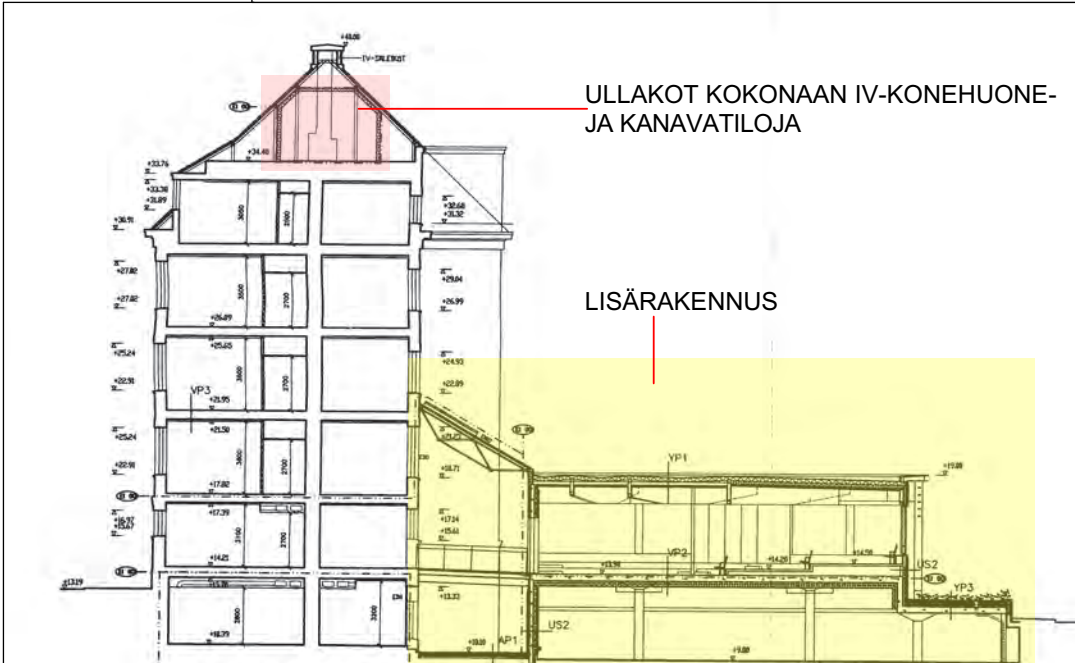
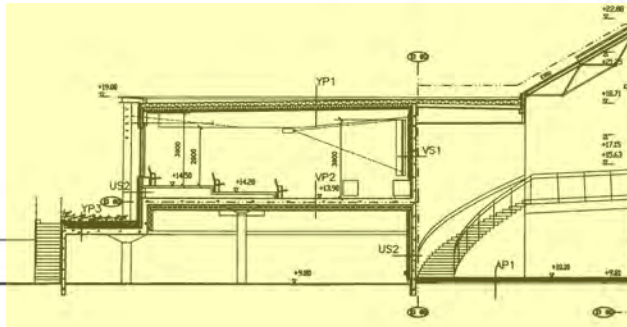
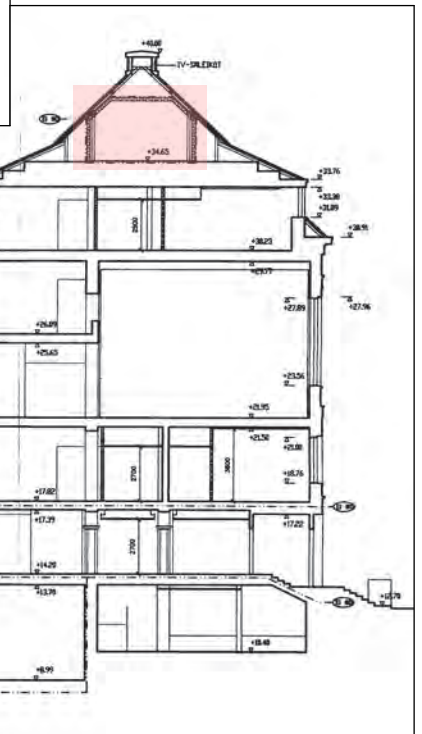
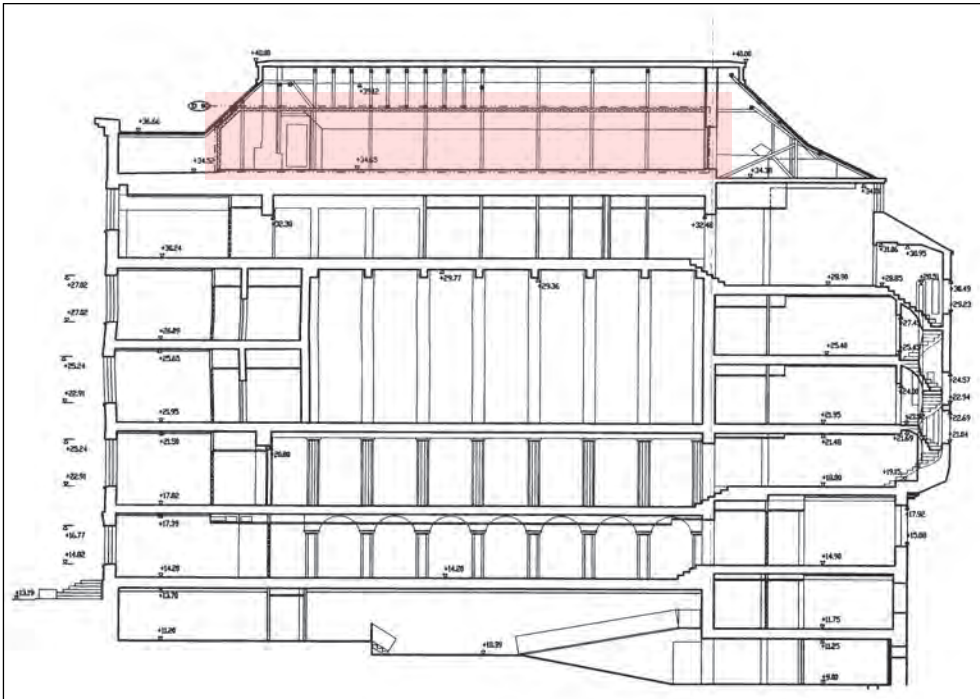

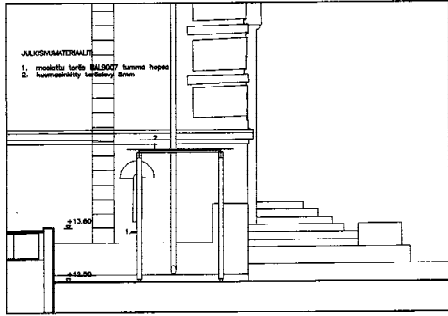
POHJOISEEN

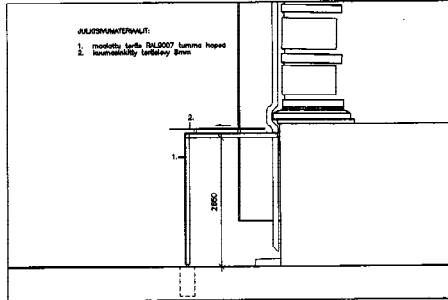
LISÄRAKENNUKSEN ITÄSIVU

2000

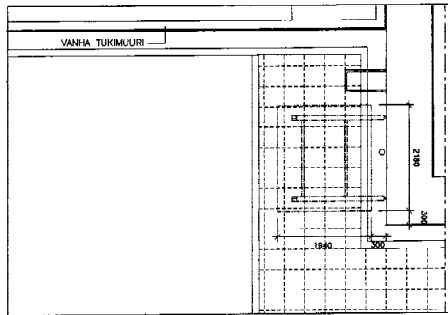

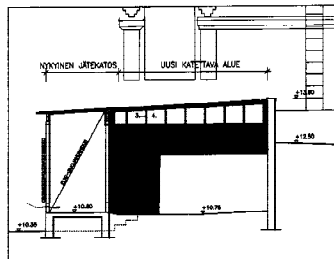
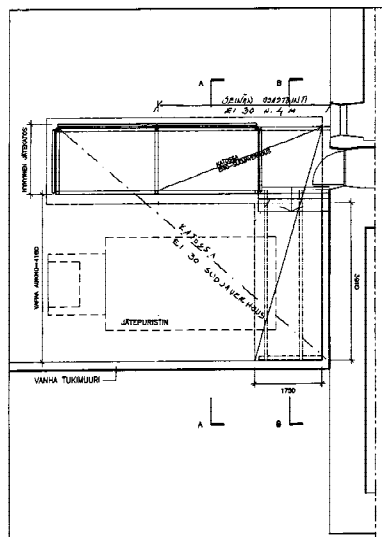
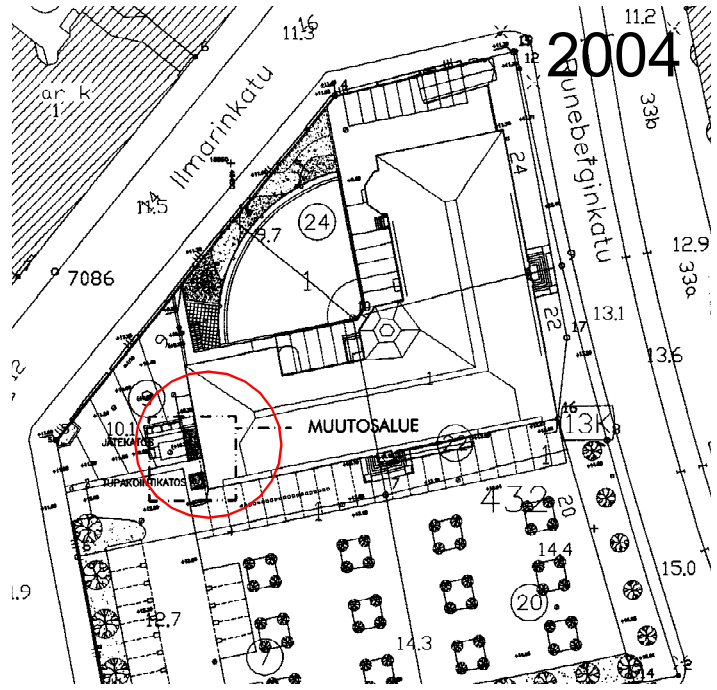
KATOS LÄNTEEN (EDESTÄ) 1:50

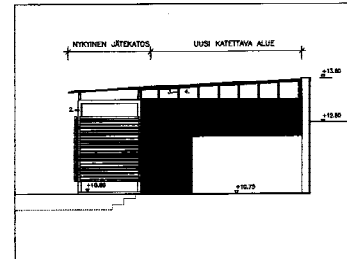
KATOS ETELÄÄN (SIVULTA) 1:50

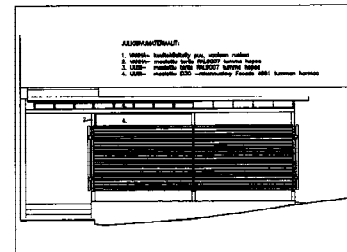
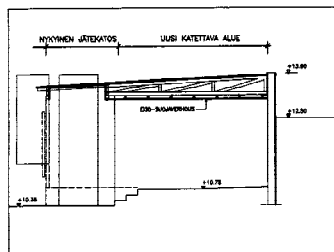
TUPAKOINTIKATOS 1:50

LEIKKAUS A-A 1:50

JULKISIVU LÄNTEEN 1:50

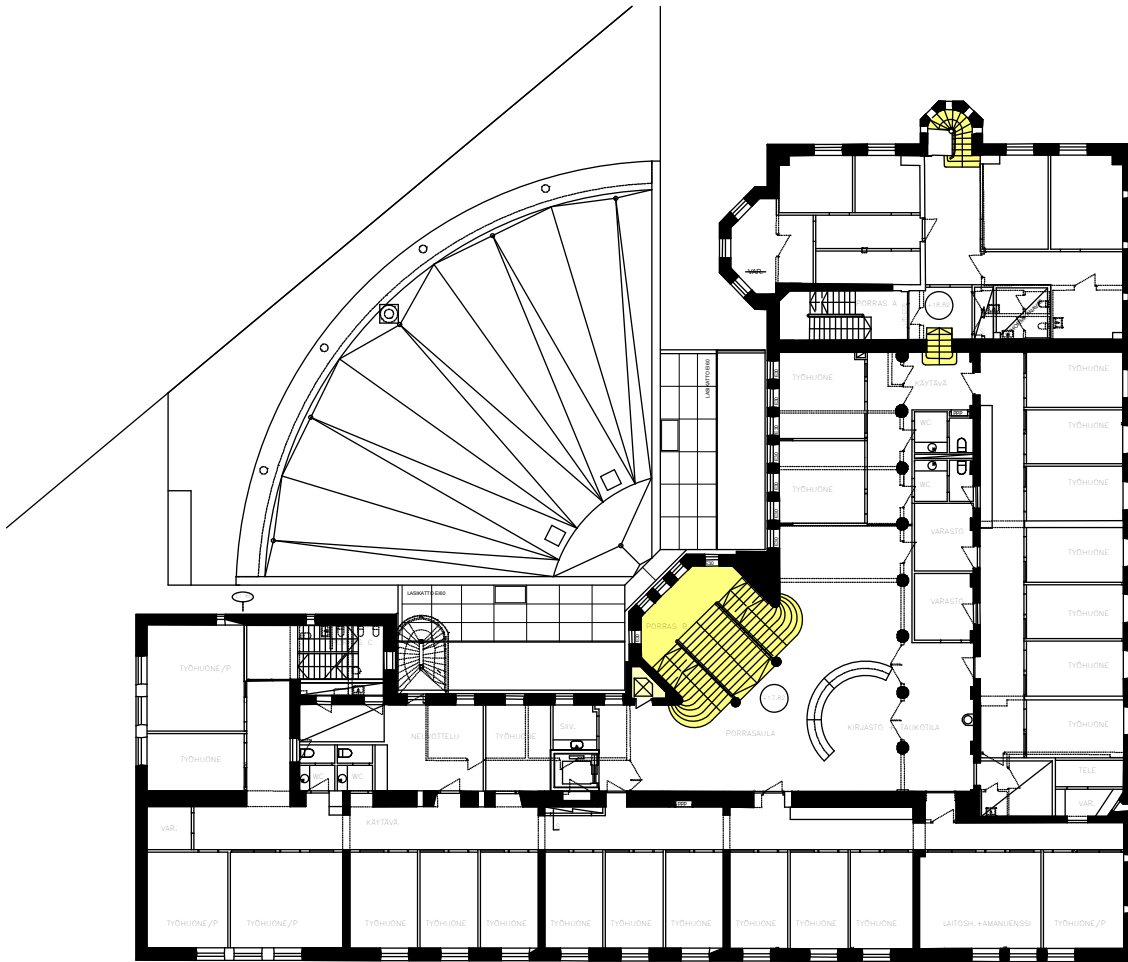
2004-muutokset, 13-2115-04-C, päätöspäivä 13.07. 2004

Rakennuksen viereen on suunniteltu jäte- ja tupakointikatokset

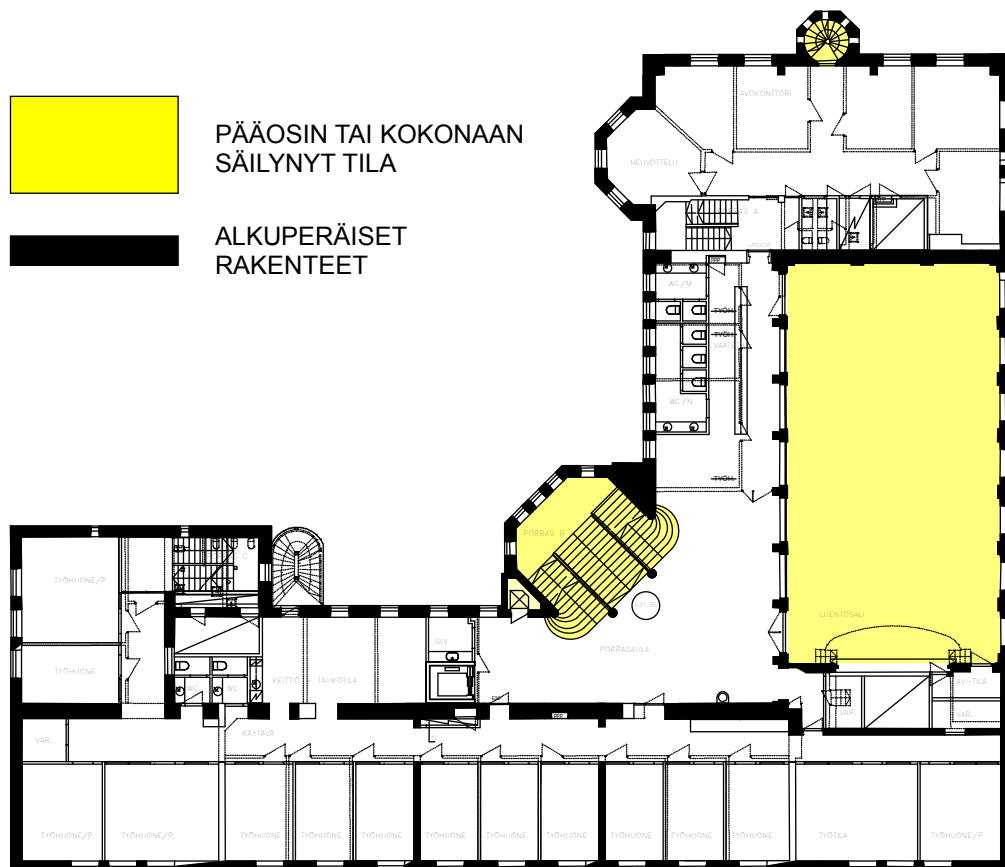
11. RAKENNUKSEN NYKYINEN KÄYTTÖ, SISÄTILOJEN INVENTOINTI

Rakennuksen vanhassa osassa on nykyisin havaittavissa pääosin alkuperäisen kantavan rungon lisäksi hyvin vähän alkuperäisiä rakennusosia, pintoja tai tiloja. Myöskään alkuperäisiä valaisimia tai kiintokalusteita ei ole säilynyt. Vuodesta 1969 lähtien tehdyt perusteelliset remontit ovat muuttaneet alunperin selkeän ja avaran kokonaisuuden pääosiltaan sekavaksi ja sokkeloiseksi koppikonttoriksi. Pääosaan tiloista on asennettu alakatot ja lattiapintojen materiaalit on vaihdettu. Tästä syystä vanhan osan sisätilojen inventointiosuus on tässä selvityksessä esitetty poikkeuksellisen suppeasti ja ainoastaan päätiloja ja tilatyyppejä (ei yksittäisiä huonetiloja) on käsitelty.

Laajennusosa toisaalta on vasta käyttöhistoriansa alkupäässä ja tätä selvitystä tehtäessä vielä kaikilta osiltaan alkuperäisessä (suunnittelussa) asussaan. Näin ollen inventointia ei ole tehty uuden osan tiloille ja pinnoille vaan on ainoastaan esitetty tiloja havainnollistavia valokuvia selityksineen. Nykytilanteen toteutuksen pohjana ovat olleet arkkitehtitoimisto Hannu Jaakkolan toimiston detalji- ja työpiirustukset sekä työselitykset. Ne löytyvät arkistoituina mm. Aalto yliopiston ACRE:n piirustusarkistosta.

2. KERROS

3. KERROS

Vanha osa

Aulat, käytävät, tuulikaapit

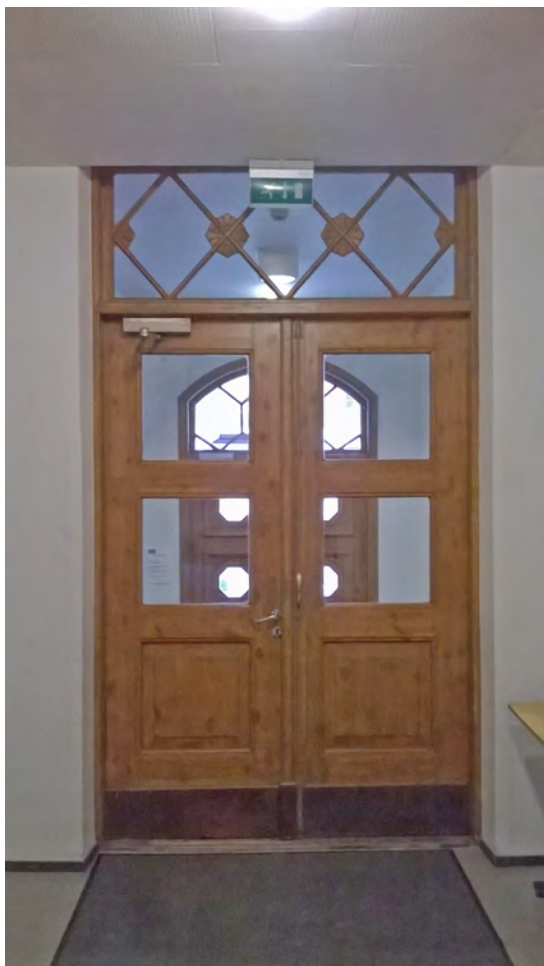
Sisäänkäyntien tuulikaappien tilahahmot ja ovet sekä Sammon- että Runeberginkadun puolella ovat säilyneet pääosin alkuperäisessä asussaan. 1.krs. aulan sekä kerrosten sivukäytävien tilahahmot on häivytetty erilaisilla väliseinillä ja tilanjakajilla. 1. ja 2. kerrosten aulan pilari-kaari-aiheet ovat osittain näkyvissä. Sydänmuurien viereen kerroksiin tehdyt toimistokäytävät on toimistojen puolella pinnoitettu tummalla puuviilulla.

Sammonkadun puoleisen tuulikaapin alkuperäiset (?) sisäovet, sisäpuoli

Uusi (v.2000) hissi ja viiluseinä 2.-5-kerrosten auloissa

Runeberginkadun puoleisen tuulikaapin alkuperäiset sisäovet, sisäpuoli

Runeberginkadun puoleisen tuulikaapin alkuperäiset ulko-ovet, sisäpuoli

Tyypillinen toimistokäytävä

Avoporras, porrashuoneet

Vanha avoporras on yleishahmoltaan hyvin säilynyt. Avoportaan kaikki seinä- ja kattopinnat on maalattu valkoisiksi. Porraskaiteiden rakenteet ja käsijohteet lienevät alkuperäiset, mutta kaiteiden puosat on petsattu voimakkaan punaisiksi (tuskin alkuperäinen väri). Alkuperäiset mosaiikkibetoniset portaat ja porrastasanteet ovat hyväkuntoiset.

Myös muissa portaissa on osittain säilyneitä alkuperäisiä osia ja kaiteita.

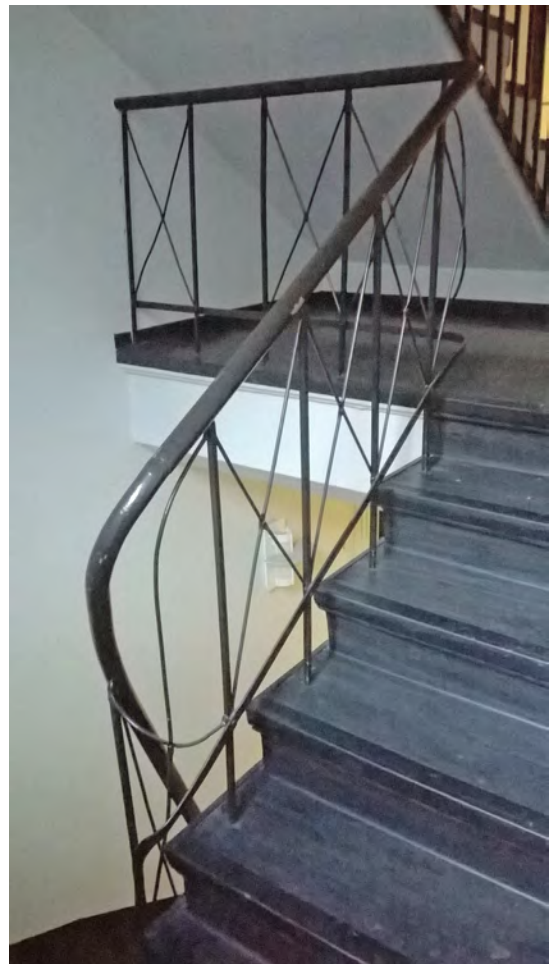
Avoportaan lähtö 2. kerroksesta

Alkuperäiset porraskaiteet (ei väri alkup.)

Alkuperäinen porras 1. kerroksessa. Alunperin tästä päästiin 1 krs. aulaan keittiö- ja ruokailutiloihin

Pohjoispäädyn alkuperäinen portaan alaosaan kaide. Porrasta jatkettiin myöhemmin 5. kerrokseen saakka.

Alkuperäisistä pukuhuonetoista yllä oleviin voimistelusaloihin johtanut porras, alaosa

Voimistelusalipiortaan yläpää

Luokkahuoneet, työhuoneet

Muutamista luokkahuoneista on tilahahmo (=koko) vielä havaittavissa. Muuten tilat on jaettu pieniin huoneisiin. Kopituksen yhteydessä sydänmuurin viereinen osa huonetilasta on muutettu käytäväksi.

Juhlasali

Juhlasalin tilahahmo sekä seinä- ja kattopintojen alkuperäinen arkkitehtoninen jäsentely on säilynyt alkuperäisenä lukuun ottamatta ulkoseinän alaosassa pilastereiden kohdilla olleita kapiteelinomaisia veistosjalustoja, jotka on poistettu. Kaikki pinnat lukuun ottamatta katon kasetointia on maalattu valkoiseksi. Käytävän puoleisen seinän yläosan kiinteissä ikkunoissa on käytetty kuvioitua lasia metallikarmissa. Alaosassa entisten ovien kodalla on rei'itetty levyverhous alkuperäisellä jaotuksella. Samaa levyä on käytetty ulkoseinällä patterien peitelevynä.

Katon kasetointia on korostettu nykyisin punaisella sävyllä, mutta se ei liene alkuperäinen sävy.

Juhlasalin peräseinällä on suuri koko seinän täyttävä maalaus. Freskon on tehnyt Hilikka Toivola ja se esittää ihmisen eri ikäkausia. Maalauksen paljastus tapahtui lokakuun 10. 1947. Juhlasalin esityslava on purettu, samoin sen taustatila.

Entisen juhlasalin (nykyisin luentosali) peräseinä

Salin käytävän puoleinen seinä

Salin käytävän puoleinen seinä, detalji

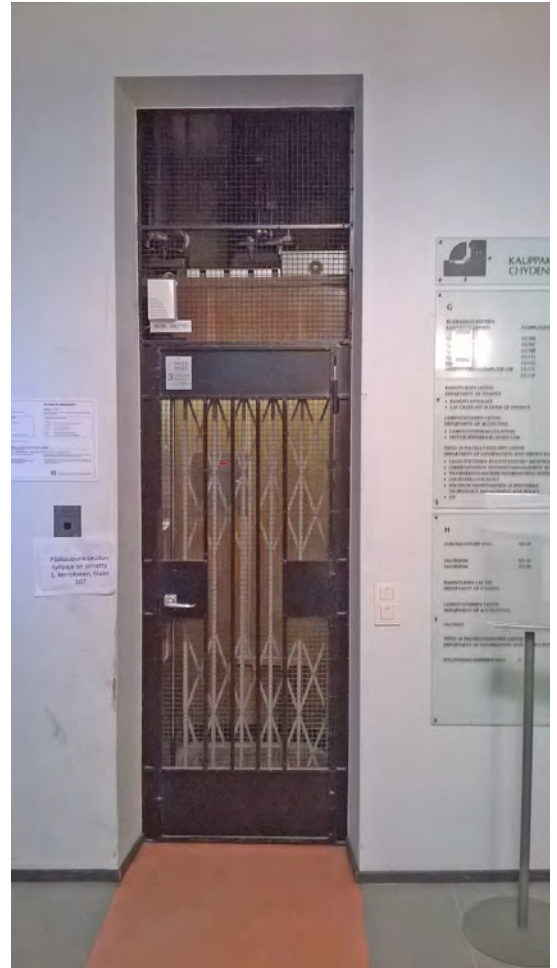
Salin katto

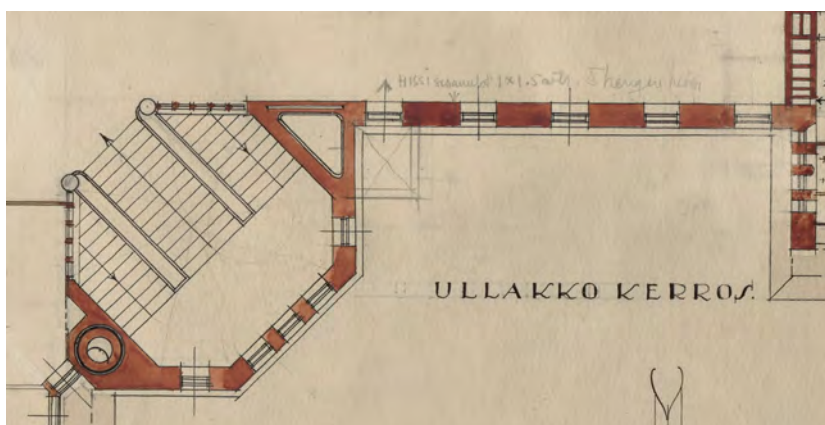
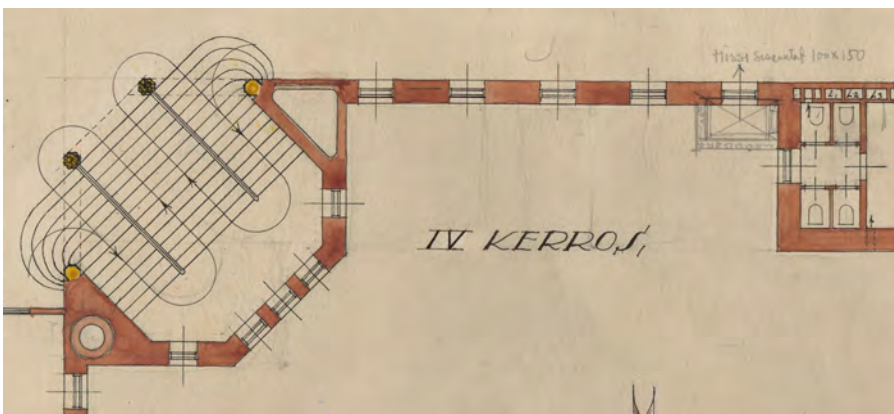
Salin etuseinä

Vanha hissi

Rakennuksen vanha hissi on korissa olevan leiman mukaan tehty 1939. Alkuperäisissä suunnitelmissa on kuitenkin merkintöjä siitä, että hissille olisi jo silloin etsitty vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja. Hissikori ja kuilun verkkoseinä ovat pääosin alkuperäisessä asussaan.

Vanha hissi, valokuva 1. kerroksen tasolta

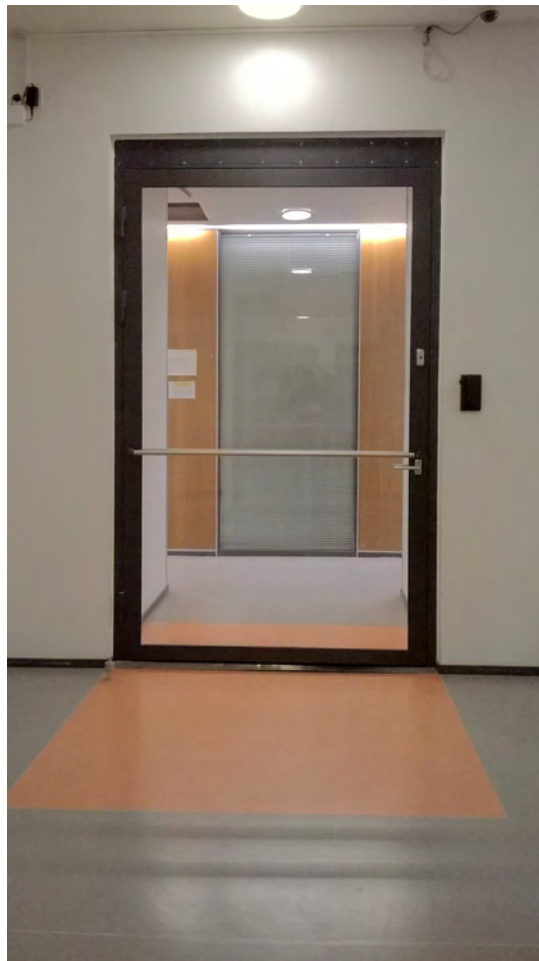
4. ja 5. kerroksen pohjiin on lyijykynällä luonnosteltu vaihtoehtoisia hissien paikkoja

Ovet

Alkuperäisiä sisäovia ei ole säilynyt lukuun ottamatta pääsisäänkäyntien tulikaappien ulko- ja sisäovia. Auloihin on v. 2000 remontissa tehty ilmeisestikin tarkoituksellisesti ”uuden näköisiä” vanhasta muotokielestä selvästi erottuvia metallilasiseiniä ja ovia. Sama koskee toimistohuoneiden ja -käytävien väliseinäjäärjestelmillä.

Lasiseinä- ja ovi 1krs. aulassa hissinvieressä

Tyypillinen uusi (v.2000) ovi vanhassa sydänmuurissa

Ikkunat

Täydellistä ikkunaremonttia ei ole tehty missään vaiheessa. Nykyisin osa ikkunoista on alkuperäisiä ja osa uusia. Perusteellista inventointia ikkunoista ei selvityksen yhteydessä ole tehty. Kierrolla tehdyn tarkastelun perusteella vaikuttaa siltä, että ikkunat listoineen on vaihdettu etelä- ja länsisivuilla (Sammonkadun- ja Ilmarinkadun puoleinen pääty), mutta muualla ne ovat pääosin alkuperäisiä. Auloissa ja avoportaassa on myös pääosin alkuperäiset ikkunat. Alkuperäiset ikkunat (varsinkin ulkopuitteet) ovat jo osittain huonokuntoisia.

Alkuperäinen ikkuna Runebergin kadun puolella. Pääosin myös alkuperäinen heloitus.

Kiinteä sisustus, valaisimet, yms.

Alkuperäisiä kiintokalusteita, valaisimia tai muita rakennusvarusteita ei ole säilynyt.

Talotekniikka

Talotekniikka on kokonaisuudessaan uusittu tehtyjen remonttien yhteydessä. Vanhoja alkuperäisiä lämpöpattereita on kuitenkin säilynyt siellä täällä.

Laajennusosa (Jaakkola 2000)

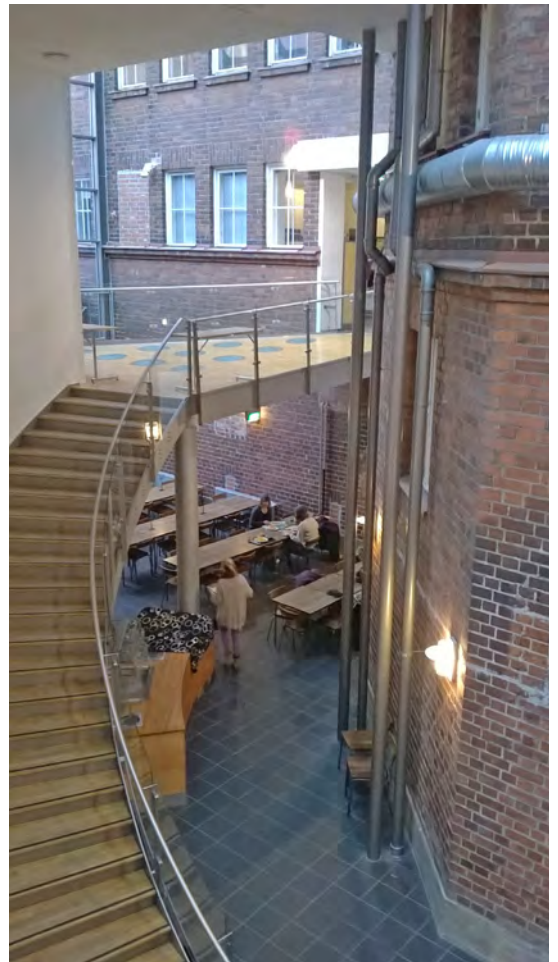
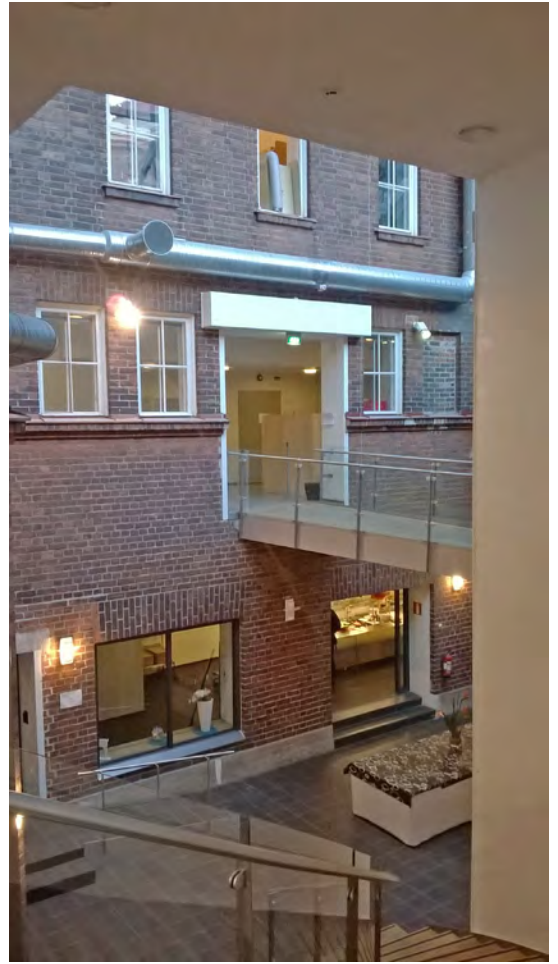
Sisätilojen inventointia ei ole tehty. Laajennusosa on suunnitellussa alkuperäisessä asussaan.

Alkuperäinen lämpöpatteri

Uudesta osasta vanhan osan 1. kerrokseen johtavat sillat

Pohjakerroksen uuden ja vanhan osan väliin muodostunut "piha"-alue

Vanhan ja uuden osan liittävät lasirakenteet

12. ULKOPUOLEN YLEISINVENTOINTI, VANHA OSA

Yleishahmo

Rakennuksen yleishahmo on pääosin hyvin säilynyt. Merkittävimmät ulkohahmoon lisätyt elementit ovat Sammonkadun puoleisen pääsisäänkäynnin yhteyteen tehty esteettömän yhteyden luiskarakenne, pihasivulle tehty uudisosa, sekä uusi tukimuuri Ilmarinkadun päädyssä. Kaikki nämä on tehty 2000- remontin yhteydessä. Runebergin- ja Ilmarinkadun kulmaan tehty muuntamo on ilmeisesti energialaitoksen rakennuttama (Helsingin Rakennusvalvontavirastosta ei löydy erillistä lupaa ko. rakenteelle). Aiemmin oli jo lisätty ikkunoita

Muuntamo ja ajoluiska Runeberginkadun ja Ilmarinkadun kulmassa Runeberginkadun puoleiseen julkisivuun.

Uudisosa pihasivuilla on rakennettu vanhan rakennuksen eteen. Vanhan ja uuden osan liittävät rakenteet ovat pääosin lasirakenteita ja vanhan osan seinät on eräitä aukotuksia lukuun ottamatta jätetty ennalleen. Sisäänkäynnin luiska on rakennettu irti vanhasta seinästä, jolloin se ei muuta julkisivun alkuperäistä aukotusta. Fasadissa luiskarakenteet tosin umpikaiteineen muodostavat melko voimakkaan uuden aiheen julkisivun eteen.

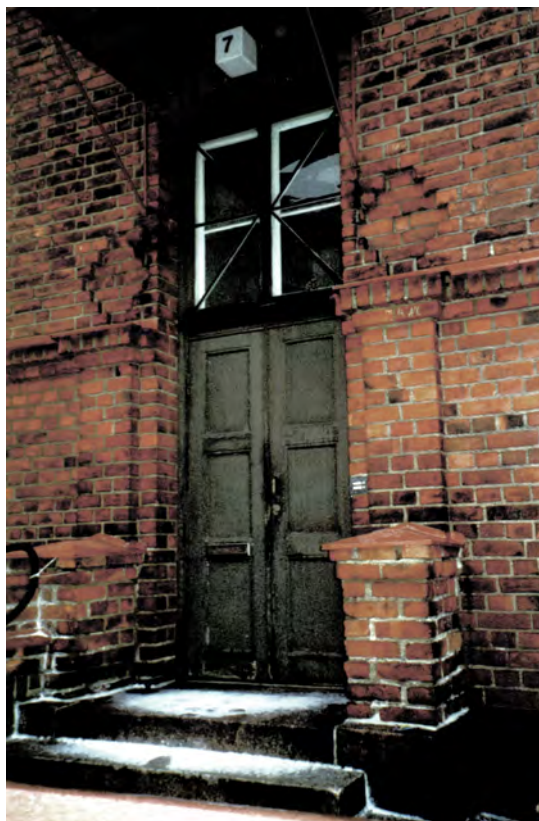

Sammonkadun puoleisen sisäänkäynnin esteetön luiska

Uuden tukimuurin rakentamisen yhteydessä on purettu vanha tiilimuuri portaineen sekä vanhan asunnon sisäänkäyntiovi yläikkunoineen. Julkisivun aukot on muurattu umpeen.

Vanha tiilimuuri ja portaat purettu sekä asunnon sisäänkäynti poistettu ja aukko muurattu umpeen, katos säilytetty. Valokuvat Hannu Jaakkolan toimisto 1999.

Julkisivumateriaalit

Graniittisokkelit ja tiilijulkisivut ovat pääosin hyvin säilyneet ja pintapuolisen tarkastelun perusteella myös hyväkuntoiset.

Katto

Vesikaton perushahmo sekä materiaali on säilynyt. Harjalla olevaa muurimaista aihetta on paikoin suurennettu (levitetty) uusien iv-säleikköjen sijoittamiseksi. Katoille on myös rakennettu uusia iv:n ym. piippuja, kattosilloja, -tikkaita, ym. lisävarusteita.

Sisäänkäynnit ja ovet

Sammonkadun- ja Runeberginkadun puoleiset pääsisäänkäyntien ovet ovat säilyneet alkuperäisinä. Samoin niiden tuulikaapit ja tuulikaappien ovet. Ilmarinkadun päädyssä ollut asunnon sisäänkäynti on poistettu ja aukko murattu umpeen

Pääsisäänkäyntien alkuperäiset ovet

Ikkunat

Osa ikkunoista on alkuperäisiä, osa on uusittu. Uusittujen ikkunoiden ulkopuoliset listoitukset on tehty erityisesti kaari-ikkunoiden kohdalla epäsiististi. Listoitusten murtoviivamuoto korostuu liiaksi- lisäksi on käytetty sileää listaa kun alkuperäiset ovat profiloituja.

Vertaa kaari-ikkunoiden listoituksia. Uusi ja vanha tekotapa.

13. ULKOPUOLEN YLEISINVENTOINTI, UUSI OSA

Varsinaista inventointia ei ole tehty. Laajennusosa on suunnitellussa alkuperäisessä asussaan.

Näkymä sisäpihalta

Näkymä Ilmarinkadulta. Oikealla huoltopihan alue

Näkymä Ilmarinkadulta kohti etelää

14. NYKYISET PIHA-ALUEET, YLEISINVENTOINTI

Nykyisten piha-alueiden toteutus perustuu Hannu Jaakkolan toimiston 1999 tehtyihin suunnitelmiin. Puiston puolella on rakennuksen levyinen sorakenttä, jota jäsentävät neliön muotoiset kiveysalueet keskelle sijoitettuine köynnöspylväineen. Sorakentän rakennuksen puolella on betonilaatta-alue ja rakennuksen seinustalla kivetty alue polkupyörätelineineen. Paikoitusalue on osoitettu Ilmarinkadun puolelle (käytännössä koko edusta-alueella käytetään kuitenkin parkkikenttänä). Vanhan rakennuksen Ilmarinkadun puoleisessa päädyssä olleet vanha tiilimuuri sekä porras on purettu ja korvattu betonirakenteisella tukimuurilla. Muurin toiselle puolelle jää huoltopihan alue jätekatoksineen. Huoltopihan kautta on myös ajo auditorioiden alapuoliseen parkkihalliin. Runeberginkadun ja Ilmarinkadun kulmaan on suunnitelmassa esitetty varaus energialaitoksen muuntamolle, joka sittemmin onkin toteutettu. Muuntamon ja koulurakennuksen väliin jää piha-alueelle johtava ajoluiska.

Rakennuksen edustalla on graniittireunakivillä reunustettu sorakenttä neliönmuotoisine kiveysalueineen

Rakennuksen puolella ovat betonilaatoitettu alue sekä seinustan kiveysalue pyörätelineineen

Huoltopiha jätekatoksineen. Vasemmalla parkkihallin ovet.

Uusi tukimuuri erottaa huoltopihan ja eduspihan toisistaan

15. YHTEENVETO

Rakennuksen sisätilojen muutoshistoria ei nykykatsannossa kestä kriittistä tarkastelua. Tehdyt muutokset ja purkutyöt ovat usein peruuttamattomia eikä niitä ole edes teoriassa mahdollista palauttaa (reversibiliteetti). 1960-luvun lopussa ei rakennusinventointi liene myöskään kuulunut korjaussuunnittelun arkipäivään. Koska tarkempia alkuperäisiä suunnitelmia ei ole säilynyt eikä inventointia ole tehty, ei tuolloin poistetuista osista ole jäljellä mitään tietoa. Esimerkkinä voidaan mainita rakennuksen pohjoispääty, josta on kokonaisuudessaan hävitetty vanha voimistelusalitiloineen ja yleisöparvineen.

Vanhoihin tiloihin esitetty uusi käyttö herättää usein myös ihmetystä. Käyttökelpoista alkuperäistä opetustilaa on poistettu vanhasta rakennuksesta ja tilalle on tehty rakennuksen alkuperäiseen tila-ajatukseen täysin sopimattomia toimistohuoneita. Kuitenkin ulkopuolelle on rakennettu uusi lisärakennus uusine opetustiloineen. Jälkiviisaana voisikin pohtia olisiko lisärakennukseen voinut sijoittaa toimistokopit aputiloineen ja uusine hisseineen ja käyttää vanhoja luokkahuoneita niiden alkuperäiseen tarkoitukseen.

Mikäli rakennuksen tuleva uusi käyttö edellyttää sisätilojen uudelleenjärjestelyjä olisikin toivottavaa, että suunnittelussa olisi mahdollista palauttaa mahdollisimman paljon sisätilojen alkuperäistä luonnetta ja tilarakennetta. Keskeisiä elementtejä tässä suhteessa ovat sivukäytävien avaruus kaikissa kerroksissa sekä kerrosten suuret luokkahuoneet. Erityisesti uusi hissikuilu, joka v.1999 suunnitelmissa on tehty keskeiselle paikalle entistä sivukäytävätilaa, vaikeuttaa asiaa käytävien osalta. 1.kerroksen aulatilojen avartaminen (lasiseinien

Kuvat ennen ja jälkeen Runeberginkadun julkisivun ikkunamuutosta. Rakennuksen oikeassa reunassa on nähtävissä v.1969 remontissa lisätyt ikkunat, jotka rumasti rikkovat fasadin symmetrian ja umpinaisen muuripinnan. Kuva, Arkkitehtuurimuseon kuva-arkisto sign. 40-2731, 1966

ja ovien poisto) edellyttäisi ilmeisestikin olevien poistumistiejärjestelyjen uudelleen tutkimista.

Ulkohahmoltaan rakennus on suhteellisen hyvin säilynyt ja puolustaakin paikkaansa ajankohtansa (ei kuitenkaan ehkä kovin edistyksellisenä) koulurakennusten edustajana sekä osana poikkeuksellisen yhtenäistä ympäristökokonaisuutta. Uusi laajennusosa on tehty rakennuksen ”takapihalle” alkuperäiseen vanhaan osaan nähden alisteisesti, eikä se heikennä merkittävästi kaupunkikuvallista kokonaisuutta. Mahdollinen lisärakentaminen kaavassa esitettyyn hyvin esillä olevaan paikkaan tuleekin olemaan hyvin vaativa tehtävä.

Julkisivujen osalla pitäisi harkita mahdollisuutta palauttaa Runeberginkadun julkisivun alkuperäinen ilme ja poistaa v. 1969 muutoksessa avatut uudet ikkuna-aukot. Julkisivun tällä kohdalla tulisi arkkitehdin alkuperäisen intention mukaan olla sileä umpinainen muuripinta, kuten julkisivun toisellakin reunalla on.

Kuva Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto 1998-00538

LÄHTEET

Osissa 4-7 käytetyt lähteet:

- Tyttönormaalilyseon matrikkeli 3-4, 1919-1969 Maini Palosuo, s.9-24
- Yhtenäinen kaupunkikuva 1900-1930, Riitta Nikula, Societas Scientarium Fennica 1981
- Viertotietä itään ja länteen. Helsingin vanhoja kortteleita 3. Koulu keisarin armosta, s.316-319
- Opintiellä, Helsinkiläisiä koulurakennuksia 1880-1980, H:gin kaupunkisuunnitteluvirasto, Art-Print Oy 2004
- Arkkitehtuurimuseo, Waskisen kuva-albumin kansiteksti: ”Suunnittelemani ja valvomiani rakennuksia Rakenn. ylihallituksen, sekä yksityistoimessani. Yl. rak. ylih, suunnittelemani asemakaavoja””. Ko. albumissa on kuvia tyttökoulun rakennuksesta. Vaskinen oli ko. aikana yleisten rakennusten ylihallituksen ”ylimääräinen arkkitehti”
- Rakennushistoriallinen selvitys ja dokumentointi, Arkkitehtitoimisto Hannu Jaakkola Oy, 2000
- Museoviraston arkkitehtimonografiat, Onni Tarjanne
- Suomen rakennushallinto 1811-1961 (s. 93-94, 420 matrikkeliosia)
- Kuinka Helsinkiä on rakennettu, Matti J. Lahti, Rakentajan kustannus Oy 1960
- Arkkitehti- lehti nro. 8, 1923
- Wikipedia: Töölö-seura.fi/töölön historiaa. Töölö-seuran historiaprojekti
- Wikipedia: Etu-töölö
- Wikipedia: Onni Tarjanne

Arkistot:

- Helsingin rakennusvalvonnan arkisto, sekä ARSKA
- Arkkitehtuurimuseon kuva-arkisto
- Kaupunginmuseon kuva-arkisto
- Kansallisarkisto, alkuperäiset piirustukset
- Helsingin kaupunginarkisto
- Senaatin piirustusarkisto
- Aalto-Yliopistokiinteistöt Oy ACRE:n piirustusarkisto
- HESTEO:n (Helsingin suomalaisen tyttökoulun entiset oppilaat) arkisto

Valokuvat:

- Kansikuva: Osasuurennos Töölön ilmakuva, Veljekset Karhumäki n.1935, Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto
- Muiden kuvien lähteet on mainittu aina kuvien yhteydessä.
- Mikäli lähettä ei ole mainittu, kuvaajana on Arkkitehdit NRT/tekijä

Suulliset lähteet, puhelinkeskusteluja, sähköpostivaihtoa:

- Selja Flinck, Senaatti-kiinteistöt
- Maarit Mannila, Museovirasto
- Kai Rajakaltio, Arkkitehtitoimisto Hannu Jaakkola Oy
- Leena Paatero, HESTEO ry

**Aalto-yliopisto Chydenia väriselvitys
Konservointi T. Sonninen Oy 8.1.2017**

Chydenia kauppakorkeakoulu

Johdanto

Onni Tarjanteen suunnittelema punatiilinen Chydenia-rakennus valmistui 1923 tyttönormaalilyseoksi Etu-Töölöön Runeberginkadulle. Tyttönormaalilyseona rakennus toimi aina vuoteen 1969 asti. Rakennuksen sisätiloissa suoritetun väriselvityksen tarkoituksena oli muutamilla esiinotoilla selvittää minkä väriset seinäpinnat ovat olleet vanhimmassa rakennusvaiheessa. Väriselvitys on suoritettu Aalto-yliopiston toimeksiantona ja yhteyshenkilönä on toiminut arkkitehti Tuomo Remes Arkkitehdit NRT Oy.

Väriselvitys

Rakennuksen ala-aulasta, pääportaikkosta sekä 3.krs isosta luentosalista entisestä juhlasalista ja 2. kerroksen käytävästä selvitettiin tammikuussa 2017 vanhimmat värisävyt. Esiinotot tehtiin ainoastaan seinän alaosiin, koska käytössä ei ollut rakennustelineitä. Värisävyjen määrityksen on käytetty NCS index 2 karttaa ja värisävyt ovat lähisävyjä. *Huomioitava että värisävyt on otettu välittömästi esille ottojen jälkeen ja vanhat öljymaalipinnat ovat kellastuneita.*

Nyt tehtyjen esiinottojen perusteella seinien alaosat on maalattu öljymaalilla, ja portaikon seinän yläosat ja todennäköisesti myös aulojen kattopinnat ovat olleet liimamaalilla maalattuja.

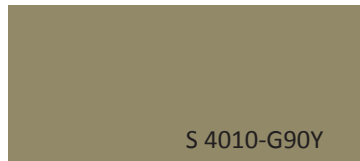

Ala-aula

Pylvään varsi S 2010-Y30R, vaalean ruskea, hakkuripinta, öljymaali.

Pylvään jalusta S 4010-G90Y, tummempi, vihertävän harmaa

- pylvään jalustan alaosaan on lisätty jalkalista
- pylväissä näkyy paneelimaalauksen raja 213 cm korkeudella

Ala-aulan pilari. Alapaneelin korkeus erottuu kohoutumana reilun 2 metrin korkeudella.

Portaikko

Seinät

- seinissä on paneelimaalaus, jonka korkeus on 3. askelman kohdalta 170 cm viivan alareunaan.
- paneelirajaus lähtee nousemaan porrassyöksyn mukaisesti 4. askelman kohdalta

Alapaneeli harmaa S 3010-G80Y/ S 3010-G90Y, öljymaali, hakkuripinta

Rajaus (lev.1,5 cm) siniharmaa S 6005-B80G

Jalkalista (kork. 1. askelmalla 5 cm) siniharmaa S 6005-B80G, sama sävy kuin viiva

Portaikon seinän yläosan väri on todennäköisesti liidun valkean liimamaalin sävyinen. Väriä oli vaikea määrittää, koska esille tullut pinta oli vaurioitunut ja tummunut päällemaalauksen yhteydessä. Luultavasti sävy on ollut samaa sävyä kuin pylväiden sävy, mutta astetta vaaleampi.

*liimamaali,
liidunsävy?*

S 6005-B80G

S 3010-G80Y

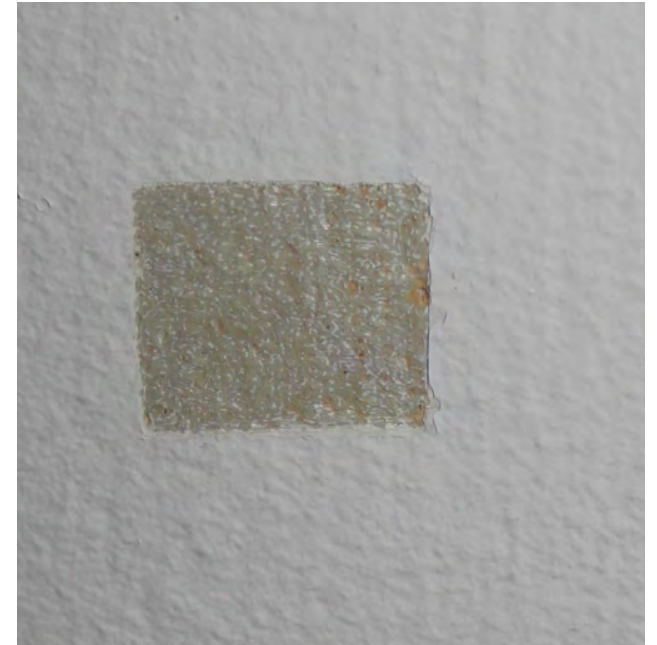
S 6005-B80G

Portaan syöksyn alapinta

Harmaa, joka on astetta vaaleampi kuin seinän alapaneeli S 2005-Y/S2005-G80Y, tummempi, öljymaali

Portaikossa värit vaikuttaisivat jatkuvan samoina vielä ainakin 3. kerrokseen asti. (ylemmissä kerroksissa ei tehty selvityksiä)

2. kerroskäytävä toimistotilojen edessä

Seinä

S 3010-G90Y/S 3010-G80Y, harmaanvihreä
Pohjamaali? S 2005-Y30R, vaalea vihertävä/ruskea

3. kerroksen aula

Aulan pilasterit ovat samaa vihreän harmaata kuin portaiton seinän alapaneeli S 3010-G90Y/S 3010-G80Y, öljymaali

Toisen kerroksen kerroskäytävä toimistotilojen edessä.

Kolmannen kerroksen aula ja aulan seinän esiinotto.

3. kerroksen iso luentosali entinen juhlasali

Juhlasalin väriytyks on ollut harmaa. Pilasterit ja listoitukset ovat olleet vaaleammat ja peilikentät tummemmat. Esille otettujen maalikerrosten alla on vielä yksi maalikerros, joka on sävyltään eri harmaa/vaalea kolmella tutkitulla seinällä. Maalikerros pääteltiin tämän selvityksen perusteella pohjamaaliksi. Se voidaan varmentaa tekemällä perusteellisempi selvitys, johon kuuluu myös seinien yläosat.

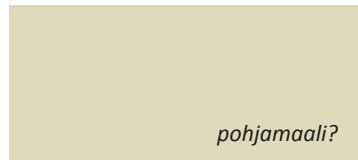
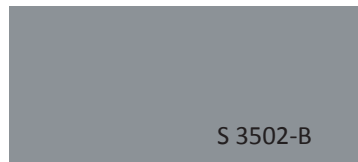
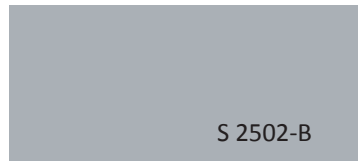

Näyttämöseinä

Juhlasalin seinäpinnat on jaettu kenttiin rapatuilla listoilla. Listat ovat harmaat ja maallina öljymaali, pinnassa erottuu siveltimen jälki, lähivärisävy on S 2502-B/ S 2502-G.

Peilit ovat olleet tummemmalla harmaalla maalatuja. Lähisävy peileille on S 3502-B.

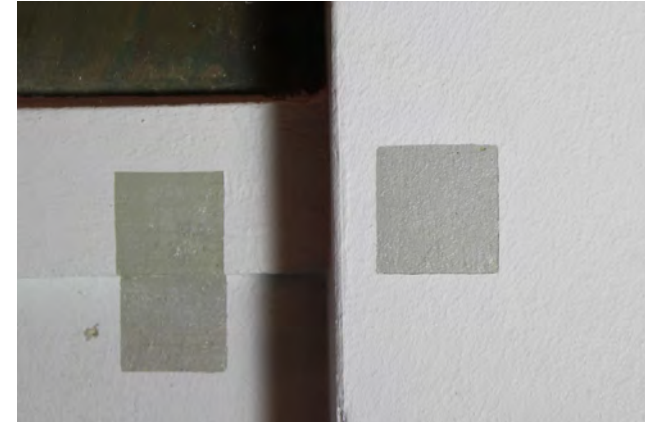
Seinissä on alimamisen vaalea vihertävän harmaa todennäköisesti pohjamaali, jonka lähisävy S 1505-G90Y, beige.

Takaseinä, jossa maalaukset
Pilasteri S2502-G/ S2502-B, harmaa, hakkuripinta, öljymaali

Seinän alaosa
S 2502-Y/S3005-Y20R
Seinän alaosan lista S3010-G80Y, sivellinpinta
- nämä saattavat olla myöhäisempiä kerroksia, jotka liittyvät seinämaalaukseen vuodelta 1947.
Kerrosten alla on sama harmaa kuin pilastereissa S2502-G/ S2502-B.

Juhlasalissa saattanut olla puinen jalkalista, jonka korkeus on ollut 7,5cm. Nykyinen lista uudempi.

Näyttämöseinän listat.

Ikkunaseinä

Seinä(peilit) S 3502-B, sinisempi, harmaa
Lista ikkunoiden alareunan kohdalla S 3502-Y, ruskeampi,
harmaa alla pohjamaali S 2005-G50Y.

